

KONCEPCE OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY JIHOČESKÉHO KRAJE

Návrhová část

Zpracovatelé

ATEM s.r.o.
Hvožd'anská 2053/3
148 00 Praha 4

EIA SERVIS s.r.o.
U Malše 20
370 01 České Budějovice

Červen 2008

KONCEPCE OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY JIHOČESKÉHO KRAJE

B. Návrhová část

Objednatel: Krajský úřad Jihočeského kraje
Odbor životního prostředí, zemědělství s lesnictví
U Zimního stadionu 1952/2
370 76 České Budějovice

Zpracovatelé: ATEM - Ateliér ekologických modelů s.r.o.
Hvoždanská 2053/3
148 00 Praha 4

EIA SERVIS s.r.o.
U Malše 20
370 01 České Budějovice

**Odpovědní zástupci
zpracovatelů:** ATEM s.r.o. - Ing. Václav Píša, CSc., jednatel
EIA SERVIS s.r.o. - RNDr. Vojtěch Vyhnálek CSc., jednatel

Řešitelé:

Mgr. Radek Jareš, ATEM s.r.o.
Mgr. Jan Karel, ATEM s.r.o.
Ing. Josef Martinovský, ATEM s.r.o.
Mgr. Robert Polák, ATEM s.r.o.
Ing. Milan Říha, ATEM s.r.o.
Ing. Alexandra Čurnová, EIA SERVIS s.r.o.
Mgr. Pavla Dušková, EIA SERVIS s.r.o.
Mgr. Radomír Mužík, EIA SERVIS s.r.o.
Mgr. Alexandra Riegertová, EIA SERVIS s.r.o.
Doc. RNDr. Jaroslav Boháč, DrSc.

Červen 2008

Obsah

	Strana
A. STRATEGIE ROZVOJE OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY JIHOČESKÉHO KRAJE	4
A.1. Úvod, způsob řešení	4
A.2. Základní podklady	6
A.3. Vize a hlavní cíle ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje	7
B. CÍLE A OPATŘENÍ V OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY	8
B.1. Obecná ochrana přírody a krajiny	8
B.1.1. Krajina a krajinný ráz	8
B.1.2. Územní systém ekologické stability	12
B.1.3. Památné stromy	16
B.1.4. Významné krajinné prvky	18
B.1.5. Významné mokřady a vodní režim krajiny	21
B.1.6. Ptačí oblasti	24
B.1.7. Obecná ochrana rostlin a živočichů	26
B.2. Zvláštní územní ochrana přírody	29
B.3. Zvláštní druhová ochrana přírody	34
C. CÍLE A OPATŘENÍ K NAPLNĚNÍ CÍLŮ OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY VE VYBRANÝCH SEKTORECH	37
C.1. Lesní hospodářství	37
C.2. Zemědělství	40
C.3. Vodní hospodářství	43
C.4. Turistika a rekreace	48
C.5. Doprava	52
C.6. Ochrana nerostného bohatství a těžba nerostných surovin	55
C.7. Odpadové hospodářství	58
C.8. Energetika a ochrana ovzduší	59
C.9. Územní plánování	63
C.10. Informační nástroje	66
C.11. Ekonomické nástroje	68
C.11.1. Finanční nároky na realizaci Koncepce ochrany přírody a krajiny JČK	68
C.11.2. Možné zdroje finančních prostředků	71
C.11.2.1. Zdroje z regionálních rozpočtů	72
C.11.2.2. Státní zdroje	73
C.11.2.3. Zdroje EU	75
C.11.2.4. Soukromé zdroje	79
C.12. Veřejná správa do úrovně kraje	79
D. PRIORITNÍ ÚKOLY V OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY	81
E. ZÁVĚR	82

A. STRATEGIE ROZVOJE OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY JIHOČESKÉHO KRAJE

A.1. Úvod, způsob řešení

Návrhová část Koncepce ochrany přírody a krajiny představuje základní strategický materiál rozvoje oblasti ochrany přírody a krajiny na území Jihočeského kraje mimo oblasti velkoplošně zvláště chráněných území, národních přírodních rezervací a národních přírodních památek včetně jejich ochranných pásem. Na základě veškerých zjištěných poznatků (viz. kapitola A.2. *Základní podklady*) byla formulována vize, která definuje cílový stav ochrany přírody a krajiny v Jihočeském kraji a hlavní cíle pro ochranu přírody a krajiny (viz. kapitola A.3. *Vize a hlavní cíle ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje*). V kapitole B. *Cíle a Opatření v ochraně přírody a krajiny* byly hlavní cíle rozpracovány do dílčích cílů, jejichž naplnění zajišťují navržená opatření. Z hlavních a dílčích cílů byly vybrány prioritní úkoly pro ochranu přírody a krajiny. Proces formování strategie je naznačen v uvedeném schématu:

Struktura části B. *Cíle a Opatření v ochraně přírody a krajiny* je následující. Každé problematice (vrstvě) je věnována zvláštní kapitola. Kapitola začíná stručným popisem stavu řešené problematiky v Jihočeském kraji. Zde jsou uvedeny základní informace převzaté z analytické části Koncepce ochrany přírody a krajiny. Následuje rozbor nedostatků a případných rizik pro ochranu přírody a krajiny. Tato část textu vychází především ze SWOT analýzy, která je součástí analytické části Koncepce ochrany přírody a krajiny (kapitola I. *Vyhodnocení aktuálního stavu přírody a krajiny v Jihočeském kraji*).

Hlavní částí každé kapitoly je definování cílů ochrany přírody a krajiny v dané problematice (vrstvě). Pro každý cíl jsou stanovena opatření k jeho dosažení (naplnění).

Pro jednotlivá opatření je navržena doba jejich plnění (realizace):

Krátkodobé	do 2 let	K
Střednědobé	2-5 let	S
Dlouhodobé	nad 5 let	D
Průběžné	dle potřeby	P

K, S, D, P jsou zkratky pro dobu plnění (realizace) jednotlivých opatření používané v tabelárním vyjádření navrhovaných opatření v následujícím textu.

Dále je specifikována role Jihočeského kraje (JČK) při realizaci jednotlivých opatření. V odůvodněných případech jsou uvedeny případné spolupracující subjekty při realizaci opatření. Uvažovány jsou následující možnosti:

- JČK bude realizovat (vlastními personálními kapacitami) - **R**
- JČK zadá realizaci (realizaci zajistí jiný subjekt na základě smlouvy o dílo) - **Z**
- JČK podpoří realizaci grantem (realizaci zajistí jiný subjekt na základě přidělení grantové podpory) - **G**
- JČK podpoří realizaci metodicky (zpracuje vlastními personálními kapacitami metodický materiál nebo zajistí jeho zpracování jiným subjektem) - **M**

R, Z, G, M jsou zkratky pro roli Jihočeského kraje při plnění (realizaci) jednotlivých opatření používané v tabelárním vyjádření navrhovaných opatření v následujícím textu.

Pro Jihočeský kraj v samostatné působnosti a pro Krajský úřad - Jihočeský kraj v přenesené působnosti dle zvláštních zákonů používáme zkratku JČK. Pro obce s rozšířenou působností (ORP) používáme zkratku obce III., pro obce s pověřeným obecním úřadem (POÚ) používáme zkratku obce II., pro ostatní obce zkratku obce I.

V prvních dvou případech se jedná o opatření, ke kterým je příslušný buď Jihočeský kraj nebo Krajský úřad - Jihočeský kraj (JČK). Tato opatření budou realizovat v menší míře zaměstnanci Krajského úřadu vlastními silami, většinou ale bude realizace zadána jinému subjektu na základě smlouvy o dílo. Podpora realizace formou grantu přichází v úvahu u opatření, ke kterým není příslušný JČK. Příjemcem podpory a realizátorem těchto opatření budou především obce, vlastníci nebo uživatelé (nájemci) pozemků (fyzické i právnické osoby), nevládní organizace (NGO), případně i podnikatelské subjekty. Metodická podpora bude poskytována, stejně jako v předchozím případě, u opatření, ke kterým není příslušný JČK. Metodická podpora bude směřována především k nižším stupňům veřejné správy (obce III., obce II. obce I.), využívat ji může ovšem i veřejnost (fyzické osoby), nevládní organizace (NGO), obce, případně i podnikatelské subjekty.

Role kraje při realizaci opatření bude mít úzký vztah k následnému finančnímu, případně personálnímu zajištění realizace opatření.

Část C. Cíle a opatření k naplnění cílů ochrany přírody a krajiny ve vybraných sektorech představuje souhrn cílů a opatření, která budou prosazována orgánem ochrany přírody KÚ JČK při tvorbě příslušných sektorových politik kraje. Každému sektoru je věnována samostatná kapitola. Podobně jako v kapitole *B. Cíle a Opatření v ochraně přírody a krajiny* je na začátku každé kapitoly uveden stručný popis stavu daného sektoru v Jihočeském kraji. Informace jsme čerpali z příslušných zpracovaných a schválených sektorových dokumentech (politikách) Jihočeského kraje. Následuje rozbor nedostatků a případných rizik pro ochranu přírody a krajiny. Zde vycházíme ze SWOT analýzy, která je součástí analytické části Koncepce

ochrany přírody a krajiny (kapitola I. *Vyhodnocení aktuálního stavu přírody a krajiny v Jihočeském kraji*).

Pro opatření na ochranu přírody a krajiny v jednotlivých sektorech nenavrhujeme termíny realizace ani subjekt, který by měl opatření realizovat. To by mělo být stanoveno v jednotlivých sektorových dokumentech (politikách), konkrétně v částech zabývajících se ochranou přírody a krajiny, případně ochranou životního prostředí. Většina opatření navrhovaných pro sektorové dokumenty je shodné nebo podobná s opatřeními stanovenými v části B. *Cíle a Opatření v ochraně přírody a krajiny*. Tím by měla být formálně zajištěna možnost realizace těchto opatření z pozice orgánů ochrany přírody a krajiny.

Návrhová část Koncepce ochrany přírody a krajiny je po schválení Radou Jihočeského kraje pro Jihočeský kraj závazná. Pro ostatní subjekty je pouze doporučující.

A.2. Základní podklady

Návrhová část Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje prioritně vychází z poznatků získaných v analytické části především ze zpracované SWOT analýzy (kapitola I. *Vyhodnocení aktuálního stavu přírody a krajiny v Jihočeském kraji*). SWOT analýza ochrany přírody a krajiny v Jihočeském kraji analyzovala vnitřní silné a slabé stránky ochrany přírody a krajiny a vymezila vnější příležitosti a hrozby. Cílem SWOT analýzy bylo určit silné stránky, které je potřeba rozvíjet a zdůrazňovat a tak maximálně využít vnějších příležitostí a slabé stránky, které je potřeba eliminovat a tak se vyhýbat ohrožení, nebo ho omezovat. Výsledky SWOT analýzy byly využity pro definování hlavních a dílčích cílů v ochraně přírody a krajiny v Jihočeském kraji.

Základní dokumenty pro ochranu přírody a krajiny na celostátní úrovni, které jsme při zpracování návrhové části KOP JČK respektovali, jsou následující:

- Národní strategie ochrany biologické rozmanitosti (2005)
- Státní politika životního prostředí (2004)
- Strategie udržitelného rozvoje České republiky (2004)
- Státní program ochrany přírody a krajiny ČR (1998)

Jako podklad pro zpracování části týkající se sektorových politik jsme využili koncepční materiály, které Jihočeský kraj zpracoval nebo zajistil jejich zpracování a které se věnují některé z řešených problematik na území kraje.

- Program rozvoje Jihočeského kraje 2007-2013
- Program investiční a neinvestiční výstavby a oprav na silnicích II. a III. třídy na území Jihočeského kraje
- Územní energetická koncepce
- Strategie rozvoje cestovního ruchu v Jihočeském kraji

- Strategie zemědělského hospodaření Jihočeského kraje
- Koncepce rozvoje dopravní infrastruktury na území Jihočeského kraje
- Projekt rozvoje kolejové dopravy a elektrické trakce v Jihočeském kraji
- Koncepce rozvoje cyklistické dopravy
- Plán rozvoje vodovodů a kanalizací na území Jihočeského kraje
- Plány oblasti povodí Horní Vltavy, Dolní Vltavy a Dyje
- Koncepce protipovodňové ochrany na území
- Systém podpory environmentální výchovy, vzdělání, osvěty a informování veřejnosti o stavu životního prostředí
- Koncepce rozvoje tělovýchovy a sportu
- Koncepce rozvoje lázeňství a wellness v Jihočeském kraji
- Krajský generel regionálních a nadregionálních ÚSES
- Program snižování emisí Jihočeského kraje
- Program ke zlepšování kvality ovzduší Jihočeského kraje
- Regionální operační program NUTS II Jihozápad
- Regionální surovinová politika Jihočeského kraje
- Vyhledávací studie pro lokalizaci brownfields na území Jihočeského kraje
- Územní plány VÚC:
 - Českobudějovická sídelní regionální aglomerace, + změna č. 1 + změna č. 2 (návrh)
 - Táborsko, + změna č. 1 + změna č. 2
 - Českokrumlovsko I
 - Českokrumlovsko II (koncept – pořizování bylo zastaveno)
 - Písecko-Strakonicko, + změna č. 1 + změna č. 2
 - Orlická nádrž
 - Šumava
 - Blanský les
 - Novohradské hory
 - Javořická vrchovina
 - Jihočeský kraj (koncept)
 - Jindřichohradecko
 - Prachaticko (koncept – pořizování bylo zastaveno)
 - Pravý břeh Lipna (návrh – pořizování bylo zastaveno)

Při zpracování byly dále využity veškeré náměty a poznámky objednatele a dalších odborníků v oblasti (především členové Projektového týmu Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje, členové Řídícího výboru pro zadání a zpracování Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje, pracovníci Krajského úřadu Jihočeského kraje).

A.3. Vize a hlavní cíle ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje

Formulace představy o optimálním stavu ochrany přírody a krajiny je vzhledem k interdisciplinárnosti oboru velmi složitá. Prakticky každá lidská aktivita nějakým způsobem přírodu a krajinu ovlivňuje. Za základ považujeme rozvoj kraje v trvale

udržitelných dimenzích s předpokladem udržení ekologicky vyváženého stavu s respektováním měnících se podmínek prostředí.

Vize Jihočeského kraje v ochraně přírody a krajiny:

Jihočeský kraj – kraj se zachovalou přírodou a esteticky vyváženou ekologicky stabilní krajinou, atraktivní pro život člověka při respektování zájmů hospodářského rozvoje kraje a zásad trvale udržitelného užívání přírodních zdrojů

Hlavní cíle ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje

- 1) Zachování a aktivní tvorba rozmanité, esteticky vyvážené a ekologicky stabilní krajiny
- 2) Zachování, případně zvýšení druhové rozmanitosti rostlin a živočichů
- 3) Zajištění ochrany a managementu mimořádně hodnotných segmentů krajiny (zvláště chráněných území, registrovaných VKP, památných stromů, prvků ÚSES)
- 4) Vytvoření krajského informačního systému (GIS), jehož součástí budou informace (vrstvy) z oblasti ochrany přírody a krajiny
- 5) Důsledné prosazování zájmů ochrany přírody a krajiny v sektorových politikách kraje
- 6) Zvýšení environmentálního povědomí obyvatel

B. CÍLE A OPATŘENÍ V OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY

B.1. Obecná ochrana přírody a krajiny

B.1.1. Krajina a krajinný ráz

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, je v §12 ochrana krajinného rázu a přírodní park vymezen pojem krajinný ráz a jeho ochrana následovně: Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.

K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami může orgán ochrany přírody zřídit přírodní park. Na území Jihočeského kraje se nachází celkem 14 vyhlášených přírodních parků, navržené jsou další tři.

Přírodní parky vyhlášené

Název (okres)	Popis
Česká Kanada (Jindřichův Hradec)	Rozsáhlé lesní komplexy s rašeliništi a vlhkými loukami.
Černická obora (Tábor)	Lesní komplex se zachovalými zbytky původních společenstev, řada rybníků přírodního charakteru.
Homolka - Vojířov (Jindřichův Hradec)	Značná biodiverzita s rozsáhlými lesy, citlivě utvářená kulturní krajina s mozaikou vlhkých luk a rašelinných borů.
Javořícká vrchovina (Jindřichův Hradec)	Pestrý reliéf s pestrou mozaikou vegetačních prvků s cennými rašeliništi a mokřady a zachovalou vesnickou sídelní strukturou.
Jistebnická vrchovina (Tábor)	Členitá kopcovitá krajina s pestrou mozaikou polí luk a lesů, s množstvím vodních ploch a menších toků s hustou sítí menších sídelních útvarů a samot.
Kukle (Tábor)	Lesní komplex se zachovanými zbytky původních společenstev.
Novohradské hory (České Budějovice, Český Krumlov)	Rozsáhlé plochy lesů se zbytky původních společenstev, suťové a skalní útvary, přírodní toky, zbytky květnatých luk, kulturní krajina s vyváženou mozaikou krajinných segmentů, četné přírodní rezervace a skladebné prvky regionálních a nadregionálních územních systémů ekologické stability.
Písecké hory (Písek)	Oblast málo dotčená lidskou činností s řadou technicko-historických a kulturně-historických památek s rozsáhlými lesním celky, skladebné prvky regionálních a nadregionálních územních systémů ekologické stability.
Plziny (Tábor)	Ochrana krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodním hodnotami.
Polánka (Tábor)	Ochrana krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodním hodnotami.
Poluška (Český Krumlov)	Ochrana lesního ekosystému vrchoviny Poluška, zbytky květnatých luk, krajinný ráz charakteristický pro Šumavské předhůří.
Soběnovská vrchovina (Český Krumlov)	Rozsáhlé plochy lesů se zbytky původních společenstev, suťové a skalní útvary, kaňonovité údolí řeky Černé, zbytky květnatých luk, zachované historické osídlení krajiny.
Turovecký les (Tábor)	Lesní komplex se zachovanými zbytky původních společenstev s mozaikou rybníků, mokřadů a vlhkých luk.
Vyšebrodsko (Český Krumlov)	Lesní celky se zbytky původních smíšených lesů, suťové a rozsáhlé skalní útvary, rašeliniště a vlhké louky, soustava vodních toků Menší a Větší Vltavice se zbytky populace perlorodky říční.

Přírodní parky navržené

Název (okres)	Popis
Kaňon Lužnice (Tábor)	Údolí řeky Lužnice kaňonovitého charakteru se skalními výstupy a původními společenstvy na svazích údolí.
Pálenec (Strakonice)	Typická krajina Blatenska s rozsáhlými rybníčními soustavami, pestrou mozaikou vegetačních prvků a typickými kamennými výchozy a remízky.
Soběslavská Blata (Tábor)	Rovinná krajina se svéráznou vesnickou architekturou z předminulého století poznamenaná především původní ruční těžbou rašeliny.

Ochrana krajiny, především její kulturní a historické složky, může být zajištěna i zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty, může Ministerstvo kultury po projednání s krajským úřadem prohlásit za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany. Na území kraje je pět krajinných památkových zón, a to Novohradsko a Římovsko na okrese České Budějovice, Orlicko a Čimelicko – Rakovicko na okrese Písek a Libějovicko – Lomecko na okrese Strakonice.

Považujeme za vhodné a logické při ochraně krajiny a krajinného rázu brát v úvahu jak přírodní parky dle zákona č. 114/1992 Sb., tak krajinné památkové zóny dle zákona č. 20/1987 Sb. Tato území jsou vymezena na cca 1 142 km², což představuje cca 14% z rozlohy Jihočeského kraje. Dále je třeba brát v úvahu skutečnost, že zvýšená hodnota krajiny a krajinného rázu je i ve velkoplošných zvláště chráněných územích (VZCHÚ; národní park a chráněné krajinné oblasti), kde se přírodní park nevyhlašuje. Započteme-li k rozloze přírodních parků a krajinných památkových zón i VZCHÚ, dostáváme se na hodnotu 31% z plochy Jihočeského kraje.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Do analytické části Koncepce ochrany přírody a krajiny jsme zařadili klasifikaci krajinného rázu z konceptu územního plánu velkého územního celku (ÚP VÚC) Jihočeského kraje. Krajina vyšší kvality byla vymezena na ploše cca 2 821 km², což je cca 28% rozlohy Jihočeského kraje. Použitá klasifikace je založena na koeficientu ekologické stability krajiny (KES) pro jednotlivá katastrální území. Je třeba si uvědomit, že takové hodnocení krajinného rázu má pouze omezenou vypovídací hodnotu, neboť bere v úvahu pouze část přírodních hodnot území a nezahrnuje vůbec historické hodnoty území. Je proto žádoucí zajistit zpracování hodnocení krajinného rázu, které bude vycházet jak z přírodních tak z historických hodnot území.

V současné době dochází k čím dál rychlejší industrializaci krajiny i v Jihočeském kraji. Rozšiřují se sídelní aglomerace, intenzivně se buduje dopravní infrastruktura. Silnice, obchvaty a dálnice pak na sebe nabalují řadu dalších aktivit – vyrůstají kolem nich stavby přesahující svými parametry místní měřítko (supermarkety, velkosklady, centra služeb, atd.). Prosazuje se stále silnější tlak na umístování staveb do volné krajiny. Tyto aktivity představují riziko pro krajinu a krajinný ráz Jihočeského kraje.

Jako významná limita pro péči o krajinu se jeví nedostatek pozemků ve vlastnictví státu, kraje nebo obcí pro směnu za pozemky nezbytné pro realizaci krajinotvorných programů a opatření (především realizaci navržených prvků ÚSES).

Cíle

1. Zachování vysokého podílu ploch s rozmanitou, esteticky vyváženou a ekologicky stabilní krajinou na území Jihočeského kraje
2. Postupné zvyšování hodnot krajinného rázu v územích, kde v minulosti došlo k jeho narušení

Opatření k naplnění cílů

1. Zachování vysokého podílu ploch s rozmanitou, esteticky vyváženou a ekologicky stabilní krajinou na území Jihočeského kraje

Opatření	Doba plnění	Úloha JČK při plnění	Spolupracující subjekty
Zpracovat Generel krajinného rázu pro území Jihočeského kraje (v něm identifikovat území se zvýšenou hodnotou krajinného rázu) a následně podrobnější vyhodnocení krajinného rázu pro všechny obce na území Jihočeského kraje v měřítku 1:10 000. Vyhodnocení sjednotit s požadavky územního plánování a s vyhodnocením krajinného rázu na území velkoplošných zvláště chráněných území.	K	Z	
Na základě závěru Generelu revidovat soustavu přírodních parků v kraji.	S	R Z M	AOPK Památkový ústav
Zajišťovat management přírodních parků, do přírodních parků směřovat případná kompenzační opatření uložená ve správních řízeních (především ve stavebních a územních řízeních).	P	M Z	obce I.,II., III
Zpracovat územní studii Jihočeského kraje z hlediska vhodnosti umístování staveb s možným negativním vlivem na krajinný ráz (větrné elektrárny, neúměrně velké stavební objekty – haly, velkoplošné fotovoltaické systémy atd.).	S	Z	
Spolupracovat s Památkovým ústavem při vyhlásování a managementu krajinných památkových zón.	P	R	Památkový ústav
Zajišťovat odpovídající ochranu krajiny a krajinného rázu ve všech relevantních procesech a činnostech (územní plánování, územní řízení, zemědělství, lesní a vodní hospodářství, těžba surovin, turistický ruch atd.). Jedná se především o následující zásady: (a) nové stavby přednostně situovat v návaznosti na zastavěná území obcí, (b) minimalizovat výstavbu ve volné krajině (mimo zastavěná území obcí) s výjimkou staveb veřejné dopravní a technické infrastruktury (c) minimalizovat zásahy do krajiny, které vedou k významnému zjednodušení krajinné mozaiky (zcelování pozemků s různým využitím, likvidace mezí s porosty dřevin, drobných remízků i osamocených stromů, vysoušení mokřadů atd.).	P	R M	obce I.,II., III.

2. Postupné zvyšování hodnot krajinného rázu v územích, kde v minulosti došlo k jeho narušení

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Podporovat obnovu historických krajinných struktur přírodního charakteru (mezí, remízů, alejí, soliterních stromů aj.) i kulturního charakteru (kapliček, křížů, Božích muk a dalších drobných artefaktů).	P	G M	obce I., II., III.
V maximální možné míře využívat možnosti čerpání finančních prostředků z příslušných operačních programů v rámci fondů Evropské unie, z MŽP, MZe, MMR, SFŽP a dalších zdrojů pro realizaci krajinotvorných opatření.	P	G R M Z	obce I., II., III. soukromé subjekty nevládní organizace

B.1.2. Územní systém ekologické stability

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Zákon č. 114/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů v §3 odst. 1 písm. a) vymezuje územní systém ekologické stability (ÚSES) krajiny jako vzájemně propojený soubor přirozených i pozmeněných avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Rozlišuje se místní, regionální a nadregionální systém ekologické stability.

Podrobnější vymezení a hodnocení územního systému ekologické stability uvádí vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb. Základními stavebními jednotkami ÚSES jsou biocentra a biokoridory. Ty jsou definovány uvedenou vyhláškou následovně:

Biocentrum je biotop nebo soubor biotopů v krajině, který svým stavem a velikostí umožňuje trvalou existenci přirozeného či pozmeněného, avšak přírodě blízkého ekosystému. Biokoridor je území, které neumožňuje rozhodující části organismů trvalou dlouhodobou existenci, avšak umožňuje jejich migraci mezi biocentry a tím vytváří z oddělených biocenter síť.

Podle biogeografického významu se rozlišují skladebné prvky ÚSES (biocentra a biokoridory) s významem nadregionálním, regionálním a lokálním. Podle prostorové funkčnosti se rozlišují skladebné prvky funkční (existující, jednoznačně vymezené) a navržené (nefunkční, rámcově vymezené). Skladbu ÚSES doplňují interakční prvky.

K problematice ÚSES vydalo MŽP následující metodické pokyny:

- *Společný pokyn MŽP ČR a MZe ČR čj. NM III/489/92 ze dne 2.3.1992 o způsobu úhrady nákladů na pořízení dokumentace územních systémů ekologické stability jako podkladu pro pozemkové úpravy*
- *Metodický pokyn MŽP ČR čj. NM III/905/92 ze dne 15.4.1992 k postupu zadávání a zpracování dokumentace systémů ekologické stability*
- *Společný pokyn MŽP ČR a MZe ČR ze dne 18.1.1994 pod čj. MŽP/OOP/211/94, Mze/776/94-450 o finančním zajištění generelů místních územních systémů ekologické stability a pozemkových úprav v r. 1994*
- *Metodický pokyn MŽP ČR čj. NM 600/760/94 ze dne 20.5.1994 k postupu zadávání zpracování a schvalování dokumentace místního územního systému ekologické stability – aktualizace metodického pokynu MŽP čj. NM III/905/92 ze dne 15.4.1992*

Návrh vymezení biocenter a biokoridorů je obvykle zpracován v generelu ÚSES, který má z hlediska územně plánovací dokumentace (ÚPD) postavení územně analytického podkladu (ÚAP) ve smyslu § 26 stavebního zákona č. 183/2006 Sb. (dříve územně technického podkladu (ÚTP) dle stavebního zákona č. 50/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů). K formálnímu schválení ÚSES dojde během procesu projednávání a schvalování příslušného územního plánu. Prvky nadregionální a regionální úrovně byly schvalovány jako součást územních plánů velkých územních celků (ÚP VÚC ve smyslu stavebního zákona č. 50/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů, platného do 31.12.2006) nebo jako součást zásad územního rozvoje (ZÚR ve smyslu stavebního zákona č. 183/2006 Sb. platného od 1.1.2007). Prvky lokální úrovně jsou schvalovány jako součást územních plánů obcí a měst.

Jihočeský kraj má zpracovaný Krajský generel regionálních a nadregionálních ÚSES pro celé území kraje (zpracovatel Ing. Aleš Friedrich, Netolice, 2006). Generel byl zpracován na základě ÚTP Nadregionální a regionální ÚSES ČR, Bínová 1996.

Na území Jihočeského kraje se nachází 19 nadregionálních biocenter (NRBC) propojených sítí nadregionálních biokoridorů (NRBK), které jsou formálně členěny do 142 úseků a 234 regionálních biocenter (RBC) propojených sítí regionálních biokoridorů (RBK), které jsou formálně členěny do 227 úseků.

Plochy prvků nadregionálního a regionálního ÚSES jsou uvedeny v následující tabulce:

	Výměra (ha)	% z plochy Jihočeského kraje
NRBC	60 854	6,05
NRBK	8 404	0,84
RBC	35 757	3,56
RBK	13 862	1,38
Celkem	118 877	11,82

O stavu zpracování ÚSES v územních plánech obcí a měst Jihočeského kraje není dostupná odpovídající komplexní informace. Rámcovou představu o pokrytí území kraje lokálním ÚSES lze získat z počtu obcí, které mají schválenou územně

plánovací dokumentaci (ÚPD). Reálné pokrytí však bude nižší, neboť ne všechny schválené ÚPD obsahují ÚSES.

Okres	Počet obcí	Počet schválených ÚPD	% obcí se schválenou ÚPD
České Budějovice	107	98	91,59
Český Krumlov	46	37	80,43
Jindřichův Hradec	106	63	59,43
Písek	76	72	94,74
Prachatice	65	22	33,85
Strakonice	112	40	35,71
Tábor	111	25	22,52

Zdroj: ILAS, ÚÚR Brno, data k 22.2.2007

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Stav ÚSES na území Jihočeského kraje je obdobný jako v ostatních krajích České republiky. Jako důsledek ne vždy optimální časové provázanosti jednotlivých stupňů územního plánování a zpracování generelů ÚSES jsou poměrně běžné následující nesrovnalosti:

- V některých částech Jihočeského kraje nebyl schválen územní plán velkého územního (ÚP VÚC) celku a tedy ani nadregionální a regionální ÚSES.
- Ve většině územních plánů velkých územních celků (ÚP VÚC) byl nadregionální a regionální ÚSES převzat z ÚTP Nadregionální a regionální ÚSES ČR s poznámkou, že přesné vymezení skladebných prvků bude provedeno v navazující územně plánovací dokumentaci. Tento postup nebyl plně v souladu se stavebním zákonem č. 50/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů, který byl platný v době projednávání a schvalování ÚP VÚC.
- Některé obce nemají schválený územní plán a tedy ani ÚSES.
- Stav zpracování ÚSES v územních plánech obcí je nepochybně různý. I když nejsou k dispozici konkrétní informace, lze předpokládat především nesoulad vymezení nadregionálních a regionálních prvků ve srovnání s generelem ÚSES Jihočeského kraje (který bude projednán a schválen v ZÚR Jihočeského kraje). Tento nesoulad je nevyhnutelným důsledkem následujících skutečností: ÚPD obce byla schválena před schválením příslušného ÚP VÚC, do ÚPD obce byl převzatý nadregionální a regionální ÚSES ze schváleného ÚP VÚC (v rozsahu ÚTP nebo s upraveným vymezením skladebných prvků). Rovněž lze očekávat nesrovnalosti v návaznosti jednotlivých prvků (především biokoridorů) na hranicích správních území obcí.
- Vysoký podílem nefunkčních prvků ÚSES a jejich pomalá realizace.

Výše uvedené problémy v nadregionální a regionální úrovni ÚSES budou odstraněny převzetím Krajského generelu regionálních a nadregionálních ÚSES a jeho schválením v Zásadách územního rozvoje kraje (ZÚR).

Platnost stávajících územních plánů obcí a měst omezil nový stavební zákon č. 183/2006 Sb. na dobu maximálně 5 let. Je nezbytné zajistit, aby všechny územní plány projednávané a schvalované podle nového stavebního zákona obsahovaly náležitě zpracovaný ÚSES.

Jako významná limita se jeví nedostatek pozemků ve vlastnictví státu, kraje nebo obcí pro směnu za pozemky nezbytné pro realizaci navržených prvků ÚSES.

Cíle

1. Vytvoření funkčního ÚSES na území Jihočeského kraje
2. Zajištění odpovídající ochrany a managementu ÚSES

Opatření k naplnění cílů

1. Vytvoření funkčního ÚSES na území Jihočeského kraje

Opatření	Doba plnění	Úloha JČK při plnění	Spolupracující subjekty
Použít Krajský generel regionálních a nadregionálních ÚSES Jihočeského kraje při zpracování zásad územního rozvoje (ZÚR) kraje a ÚPD obcí.	K	R	
Zajistit převod Krajského generelu regionálních a nadregionálních ÚSES do geografického informačního systému Jihočeského kraje (GIS JČK) *1 a do informačních systémů úřadů obcí s rozšířenou působností (ORP).	K	R, Z	
Zajišťovat průběžnou aktualizaci údajů regionálních a po dohodě s MŽP i nadregionálních ÚSES pro GIS JČK a poskytovat je informačním systémům úřadů obcí s rozšířenou působností (ORP).	P	Z R M	obce III. MŽP
Podporovat převod údajů o místním ÚSES z územních plánů obcí do informačních systémů úřadů obcí s rozšířenou působností (ORP).	K	M G	obce III.
Podporovat zpracování chybějících generelů ÚSES (zejména lokální úroveň) a následné zapracování generelů ÚSES do územních plánů obcí a měst (přednostně tam, kde územní plán chybí nebo kde ÚSES není v územním plánu vymezen).	S	G M	obce III.
Zajistit převod údajů o místním ÚSES z územních plánů obcí a měst do GIS JČK.	P	R M Z	obce III.
Efektivně kooperovat v procesu komplexních pozemkových úprav včetně zpracování ÚSES všech stupňů.	P	R M	pozemkové úřady

Realizovat a podporovat realizaci nefunkčních (navržených ale zatím neexistujících) prvků ÚSES a opatření ke zlepšení funkčnosti částečně funkčních prvků ÚSES.	P	G Z M	obce III.
Zajišťovat pozemky vhodné pro směnu při realizaci nefunkčních (navržených) prvků ÚSES. Vyčlenit finanční prostředky pro výkup potřebných pozemků.	P	R	obce III., obce I.

2. Zajištění odpovídající ochrany a managementu ÚSES

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Zajišťovat odpovídající ochranu prvků ÚSES ve všech relevantních procesech a činnostech (územní plánování, územní řízení, zemědělství, lesní a vodní hospodářství, těžba surovin, turistický ruch atd.).	P	R M	MŽP obce III.
Zajišťovat a podporovat management vybraných prvků ÚSES, sledovat jejich stav a vývoj.	P	Z R M G	MŽP obce III.
Do ÚSES směřovat případná kompenzační opatření uložená ve správních řízeních (především ve stavebních a územních řízeních).	P	R M	obce I., II., III. ČIŽP

*¹ Více informací o geografickém informačním systému Jihočeského kraje (GIS JČK) je uvedeno v kapitole C.10. Informační nástroje.

B.1.3. Památné stromy

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Mimořádně významné stromy, jejich skupiny a stromořadí lze vyhlásit rozhodnutím orgánu ochrany přírody za památné stromy. Postup při jejich vyhlášení je dán zněním § 46 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Příslušným orgánem jsou v tomto případě pověřené obecní úřady, pokud si tuto pravomoc nevyhradí orgán ochrany přírody vyššího stupně. Vyhlášené památné stromy jsou zapsány do Ústředního seznamu AOPK ČR, pokud jejich dokumentace splňuje požadavky stanovené v odst.7) § 12 vyhlášky č. 395/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Na území jihočeského kraje mimo velkoplošná zvláště chráněná území (chráněné krajinné oblasti a národní park) je vyhlášeno 505 památných stromů, skupin a alejí (stav k únoru 2007). Mezi vyhlášenými památnými stromy převažují rody lípa (*Tilia*) a dub (*Quercus*), druhy lípa malolistá (*Tilia cordata*), dub letní (*Quercus robur*) a lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*). Z exotických dřevin byly za památné stromy vyhlášeny jerlín japonský (k.ú. Týn nad Vltavou, Hluboká nad Vltavou), jinan dvoulaločný (k.ú.

Nové Hrady, České Budějovice 2x, Strážovice u Mirotic, Tažovice) a liliovník tulipánokvětý (k.ú. Prachatice, Trhové Sviny). Raritou je kalopanax pestrý v Nové Bystřici. Mezi památnými stromy jednoznačně dominují listnaté stromy a oproti ostatním krajům je mezi památnými stromy významný podíl dubu letního. Jehličnaté dřeviny jsou zastoupeny deseti památnými stromy. Z jehličnatých dřevin je nejčastějším památným stromem tis červený, následují modřín opadavý, borovice a zeravy.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Při zpracování analytické části Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje jsme měli k dispozici 4 informační zdroje týkající se památných stromů:

1. databáze AOPK ČB - údaje do současné doby, lokalizace stromů po katastrálních územích (k.ú.), bez územního průmětu
2. databáze AOPK Brno - údaje do roku 2000, shodná s databází AOPK ČB ale lokalizace stromů s územním průmětem
3. ÚSOP (Ústřední seznam ochrany přírody a krajiny) (<http://drusop.nature.cz>) - údaje do současné doby, lokalizace stromů po okresech, bez územního průmětu, údaje o vyhlášení příp. zrušení PS
4. Informace od obcí s POÚ, ORP - papírové (tištěné) informace různého obsahu a úrovně zpracování

Při porovnávání informačních zdrojů jsme zjistili, že se navzájem liší. Nejsou shodné databáze AOPK a ÚSOP a tyto databáze se liší od informací, které nám poskytly obce. Nejčastějším nedostatkem je nepředání informace o vyhlášení památného stromu na AOPK. V jednotlivých zdrojích se liší názvy památných stromů, jejich identifikační čísla. Na základě formulářů k vyhlášení památných stromů, kde je zakres požadován v katastrální mapě, nelze jednoznačně zakreslit památné stromy do základních map. Celkově je možné konstatovat, že dostupné informační zdroje jsou jen omezeně využitelné pro potřeby Jihočeského kraje (např. pro vytváření územně analytických podkladů (ÚAP) dle vyhlášky č. 500/2006 Sb.). Bude proto nezbytné provést kompletní revizi památných stromů na území Jihočeského kraje, doplnit chybějící údaje, vytvořit aktuální databázi památných stromů a tuto databázi vložit do informačního systému kraje (GIS JČK).

Cíle

1. Vytvoření aktuálního geografického informačního systému o památných stromech na území Jihočeského kraje
2. Zajištění odpovídající ochrany a péče o památné stromy

Opatření k naplnění cílů

1. Vytvoření aktuálního geografického informačního systému o památných stromech na území Jihočeského kraje

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Provést revizi památných stromů na území Jihočeského kraje, opravit chybné údaje, doplnit chybějící údaje.	K	R M	obce II.,III. AOPK Správy NP a CHKO
Podporovat geodetické zaměření památných stromů.	P	G M	obce II.,III. AOPK Správy NP a CHKO
Zajistit převod údajů o památných stromech do GIS JČK a do informačních systémů úřadů obcí s rozšířenou působností (ORP).	K	R	obce II., III.
Podporovat průběžnou a společnou aktualizaci a doplňování dalších údajů (věk, správní rozhodnutí, zdravotní stav) o památných stromech v informačních systémech úřadů obcí s rozšířenou působností (ORP) a jejich přenos do GIS JČK.	P	R M	obce II.,III. AOPK Správy NP a CHKO

2. Zajištění odpovídající ochrany a péče o památné stromy

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Zajišťovat odpovídající ochranu památných stromů ve všech relevantních procesech a činnostech (územní plánování, územní řízení, zemědělství, lesní a vodní hospodářství, těžba surovin, turistický ruch atd.).	P	M	obce I.,II.,III.
Zajišťovat pravidelnou kontrolu a péči o památné stromy.	P	M G	obce II.

B.1.4. Významné krajinné prvky

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Zvláštní kategorií obecné ochrany přírody jsou významné krajinné prvky (VKP). Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, definuje v §3 VKP jako ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotnou část krajiny, která utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability. Významnými krajinnými prvky jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera,

údolní nivy. K zásahům do těchto VKP je vždy třeba získat stanovisko příslušného pověřeného obecního úřadu.

VKP jsou vymezeny ve dvou rovinách:

VKP ze zákona - dle § 3 zákona č. 114/1992 Sb. významnými krajinnými prvky jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy.

VKP registrované - dle § 3 zákona č. 114/1992 Sb. významnými krajinnými prvky jsou jiné části krajiny, které zaregistruje podle §6 orgán ochrany přírody jako významný krajinný prvek, zejména mokřady, stepní trávníky, remízy, meze, trvalé travní plochy, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy. Mohou jimi být i cenné plochy porostů sídelních útvarů včetně historických zahrad nebo parků.

Registrace významných krajinných prvků podle §6 zákona č. 114/1992 Sb. spadá po do kompetence pověřených obecních úřadů (POU). V následující tabulce je uveden počet registrovaných VKP na území jednotlivých obcí s rozšířenou působností (ORP):

Okres	ORP	Počet registrovaných VKP
České Budějovice	České Budějovice	232
	Trhové Sviny	32
	Týn nad Vltavou	5
Český Krumlov	Český Krumlov	6
	Kaplice	15
Jindřichův Hradec	Dačice	15
	Jindřichův Hradec	28
	Třeboň	1
Písek	Milevsko	1
	Písek	3
Prachatice	Prachatice	2
	Vimperk	3
Strakonice	Blatná	0
	Strakonice	2
	Vodňany	0
Tábor	Soběslav	4
	Tábor	7

Zdroj AOPK

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

VKP ze zákona

Mezi nedostatky VKP ze zákona patří problematické vymezení rašelinišť a nejednoznačné vymezení lesů na pozemcích mimo PUPFL.

VKP registrované

Při zpracování analytické části Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje jsme vycházeli z databáze registrovaných VKP, kterou nám poskytla AOPK České Budějovice. V databázi jsou jednotlivé registrované VKP zařazeny na k.ú. tj. bez územního průmětu. Dalším informačním zdrojem byly obce, od kterých jsme dostali papírové (tištěné) informace různého obsahu a úrovně zpracování. I přes nejednotnost a neúplnost informací od obcí, jsme zjistili, že databáze AOPK není úplná. Nejčastějším důvodem je nepředání informace o vyhlášení registrovaného VKP na AOPK. Celkově je možné konstatovat, že dostupné informační zdroje jsou jen omezeně využitelné pro potřeby Jihočeského kraje (např. pro vytváření územně analytických podkladů (ÚAP) dle vyhlášky č. 500/2006 Sb.). Bude proto nezbytné provést kompletní revizi registrovaných VKP na území Jihočeského kraje, doplnit chybějící údaje (především reálnou lokalizaci), vytvořit aktuální databázi registrovaných VKP a tuto databázi vložit do informačního systému kraje (GIS JČK).

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že rozložení registrovaných VKP na území kraje je velmi nerovnoměrné. Vedle objektivních příčin (různá hodnota krajiny, lokalizace území v NP nebo CHKO, kde se VKP neregistrují) to je nepochybně způsobeno i různou aktivitou jednotlivých orgánů ochrany přírody při registraci VKP. Bude proto nezbytné provést revizi jednotlivých území z hlediska reálné přítomnosti hodnotných částí krajiny a registraci VKP doplnit tak, aby odpovídala reálnému stavu.

Dalším nedostatkem je skutečnost, že převažujícím objektem registrace jsou volně rostoucí dřeviny, které svým charakterem patří spíše do zvláštní ochrany přírody, konkrétně do kategorie památných stromů.

Cíle

1. Vytvoření reprezentativní soustavy registrovaných významných krajinných prvků na území Jihočeského kraje
2. Zajištění odpovídající ochrany významných krajinných prvků

Opatření k naplnění cílů

1. Vytvoření reprezentativní soustavy registrovaných významných krajinných prvků na území Jihočeského kraje

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Zpracovat metodický materiál pro registraci VKP.	S	Z R	MŽP AOPK
Aktualizovat síť registrovaných VKP na území Jihočeského kraje.	P	G M	obce II.,III.

Podporovat digitalizaci a převod údajů o registrovaných VKP do informačních systémů úřadů obcí s rozšířenou působností (ORP) a jejich přenos do GIS JČK.	S	G M	obce II.,III. AOPK
Zajišťovat průběžnou aktualizaci údajů o registrovaných VKP v GIS JČK a v informačních systémech úřadů obcí s rozšířenou působností (ORP).	P	R M	obce II.,III. AOPK
Převést vybrané stromy a jejich skupiny z kategorie registrovaných VKP do kategorie Památný strom.	S	M	obce II. AOPK

2. Zajištění odpovídající ochrany významných krajinných prvků

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Zajišťovat odpovídající ochranu významných krajinných prvků ve všech relevantních procesech a činnostech (územní plánování, územní řízení, zemědělství, lesní a vodní hospodářství, těžba surovin, turistický ruch atd.).	P	M	obce I.,II., III.
Zajišťovat a podporovat management vybraných VKP.	P	G R Z M	obce II. AOPK
Do VKP směřovat případná kompenzační opatření uložená ve správních řízeních (především ve stavebních a územních řízeních).	P	R M	obce I.,II.,III. ČIŽP

B.1.5. Významné mokřady a vodní režim krajiny

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Jihočeský kraj je velice bohatý na mokřadní ekosystémy. Mokřady mají v krajině nezastupitelnou úlohu. Hrají důležitou roli v tocích energie, vody a látek v krajině. V mokřadní vegetaci a půdě jsou vázány živiny, těžké kovy, uhlík a voda. Mají značnou retenční schopnost. Výpar vody zmírňuje teplotní rozdíly a tak ovlivňuje místní klima. Mokřady poskytují podmínky vhodné pro existenci specifických mokřadních organismů a patří mezi jedny z největších fondů genetické biodiverzity.

Vzácnost a důležitost těchto ekosystémů dokládá i Ramsarská konvence, Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam, která byla uzavřena roku 1971 a platí od roku 1975. Definice mokřadu, která je uveřejněna v Ramsarské úmluvě v článku 1.1. Mokřad je v ní definován jako: „území bažin, slatin, rašelinišť i území pokrytá vodou, přirozená i uměle vytvořená, trvalá či dočasná, s vodou stojatou či tekoucí, sladkou, brakickou či slanou, včetně území s mořskou vodou, jejíž hloubka při odlivu nepřesahuje šest metrů“.

Lokality Ramsarské úmluvy v Jihočeském kraji:

Číslo	Název	Rozloha (ha)	Rok zapsání do seznamu
1	Šumavské rašeliniště	6 371	1990
2	Třeboňské rybníky	10 165	1990
8	Třeboňská rašeliniště	1 100	1993

V Jihočeském kraji převažují mokřady typu: rašeliniště, slatiniště (kód typu mokřadu dle publikace Mokřady České Republiky, 1999 – 8), zaplavované nebo mokré louky (kód typu mokřadu 5), rákosiny, ostřicové louky (kód typu mokřadu 7) a rybníky, klausury (kód typu mokřadu 13). Vzhledem k velké citlivosti rašelinišť a slatinišť k jakýmkoli zásahům do krajiny a k častému výskytu velkého počtu zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin, jsou tyto plochy v Jihočeském kraji velice dobře podchyceny a jsou součástí zvláště chráněných území – především CHKO Třeboňsko a NP a CHKO Šumava.

Vyhodnocení významnosti mokřadů v Jihočeském kraji bylo provedeno v rámci publikace Mokřady České Republiky, 1999. Do koncepce ochrany přírody a krajiny jsme převzali výsledky hodnocení z této publikace. Mokřady byly rozděleny na mokřady s nadregionálním významem (v Jihočeském kraji 9 lokalit), regionálním významem (v Jihočeském kraji 74 lokalit) a lokálním významem (v Jihočeském kraji 145 lokalit). V následujícím textu za mokřady významné považujeme ty, které byly zařazeny do výše uvedené publikace tj. všechny mokřady s nadregionálním, regionálním a lokálním významem.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Lokality Ramsarské úmluvy jsou chráněny v rámci velkoplošných ZCHÚ - NP a CHKO Šumava a CHKO Třeboňsko. Zde jsou nejčastěji součástí I. zón, na území CHKO pak vyhlášeny jako NPR či PR. Jejich ochrana je dostatečná.

Převážná většina mokřadů nadregionálního a regionálního významu je již chráněna buď v rámci VZCHÚ nebo jako MZCHÚ. Pouze 14 lokalit není zahrnuto do žádného ZCHÚ. Převážně se jedná o rybníky s cennou litorální vegetací. Jejich ohrožení spočívá především v intenzivním rybničním hospodaření. Z mokřadů nadregionálního významu nemá zákonnou ochranu pouze Dehtář. Dehtář byl navržen jako území cenné především z ornitologického hlediska za ptačí oblast dle směrnice č. 79/409/EEC o ochraně volně žijících ptáků.

Obdobná situace je i u mokřadů lokálního významu. Velká část jich je chráněna jako zvláště chráněné území, časté je vymezení mokřadu jako biocentra nebo biokoridoru ÚSES. Rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy jsou chráněny jako významné krajinné prvky dle §3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (viz kapitola *B.1.4. Významné krajinné prvky*).

Vedle mokřadů klasifikovaných jako významné existuje v jihočeské krajině velké množství drobných mokřadů, které nejsou nijak podchyceny a jejichž ochrana proto není formálně zajištěna. Tyto mokřady jsou důležité z hlediska rozmanitosti krajiny a především z hlediska biodiverzity. Často slouží jako biotopy rozmnožování zvláště chráněných druhů živočichů, zejména obojživelníků. Případné negativní ovlivňování nebo i likvidace takových mokřadů nemusí být orgány ochrany přírody vůbec zaznamenána.

Cíle

1. Zajištění ochrany významných mokřadů
2. Zvyšování retenční schopnosti krajiny

Opatření k naplnění cílů

1. Zajištění ochrany významných mokřadů

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Provést revizi významných mokřadů identifikovaných a popsanych v publikaci Mokřady ČR (1999) na území Jihočeského kraje a vytvořit vrstvu významných mokřadů v GIS JČK.	S	Z	obce I.,II.,III. AOPK
Zajistit a podporovat odpovídající ochranu významných mokřadů zařazením do některé kategorie zvláštní nebo obecné územní ochrany, příp. zahrnutím do ploch přírodních v rámci ÚP.	S	R M	obce II.,III. AOPK
U rybníků, které byly zařazeny mezi mokřady významné, podporovat účelové hospodaření přizpůsobené hlediskům ochrany přírody a krajiny, údržbu a rekonstrukci prováděnou s ohledem na zachování přírodního prostředí v pobřežním pásmu.	P	R M G	obce I.,II.,III.

2. Zvyšování retenční schopnosti krajiny

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Podporovat výstavbu nových vodních nádrží vhodné velikosti a polopřirozeného až přirozeného charakteru, nekolidujících se stávajícími přírodními a krajinnými hodnotami, podporovat obnovu a revitalizaci vodních toků a tůň, nepodporovat plošná odvodnění.	P	R M G Z	obce I.,II.,III. AOPK

Podporovat realizaci protipovodňových opatření ve volné krajině s využitím přírodě blízkých prvků (např. suché poldry, průlehy a rybníky, případně ochranné hráze v okrajové části niv atd.). Aktivní protipovodňová opatření (technické prvky) omezit v odůvodněných případech jen na ochranu zastavěných a zastavitelných území a samostatných staveb v krajině (komunikace, železnice, mosty...).	P	M G R	obce I.,II.,III.
Nepodporovat plošnou těžbu rašeliny a slatiny. Podporovat pouze šetrné využívání těchto zdrojů pro lázeňství s návratem použité suroviny zpět.	P	M	obce I.,II.,III.
Podporovat obhospodařování pozemků, které snižuje riziko vodní eroze (zvyšování podílu trvalých travních porostů na úkor orné půdy - prioritně půdy nižších bonitních tříd, rozčlenění velkých ploch orné půdy zatravněnými pásy, dle možností s porosty dřevin, atd.).	P	M G	obce I.,II.,III., MZe

B.1.6. Ptačí oblasti

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Ptačí oblasti (PO) patří mezi chráněná území (Special Protected Areas - SPA), určená na základě směrnice o ptácích (směrnice č. 79/409/EEC). Byly navrženy v rámci systému NATURA 2000, což je jednotně pojatá soustava chráněných území na území členských států EU, budovaná na základě směrnic Rady Evropských společenství:

Na území Jihočeského kraje se nachází 7 vyhlášených PO a dvě navržené – Dehtář a Českobudějovické rybníky. Česká společnost ornitologická (ČSO) podala v červnu 2006 stížnost k Evropské komisi na postup vlády ČR při procesu vyhlášení ptačích oblastí Českobudějovické rybníky a Dehtář. Obě navržené lokality splňují všechna stanovená kritéria pro ptačí oblasti evropské soustavy chráněných území NATURA 2000, a přesto nebyly do dnešního dne vyhlášeny. Projednání návrhů obou ptačích oblastí vláda ČR v roce 2004 odložila pro údajné rozpory mezi resorty životního prostředí a zemědělství.

Celková rozloha PO na území kraje je 148 661,3 ha, což představuje 14,8% rozlohy kraje. V případě vyhlášení navržených PO Dehtář a Českobudějovické rybníky by jejich celková rozloha na území kraje činila 15,4% rozlohy kraje.

Šumava (CZ0311041)
Boletice (CZ0311040)
Údolí Otavy a Vltavy (CZ0311034)
Řežabinec (CZ0311034)
Hlubocké obory (CZ0311036)
Novohradské hory (CZ0311039)
Třeboňsko (CZ0311033)

Českokobudějovické rybníky (CZ0311037) nebyla vyhlášena, projednáváno
Dehtář (CZ0311038) nebyla vyhlášena, projednáváno

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Ptačí oblasti představují samostatnou kategorii ochrany, tj. nejedná se o zvláště chráněná území ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a nejsou pro ně zákonem stanoveny žádné základní ochranné podmínky. U ptačích oblastí je povinnost chránit předmět ochrany, tedy druhy a stanoviště, pro které byly dané oblasti navrženy. V Jihočeském kraji převládají ptačí oblasti, kde jsou předmětem ochrany lesní druhy ptáků (Třeboňsko, Údolí Otavy a Vltavy, Hlubocké obory, Novohradské hory, Boletice). Zde nastává konflikt s intenzivním hospodařením v lesích (těžba, aplikace biocidů, udržování odvodňovacích kanálů v lesích apod.). Pro Jihočeský kraj typické mokřadní druhy jsou chráněny v ptačí oblasti Třeboňsko a Řežabinec. Obecně zde dochází k častým konfliktům s vodohospodářským a rybářským hospodařením (hnojení rybníků, odstraňování litorálních porostů, manipulace s výškou vodní hladiny apod.). Ptačí druhy zemědělské krajiny jsou chráněny v ptačí oblasti Šumava a Boletice. Zde jsou rizikové např. aplikace chemických látek či změny hladiny podzemní a povrchové vody.

Cíle

1. Zachování, případně obnova či rozšíření biotopů významných pro ptačí druhy, které jsou předmětem ochrany ptačí oblasti

Opatření k naplnění cílů

1. Zachování, případně obnova či rozšíření biotopů významných pro ptačí druhy, které jsou předmětem ochrany ptačí oblasti

Opatření	Doba plnění	Úloha JČK při plnění	Spolupracující subjekty
Sledování stavu ptačích oblastí (působnost dle §45f zákona)	P	Z G	MŽP AOPK
Zajistit zpracování souhrnu doporučených opatření pro ptačí oblasti, pokud nebude zajištěno MŽP příp. AOPK.	S	Z	AOPK MŽP Správy NP a CHKO
Podporovat péči o ptačí oblasti v těsné spolupráci s vlastníky pozemků.	P	R M G	AOPK MŽP Správy NP a CHKO

Zajišťovat odpovídající ochranu předmětu ochrany v jednotlivých ptačích oblastech ve všech relevantních procesech a činnostech (územní plánování, územní řízení, zemědělství, lesní a vodní hospodářství, těžba surovin, turistický ruch atd.).	P	R M	obce I.,II.,III. AOPK MŽP Správy NP a CHKO
---	---	--------	--

B.1.7. Obecná ochrana rostlin a živočichů

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Obecná ochrana rostlin a živočichů je dána §5 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. V něm se mj. praví, že všechny druhy rostlin a živočichů jsou chráněny před ničením a poškozováním, s výjimkou zvláštních případů hubení škodlivých organismů. Subjektům provádějícím zásahy do krajiny je stanovena povinnost minimalizovat ztráty na rostlinách, živočiších a jejich biotopech. K zavádění geograficky nepůvodních rostlin a živočichů je vyžadován souhlas orgánu ochrany přírody (s výjimkou specifikovaných případů), stejně jako k vývozu a dovozu ohrožených organismů chráněných mezinárodními úmluvami, k nimž se ČR zavázala. Zvýšená pozornost je v zákoně věnována ochraně volně žijících ptáků.

Specifickou problematikou v obecné ochraně rostlin a živočichů je problematika invazních druhů. Mezi invazní druhy řadíme ty, jejichž introdukce a/nebo šíření ohrožuje biologickou diverzitu. Negativním působením je pronikání do „přirozených“ společenstev a potlačování původních druhů, následně dochází k rozvrácení společenstva a často tento proces končí vznikem silně pozměněných (v extrémních případech monocenózních) společenstev, která jsou výrazně druhově ochuzena. Dalším negativem jsou zdravotní rizika především invazních rostlin, které bývají často jedovaté, např. kustovnice cizí, andělíka lékařská, trnovník akát nebo obsahují fototoxické látky, např.: bolševník velkolepý, kolotočník zdobný. Některé neofyty mohou obsahovat (v pylu) silné alergy; sem patří například ambrozie peřenolistá a zlatobýly.

Nejvýznamnějšími invazními rostlinami v Jihočeském kraji jsou křídlatky (*Reynoutria*, tři druhy), netýkavka malokvětá (*Impatiens parviflora*), netýkavka žlaznatá (*Impatiens grandulifera*) a bolševník velkolepý (*Heracleum mantegazzianum*).

Počet invazních druhů bezobratlých je nesrovnatelně nižší než u rostlin. Ve vodním prostředí jsou nebezpeční zejména dva druhy nepůvodních raků (rak signální a rak pruhovaný). Mezi klasické polní škůdce patří mandelinka bramborová. Široce se v posledních letech rozšířil křížák pruhovaný. Významným škůdcem jírovce je klíněnka jírovcová. Rozšíření některých invazních druhů je omezeno na vytápěná lidská obydlí (mravenec *Monomorium pharaoni*). Nejvýznamnější invazivní nepůvodní druhy obratlovců vyskytující se na území Jihočeského kraje jsou následující: karas stříbřitý, střevlička východní, ondatra pižmová, norek americký

V České Republice existuje od roku 1997 *Národní síť stanic pro handicapované živočichy*. Národní síť stanic pro handicapované živočichy sdružuje subjekty pečující o zraněné a nemocné volně žijící živočichy. Jejich cílem je zajistit pomoc takovýmto živočichům a umožnit jejich plnohodnotný návrat do přírody. Na území Jihočeského kraje působí 3 záchranné stanice: Nová Ves – Makov, ZOO Ohrada (Centrum ochrany fauny Jihočeského kraje Rozova u Temelína), Votice a jedna přidružená stanice: SULIMO – sdružení pro záchranu dravců a sov v Hluboké nad Vltavou. Kromě stanic sdružených do Národní sítě se na území Jihočeského kraje nacházejí: Stanice pro pomoc přírodě v Týně nad Vltavou, Stanice Českého nadačního fondu pro vydru v Třeboni. Možné je využít Záchrannou stanici volně žijících zvířat Telč a Záchrannou stanici při Muzeu Šumavy v Kašperských Horách.

Obecná ochrana rostlin a živočichů může být realizována prostřednictvím ochrany rozmanitosti krajiny a biotopů nezbytných pro život populací a omezeními při užívání krajiny v zemědělství, lesním a vodním hospodářství, při těžbě surovin, při turistickém využívání krajiny, v investiční výstavbě apod.

Důležité je především zachování biotopů vhodných k životu populací volně žijících živočichů a planých rostlin na zemědělské půdě, která zaujímá 49% rozlohy Jihočeského kraje. Rizikem může být především nevhodně nastavená dotační politika. V takovém případě by mohlo dojít k intenzivnímu využívání i dosud zemědělsky nevyužívaných ploch např. k dotované nepotravinářské produkci.

Pozornost je třeba věnovat i lesnímu hospodářství, neboť lesy zaujímají 37% rozlohy kraje. Lesy, pokud jsou v dobrém stavu (vhodné druhové složení, věková struktura, zdravotní stav dřevin), jsou prostředím zajišťujícím život mnoha druhů rostlin a živočichů. Je proto nezbytné o dobrý stav lesních porostů pečovat a soustavně ho zlepšovat.

Specifickým prostředím jsou vodní plochy, i když zaujímají relativně malé procento rozlohy Jihočeského kraje (4%). Vodní ekosystémy (včetně mokřadů a rašeliníšť) jsou obvykle ekosystémy s nadprůměrnou bohatostí rostlinných a živočišných druhů, velmi často se jedná o druhy chráněné nebo jinak významné. Ochrana vodních biotopů a zachování jejich přirozeného nebo přírodě blízkého charakteru je pro zachování druhové rozmanitosti v krajině zcela zásadní.

Poměrně významný podíl (8%) zaujímají v Jihočeském kraji urbanizovaná území (ostatní a zastavěné plochy) obcí a měst. V tomto prostředí žijí některé zajímavé druhy živočichů vázané na člověka. I tyto druhy je třeba chránit

Zásady obecné ochrany rostlin a živočichů (platí to pro obecnou ochranu přírody obecně) je nezbytné začlenit do všech komplexních i sektorových dokumentů kraje i jednotlivých měst a při jejich realizaci je respektovat. Významnou roli v této oblasti hrají nevládní organizace a další zájmová sdružení. Úspěšná může obecná ochrana být ovšem pouze v případě, že ji bude v každodenním životě respektovat lidská společnost.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Jedním z hlavních problémů obecné ochrany rostlin a živočichů je absence komplexních a systematických údajů o výskytu druhů na území Jihočeského kraje. Existuje několik databází (např. databáze AOPK, databáze vědeckých společností, univerzit, vědeckých ústavů), tyto databáze jsou ale nepropojené a evidentně neposkytují vyčerpávající informaci o reálném výskytu jednotlivých druhů rostlin a živočichů na území kraje. O skutečných vlivech aktivit člověka na rostliny a živočichy proto nejsou k dispozici odpovídající konkrétní informace. Jednou z možností, jak konkrétní informace získat, je využití biologického hodnocení dle §67 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Cíle

1. Zachování, případně zvýšení druhové rozmanitosti rostlin a živočichů
2. Eliminace výskytu a rozšiřování invazních druhů rostlin a živočichů
3. Podpora sítě záchranných stanic pro handicapované živočichy

Opatření k naplnění cílů

1. Zachování, případně zvýšení druhové rozmanitosti rostlin a živočichů

Opatření	Doba plnění	Úloha JČK při plnění	Spolupracující subjekty
Zajišťovat odpovídající ochranu rostlin a živočichů a jejich biotopů ve všech relevantních procesech a činnostech (územní plánování, územní řízení, zemědělství, lesní a vodní hospodářství, těžba surovin, turistický ruch atd.).	P	R M	obce I.,II.,III.
V maximální možné míře podporovat ochranu a využívání místních populací rostlin a živočichů.	P	M	obce I.,II.,III.
Podporovat mozaikovitost krajiny jako důležitého předpokladu existence mnoha druhů rostlin a živočichů.	P	R M G	obce I.,II.,III.
Podporovat a zajišťovat průchodnost hlavních migračních tras na území Jihočeského kraje a) vymezením a realizací prvků ÚSES zejména biokoridorů s vazbou na migrační trasy b) navrhováním a realizací technických opatření (ekodukty, podchody pro zvěř, dostatečná dimenze mostů) na připravovaných stavbách veřejné dopravní infrastruktury c) provedením úprav na stávajících stavbách veřejné dopravní infrastruktury zlepšující průchodnost krajiny.	D	R M G	obce III.
V maximální možné míře využívat a podporovat možnosti čerpání finančních prostředků z příslušných operačních programů v rámci fondů Evropské unie, z MŽP, MZe, MMR, SFŽP a dalších zdrojů.	P	R M G	obce I., II., III., soukromé subjekty, nevládní organizace

2. Eliminace výskytu a rozšiřování invazních druhů rostlin a živočichů

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Zmapovat výskyt vybraných invazních druhů na území Jihočeského kraje a zajistit převod údajů o výskytu vybraných invazních druhů do GIS JČK.	S	R Z	obce I.,II.,III. AOPK, St. roślinolékařská správa, odborná pracoviště
Zpracovat návrhy optimálního postupu likvidace vybraných invazních druhů včetně výběru prioritních lokalit.	S	R Z	obce I.,II.,III. AOPK, St. roślinolékařská správa, odborná pracoviště
Realizovat likvidaci vybraných invazních druhů dle zpracovaného postupu.	P	M G	obce I.,II.,III., St. roślinolékařská správa
Zajišťovat a podporovat poradenství v oblasti pěstování energetických plodin a GMO.	P	R M	obce III.

3. Podpora sítě záchranných stanic pro handicapované živočichy

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Stabilizovat síť záchranných stanic pro handicapované živočichy, zabezpečovat jejich účinné fungování, podporovat jejich činnost.	P	příspěvkem	obce I.,II.,III. MŽP

B.2. Zvláštní územní ochrana přírody

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Na území Jihočeského kraje se nacházejí čtyři velkoplošná zvláště chráněná území (VZCHÚ) ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů: Národní park (NP) Šumava (33 620 ha na území Jihočeského kraje, zbývajících 34 444 ha na území Plzeňského kraje), Chráněná krajinná oblast (CHKO) Šumava (73 358 ha na území Jihočeského kraje, zbývajících 26 040 ha na území Plzeňského kraje), Chráněná krajinná oblast (CHKO) Třeboňsko (70 000 ha) a

Chráněná krajinná oblast (CHKO) Blanský les (21 235 ha). Celkem VZCHÚ zauímají 198 213 ha, což představuje 19,7% rozlohy Jihočeského kraje.

Na území Jihočeského kraje mimo území VZCHÚ se nachází celkem 198 maloplošných zvláště chráněných území v následujících kategoriích:

Kategorie MZCHÚ	Počet MZCHÚ mimo území VZCHÚ
národní přírodní rezervace (NPR)	12
národní přírodní památka (NPP)	10
přírodní rezervace (PR)	51
přírodní památka (PP)	125

Dle §77a, odst. 1) zákona č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kraje zpracovávají ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí prognózy, koncepce a strategie ochrany přírody ve své územní působnosti, nejde-li o národní park nebo chráněnou krajinnou oblast, národní přírodní rezervaci, národní přírodní památku nebo jejich ochranné pásmo. Analytická část Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje byla zpracována pro celé území kraje, návrhová část je v souladu s §77a, odst. 1) zákona č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zpracována pouze pro část Jihočeského kraje mimo území NP a CHKO Šumava, (CHKO) Třeboňsko, (CHKO) Blanský les a mimo území národních přírodních rezervací (NPR) a národních přírodních památek (NPP) a jejich ochranných pásem.

Do zvláštní ochrany přírody patří dále Evropsky významné lokality (EVL), vyhlášené podle Směrnice Rady Evropských společenství č. 92/43/EEC o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích). Národní seznam evropsky významných lokalit byl vyhlášen nařízením vlády č. 132/2005 Sb. Do evropského seznamu bylo zařazeno 50 EVL (Sdělení MŽP č.81/2008 Sb.) mimo území VZCHÚ. Jejich celková rozloha činí 17 087,97 ha.

Management konkrétního zvláště chráněného území je zakotven v Plánu péče dle §38 zákona č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Plány péče se vypracovávají pro každé konkrétní zvláště chráněné území, jsou oponentovány odborníky a podle zásad, které plán péče stanovil, je prováděna údržba. Stanoví i rozpočet. Plány péče se obvykle zpracovávají na 10 let a po ukončení jejich platnosti se obnovují. Jihočeský kraj se vyznačuje dobrým stavem plánů péče a dostatečnými financemi na realizaci managementu ZCHÚ.

V letech 2001-2004 probíhalo mapování biotopů podle Katalogu biotopů (M. Chytrý a kol, 2001). Na základě mapování vznikl návrh evropsky významných lokalit (tzv. „národní seznam“), který byl schválen v podobě nařízení vlády č. 132/2005 Sb. Data z mapování biotopů byla dále využita v rámci projektu „Optimalizace sítě maloplošných zvláště chráněných území v ČR“ (tzv. „Česká Natura“) – Jihočeský kraj. Výstupy projektu přinesly na regionální úrovni cenné poznatky o skutečném rozšíření a aktuálním stavu některých vzácných a řídko se vyskytujících biotopů v rámci Jihočeského kraje. Konečným výstupem projektu je celkem 30 vymezených lokalit navržených k zařazení mezi zvláště chráněná území.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Při zpracování analytické části Koncepce ochrany přírody a krajiny jsme měli k dispozici 3 informační zdroje týkající se zákresu MZCHÚ:

1. Soubory z celostátní databáze ÚSOP (Ústřední seznam ochrany přírody a krajiny)
mchu.shp - vrstva MZCHÚ uvnitř CHKO kromě Šumava
mzchu.shp – vrstva PP a PR mimo CHKO (*zcela chybí NPP a NPR, navíc PR Dobročkovské hadce, které spadají do CHKO Blanský les a PR Krabonošská niva, která spadá do CHKO Třeboňsko*)
mzchu031.shp – MZCHÚ i uvnitř VZCHÚ (*pravděpodobně vykresleno z map hrubšího měřítka, není vhodné používat*)
2. Soubory poskytnuté Jihočeským krajem
zchu-cho.shp – MZCHÚ uvnitř CHKO kromě Šumavy (*shodné s mchu.shp*)
zchu-NPP-NPR.shp – NPP a NPR mimo CHKO Třeboňsko a blanský les, ale včetně NPP a NPR v CHKO Šumava
zchu-PP-PR.shp – PP a PR mimo VZCHÚ (*kromě PR Dobročkovské hadce a Krabonošská niva shodné s mzchu.shp*)
3. Soubory poskytnuté Jihočeským krajem revidované AOPK
JHC_I.shp, JHC_II.shp – MZCHÚ mimo CHKO (*po sloučení jsou shodné s mzchu.shp*)

Při porovnávání informačních zdrojů jsme zjistili, že se navzájem liší, především v mapovém zákresu hranic zvláště chráněných území. Existence více zdrojů dat, navzájem odlišných, je dlouhodobě nepřijatelná. Řešení této situace bylo zahájeno již během zpracování analytické části Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje. AOPK ČR prověřuje databáze národních přírodních rezervací (NPR) a národních přírodních památek (NPP) a všech kategorií MZCHÚ na území NP a CHKO Šumava, CHKO Třeboňsko a CHKO Blanský les. Oficiální data budou prezentována prostřednictvím Ústředního seznamu ochrany přírody a krajiny (ÚSOP). Přírodní rezervace (PR) a přírodní památky (PP) na území Jihočeského kraje mimo území VZCHÚ jsou prověřovány v rámci zpracovávání informačního systému ochrany přírody a krajiny (GIS), který bude jedním z výstupů zpracování Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje. V budoucnu bude nezbytné zajistit vzájemnou koordinaci mezi AOPK ČR a Krajským úřadem Jihočeského kraje při správě a aktualizaci databází zvláště chráněných území.

V současné době se Jihočeský kraj potýká s problémem, kdy množství MZCHÚ, které bylo vyhlášeno před r.1989, má odlišné hranice v terénu oproti mapovému podkladu včetně zřizovací listiny. U některých z těchto MZCHÚ došlo během let ke změně předmětu ochrany. Jihočeský kraj si tuto skutečnost uvědomuje a od roku 2006 iniciuje revizi všech MZCHÚ, která vyúsťuje k postupnému přehlašování zvláště chráněných území na základě zjištění reálného stavu a k zaměření hranic MZCHÚ v terénu.

V Jihočeském kraji je na velmi dobré úrovni zpracování a aktualizace Plánů péče o ZCHÚ. V některých případech však činí problémy realizace managementu zvláště chráněných území dle schválených Plánů péče. V minulosti byly největším problémem finance. Údržba ZCHÚ je obvykle náročná na lehkou mechanizaci a zejména ruční práci, je tedy poměrně drahá. V současné době se situace mění. Finanční zajištění managementu ZCHÚ je dobré, obtížně se však zajišťují subjekty, které by o tuto práci měly zájem a které by ji byly schopné v odpovídající kvalitě realizovat.

Na odpovídající úrovni je v současné době i personální zajištění péče o ZCHÚ. Během zpracování Koncepce ochrany přírody a krajiny bylo pracoviště KÚ posíleno o jednoho pracovníka. Potřebu dalšího posílení bude nezbytné prověřit v souvislosti s vyhlásováním evropsky významných lokalit (EVL) v příslušných kategoriích maloplošných ZCHÚ.

Cíle

1. Vytvoření reprezentativní soustavy zvláště chráněných území na území Jihočeského kraje včetně evropsky významných lokalit (EVL)
2. Vytvoření databáze zvláště chráněných území v GIS JČK
3. Zajištění odpovídající ochrany a managementu zvláště chráněných území
4. Nastolení oboustranně prospěšné spolupráce mezi KÚ JČK a správami NP a CHKO včetně evropsky významných lokalit (EVL)

Opatření k naplnění cílů

1. Vytvoření reprezentativní soustavy zvláště chráněných území na území Jihočeského kraje včetně evropsky významných lokalit (EVL)

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Revidovat a optimalizovat síť maloplošných ZCHÚ na území Jihočeského kraje na základě zpracovaných odborných podkladů.	P	R	AOPK odborná pracoviště
Realizovat geodetické zaměření maloplošných ZCHÚ (do podrobnosti parcel v KN a reálných hranic v terénu).	P	Z	
Zpracovat harmonogram vyhlásování evropsky významných lokalit (EVL) v příslušných kategoriích maloplošných ZCHÚ dle platné legislativy.	K	R	AOPK MŽP

2. Vytvoření databáze zvláště chráněných území v GIS JČK

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Provéřit aktuální databáze MZCHÚ kategorie přírodní rezervace (PR) a přírodní památka (PP) na území Jihočeského kraje (mimo území NP a CHKO), odstranit případné nedostatky a chyby.	K	R	
Zajistit převod aktualizované databáze do GIS JČK a jejich předání do informačních systémů úřadů obcí s rozšířenou působností (ORP).	K	R	obce III.
Zajistit převod databází ostatních ZCHÚ (NP, CHKO, NPR, NPP, MZCHÚ na území NP a CHKO) do GIS JČK a jejich předání do informačních systémů úřadů obcí s rozšířenou působností (ORP).	K	R	AOPK Správy NP a CHKO obce III.
Zajišťovat průběžnou aktualizaci databáze ZCHÚ v GIS JČK a její předávání do informačních systémů úřadů obcí s rozšířenou působností (ORP).	P	R	AOPK Správy NP a CHKO obce III. ČÚZK

3. Zajištění odpovídající ochrany a managementu zvláště chráněných území včetně evropsky významných lokalit (EVL)

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Zpracovávat inventarizační průzkumy a plány péče pro ZCHÚ. Aktualizovat předměty ochrany a přizpůsobovat management reálnému stavu.	P	Z	
Realizovat péči (management) o ZCHÚ dle schválených plánů péče. Preferovat kontinuální realizaci managementu na základě dlouhodobých smluv.	P	G Z	
Provéřit dostatečnost personálního zajištění organizace komplexní péče ZCHÚ v KÚ JČK.	S	R	
Vyčleňovat finanční prostředky pro získávání pozemků v ZCHÚ do vlastnictví kraje.	P	R	

4. Nastolení oboustranně prospěšné spolupráce mezi KÚ JČK a správami NP a CHKO

Opatření	Doba plnění	Úloha JČK při plnění	Spolupracující subjekty
Vzájemně se informovat o aktivitách, které se dotýkají či mohou dotýkat NP a CHKO.	P	R	Správy NP a CHKO AOPK
Zajišťovat průběžnou aktualizaci informací týkajících se území NP a CHKO v GIS JČK. Zpřístupňovat relevantní informace mezi GIS JČK a informačními systémy příslušných NP a CHKO.	P	R	Správy NP a CHKO AOPK

B.3. Zvláštní druhová ochrana přírody

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

V analytické části Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje jsou vyjmenovány zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů dle zákona č. 114/1992 Sb., druhy Černého a Červeného seznamu, druhy uvedené ve směrnici Rady Evropských společenství č. 92/43/EHS o stanovištích (Naturové druhy) a druhy na seznamu Bernské úmluvy, které se vyskytují na území Jihočeského kraje. Jejich souhrnné počty jsou orientačně uvedeny v následující tabulce:

Stupeň ochrany	Rostliny (počet druhů)	Bezobratlí (počet taxonů*)	Obratlovci (počet druhů)
Druhy chráněné dle zákona č. 114/1992 Sb.	183	46	152
Druhy Černého seznamu	105 *	-	3
Druhy Červeného seznamu	605	209	182
Druhy uvedené ve směrnici Rady Evropských společenství č. 92/43/EHS o stanovištích (Naturové druhy)	12	23	107 **
Druhy Bernské úmluvy	6	23	48

* 3 druhy potvrzeny tj. byly v poslední době nalezeny a budou přeřazeny do kategorie kriticky ohrožené

** seznam zahrnuje počet taxonů, druhů bude více, protože v seznamu jsou zařazeny některé rody o více druzích

Počet druhů ptáků vyskytujících se na území Jihočeského kraje, které jsou uvedené ve směrnici Rady č. 79/409/EHS o ptácích je 56 ze 75 pro celou ČR.

Z uvedených údajů je zřejmé, že Jihočeský kraj je bohatý na zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů a na druhy červeného seznamu. Vyskytují se zde také druhy, které

se nevyskytují nikde jinde v republice a druhy, které se jinde v republice vyskytují sporadicky, ale v Jihočeském kraji mají své centrum rozšíření.

Ochrana zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů ve zvláště chráněných územích je zaručena prostřednictvím realizace Plánů péče o tato území. Zvláště chráněné druhy jsou obvykle (často) předmětem ochrany v ZCHÚ. Mimo území ZCHÚ je ochrana zvláště chráněných druhů, stejně jako obecná ochrana rostlin a živočichů, realizována prostřednictvím ochrany rozmanitosti krajiny a biotopů nezbytných pro život populací a omezeními při užívání krajiny v zemědělství, lesním a vodním hospodářství a v investiční výstavbě. Speciálním nástrojem jsou záchranné programy zaměřené na konkrétní druhy rostlin a živočichů.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Klíčovým problémem ochrany zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů je absence komplexních a systematických údajů o výskytu těchto druhů na území Jihočeského kraje. Existuje několik databází (např. databáze AOPK, databáze vědeckých společností, univerzit, vědeckých ústavů), tyto databáze jsou ale nepropojené a evidentně neposkytují vyčerpávající informaci o reálném výskytu zvláště chráněných druhů na území kraje. Bez této základní informace o výskytu, případně trendech výskytu uvedených druhů nelze zajistit jejich odpovídající ochranu a péči o ně. Jednou z možností, jak získat konkrétní informace o výskytu zvláště chráněných druhů, je využití biologického hodnocení dle §67 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Cíle

1. Zachování rozmanitosti krajiny a biotopů nezbytných pro život populací zvláště chráněných a dalších významných druhů rostlin a živočichů
2. Vytvoření jednotné databáze výskytu zvláště chráněných a dalších významných druhů rostlin a živočichů na území Jihočeského kraje
3. Management populací vybraných zvláště chráněných nebo významných druhů rostlin a živočichů na území Jihočeského kraje

Opatření k naplnění cílů

1. **Zachování rozmanitosti krajiny a biotopů nezbytných pro život populací zvláště chráněných a dalších významných druhů rostlin a živočichů**

Opatření	Doba plnění	Úloha JČK při plnění	Spolupracující subjekty
Zajišťovat odpovídající ochranu zvláště chráněných a dalších významných druhů rostlin a živočichů a jejich biotopů ve všech relevantních procesech a činnostech (územní plánování, územní řízení, zemědělství, lesní a vodní hospodářství, těžba surovin, turistický ruch atd.).	P	R M	obce I., II., III.

Podporovat, případně zajišťovat mapování a monitoring biotopů a populací zvláště chráněných a dalších významných druhů rostlin a živočichů, podporovat či zajišťovat péči o ně.	P	R Z G	
---	---	-------------	--

2. Vytvoření jednotné databáze výskytu zvláště chráněných a dalších významných druhů rostlin a živočichů na území Jihočeského kraje

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Navrhnout a založit informační systém výskytu zvláště chráněných a dalších významných druhů rostlin a živočichů na území Jihočeského kraje kompatibilní s databázemi jiných subjektů (AOPK ČR, správy NP a CHKO, vědecké společnosti, univerzity, vědecká pracoviště atd.) a kooperovat se stávajícími informačními systémy (např. webové bibliotéky).	D	R Z	AOPK Správy NP a CHKO odborná pracoviště
Převádět dostupné údaje o výskytu zvláště chráněných a dalších významných druhů rostlin a živočichů do GIS JČK a předávat je do informačních systémů úřadů obcí s rozšířenou působností (ORP).	P	R Z	AOPK Správy NP a CHKO obce III. odborná pracoviště

3. Management populací vybraných zvláště chráněných nebo významných druhů rostlin a živočichů na území Jihočeského kraje

<i>Opatření</i>	<i>Doba plnění</i>	<i>Úloha JČK při plnění</i>	<i>Spolupracující subjekty</i>
Podporovat celostátní záchranné programy rostlin a živočichů týkající se Jihočeského kraje.	P	R G	MŽP AOPK
Zpracovat a realizovat záchranné programy a záchranná opatření (projekty aktivní podpory) pro vybrané druhy rostlin a živočichů, významné pro Jihočeský kraj, které nejsou podporovány celostátními programy.	P	R Z G	

C. CÍLE A OPATŘENÍ K NAPLNĚNÍ CÍLŮ OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY VE VYBRANÝCH SEKTORECH

C.1. Lesní hospodářství

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Jihočeský kraj neměl v době prací na návrhové části Koncepce ochrany přírody a krajiny (KOP JČK) zpracovanou strategii lesního hospodářství. Text této kapitoly je proto zpracován na základě celostátních koncepčních materiálů v oblasti lesního hospodářství a na základě údajů uvedených v analytické části KOP JČK.

Lesní ekosystémy pokrývají 37,6% plochy Jihočeského kraje. Představují přirozené biotopy pro množství druhů rostlin a živočichů. Vysoká biodiverzita je posílena především vertikální strukturou porostu - v přírodním lese jsou většinou zastoupena všechna vegetační patra a věkové kategorie stromů. Tvoří důležitý prvek, který významně určuje ráz krajiny. Výrazně ovlivňují místní klima. Dalšími významnými mimoprodukčními funkcemi jsou funkce retenční a protierozní. V poslední době se pozornost věnuje jejich schopnosti poutat atmosférický uhlík a tím i jejich pozitivnímu vlivu na globální změny klimatu. Nezanedbatelná je též funkce rekreační. Lesy jsou zdrojem dřeva – ekonomicky důležité obnovitelné suroviny.

Základní údaje o lesních porostech v porovnání s Českou Republikou pro rok 2005 udává následující tabulka (údaje o zalesňování a těžbě dřeva jsou z r. 2006):

Charakteristika	Jihočeský kraj	Česká Republika	Podíl v rámci ČR (%)
Plocha celková (ha)	1 005 659	7 887 756	12,7
Lesní pozemky (ha)	378 152	2 645 737	14,3
Lesnatost (%)	37,6	33,5	-
Podíl jehličnatých dřevin (%)	86,9	75,5	-
Podíl listnatých dřevin (%)	12,1	23,4	-
Zalesňování celkem (ha)	2 133	19 042	11,2
Těžba dřeva (m ³ b.k.) - jehličnaté	2 198 872	13 920 127	15,8
Těžba dřeva (m ³ b.k.) - listnaté	96 091	1 681 249	5,7

Zdroj: ČSÚ

Přehled vývoje poškození lesních porostů (komplexní poškození dle družicových snímků) v Jihočeském kraji je zřejmé z následující tabulky:

Plochy porostů v jednotlivých stupních poškození a mortality (%)		2004	2005
Jehličnaté porosty	0	9,3	10,2
	0/I	32,4	37,2
	I	34,5	31,8
	II	13,5	12,1
	IIIa	5,0	4,3
	III-IV	5,3	4,5
Listnaté porosty	0	4,4	2,1
	0/I	19,7	14,2
	I	30,0	27,7
	II	24,0	25,3
	IIIa-IV	21,9	30,7

Zdroj: MZe, STOKLASA Tech.

Vysvětlivky: 0. – Zdravé porosty

Stupně poškození: 0./I. – První známky poškození, I. – Mírné, II. – Střední,

III.a – Silné, III.b – Velmi silné, IV. – Odumírající porosty

Podle zákona o lesích č. 289/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se veškeré lesy člení podle převažujících funkcí do tří kategorií, a to na lesy ochranné, lesy zvláštního určení a lesy hospodářské. Základní údaje o Jihočeském kraji z roku 2004 jsou uvedeny v následující tabulce:

Kategorie lesů	Plocha (ha)	%
lesy hospodářské	285 358	77,43
lesy ochranné	6 521	1,77
lesy zvláštního určení	76 636	20,80

Celkově se Jihočeský kraj vyznačuje relativně vysokým podílem lesa na ploše regionu a v porovnání s ostatními kraji České republiky relativně dobrým zdravotním stavem lesů.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Lesní ekosystém je prakticky vždy pozitivním prvkem v kulturní, člověkem přeměněné krajině. I hospodářský les, který je prvotně určen k produkci dřeva, představuje hodnotný estetický prvek v krajině a poskytuje útočiště rostlinným a živočišným druhům, které se v okolní zemědělské krajině nevyskytují (v souvislých lesních porostech jsou naopak cenné plochy bezlesí).

Významným rizikem společným pro lesní hospodářství i ochranu přírody a krajiny je zhoršování zdravotního stavu lesních porostů.

Riziko pro ochranu přírody a krajiny představuje neúměrná preference produkčních zájmů v lesním hospodářství. Ta se může projevovat především vysazováním smrku

na úkor jiných (žádoucích) druhů, neúměrnou těžbou dřeva, snižováním obmýtí a v krajních případech nezákonné těžby.

Rizikem může být neochota některých vlastníků měnit stávající lesní porosty směrem k přirozené druhové skladbě, věkové struktuře a tím k vyšší ekologické stabilitě.

Specifickým problémem a rizikem jsou narůstající počty zvěře, která působí škody na lesních porostech.

Cíle

1. Trvale udržitelné, ekologicky příznivé obhospodařování lesů
2. Rozvoj mimoprodukčních funkcí lesa
3. Navýšení ploch pozemků určených k plnění funkcí lesa, zvláště v méně lesnatých částech kraje

Opatření k naplnění cílů

1. Trvale udržitelné, ekologicky příznivé obhospodařování lesů

Podporovat posun k přirozené druhové skladbě, věkové a prostorové struktuře a vyšší ekologické stabilitě lesních porostů, přednostně na území MZCHÚ a ve vybraných biocentrech ÚSES, v procesu schvalování LHP.
Využívat kontrolní a motivační mechanismy k zajištění odpovídající realizace LHP.
Vyžadovat nepřekročení maximálního podílu geograficky nepůvodních dřevin při obnově lesa, stanoveného závazným stanoviskem orgánu ochrany přírody v OPRL, v procesu schvalování a kontroly plnění LHP.
Podporovat (např. osvětovou činností) snížení aplikace chemických látek v lesním hospodářství s nabídkou alternativních řešení.
Podporovat omezení holých sečí, s výjimkou borových lesů, přednostně v polohách ekologicky zranitelných (např. příkré svahy, skalní a balvanové výchozy, nivy, prameniště).
Nepodporovat realizaci nových systémů trvalého odvodňování zamokřených lesních půd a trvalé odvodňování při obnově porostu. Při obnově (údržbě) dřívějších drenážních systémů podporovat postupy, které nezpůsobí vážné narušení cenných lesních biotopů (zejména rašelinných typů).
Podporovat šetrné těžební, pěstební a obnovní postupy při posilování přirozené obnovy lesa.
Podporovat (např. osvětovou činností) zachování zejména listnatých starých stromů pro hnízdění ptáků (doupné stromy) a ponechání části odumřelého dřeva v lesních porostech.
Podporovat omezování stavů zvěře na pro les únosnou míru.
Podporovat poradenství vlastníků lesa zaměřené na výhody přírodě blízkého obhospodařování lesa; motivovat vlastníky lesa k přírodě ohleduplnému využívání lesních porostů.

2. Rozvoj mimoprodukčních funkcí lesa

Motivovat vlastníky lesů ke změně kategorie lesa na lesy zvláštního určení u lesních porostů na území MZCHÚ a ve vybraných biocentrech ÚSES.

3. Navýšení ploch pozemků určených k plnění funkcí lesa, zvláště v méně lesnatých částech kraje

Podporovat zalesňování vhodných pozemků (zemědělsky nevyužívaných, erozně ohrožených, s nízkou hodnotou pro ochranu přírody a krajiny) především v méně lesnatých částech kraje.

C.2. Zemědělství

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Jihočeský kraj má zpracovanou Strategii zemědělského hospodaření Jihočeského kraje (2006).

Strategie zemědělského hospodaření Jihočeského kraje charakterizuje Jihočeský kraj jako kraj s významným postavením zemědělské výroby v rámci hospodaření kraje, s ekologicky nezatíženým prostředím, kvalifikovanými a zkušenými pracovníky v zemědělství. Jihočeský kraj je na přední pozici v živočišné produkci v rámci České Republiky, jihočeské rybníkářství má silné postavení v ČR (silné stránky SWOT analýzy Strategie zemědělského hospodaření Jihočeského kraje).

Ve Strategii jsou formulovány čtyři základní priority:

1. Zlepšování konkurenceschopnosti zemědělství
2. Zlepšování životního prostředí a krajiny
3. Kvalita života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace
4. Budování místních kapacit pro zaměstnanost a diversifikaci

V kapitole 5 *Implementace strategie v jednotlivých směrech sektoru zemědělství*, která analyzuje stav zemědělství v Jihočeském kraji a navrhuje řešení, je zpracováno 5 následujících problematik:

- 5.1. Rozvoj produkčního zemědělství
- 5.2. Rozvoj ekologického zemědělství
- 5.3. Rozvoj agroturistiky
- 5.4. Rozvoj využití obnovitelných zdrojů
- 5.5. Zlepšování životního prostředí a krajiny

Pro ochranu přírody a krajiny je důležitá především kapitola 5.5. Zlepšování životního prostředí a krajiny, kde se uvádí: „*plocha Zvláště chráněných území tvoří více než*

25% celkové rozlohy Jihočeského kraje. Z toho důvodu je nezbytné dostatečně stimulovat zemědělské podniky působící v těchto a dalších environmentálně citlivých oblastech pro maximální snížení negativního vlivu zemědělské výroby na životní prostředí.

Dále se kapitola věnuje ohrožení půdy vodní a větrnou erozí. Konstatuje, že „*hlavním problémem v horských a podhorských oblastech je vodní eroze. Přízpůsobení osevnického postupu za předpokladu snížení eroze je součástí Správné zemědělské praxe. Hlavním cílem by mělo být snížení plochy orné půdy v jednotlivých okresech, zejména na plochách zařazených do oblastí LFA*“.

Ve strategii jsou na základě analýzy svažitosti navržena jednotlivá opatření pro snížení eroze – konkrétně vyčíslena rozloha pozemků s rozdělením dle svažitosti (skupiny 0-3, 3-7, 7-12 a nad 12) a návrhem opatření (0-3 opatření: žádné, 3-7 opatření: travnaté pásy, 7-12 opatření: zatravnění, nad 12 opatření: zalesnění). Dále byla na základě sazeb jednotlivých opatření Horizontálního plánu rozvoje venkova stanovena výše sazeb a celkových dotačních prostředků pro zajištění navržených opatření. Vzhledem k tomu, že některé plochy již byly tímto způsobem ošetřeny, lze výši kompenzací brát jako hypotetickou maximální částku.

Dalšímu problému, kterému se kapitola 5.5. Zlepšování životního prostředí a krajiny věnuje, je skladování chlévských hnojiv. *Pro zajištění nitrátové směrnice a současně proto, aby zemědělské podniky vyhověly podmínkám „Cross Compliance“ pro příští plánovací období je nezbytné zajistit dostatečné odpovídající skladovací kapacity statkových hnojiv. Je důležité dostatečně rychle přesvědčit management podniků jak významné je pro jejich další existenci zajistit, aby jejich skladovací kapacity odpovídaly podmínkám správné zemědělské praxe.*

Kapitoly 5.2. Rozvoj ekologického zemědělství, 5.3. Rozvoj agroturistiky a 5.4. Rozvoj využití obnovitelných zdrojů lze považovat z hlediska ochrany přírody a krajiny za příznivé.

Kapitola 5.1. Rozvoj produkčního zemědělství konstatuje, že „zemědělské podniky v Jihočeském kraji jsou v průměru na velmi nízkém stupni intenzity. Z hlediska vlivu na životní prostředí a současně s ohledem na ekonomickou efektivnost vkladů do výroby je důležité selektovat plochy vhodné k intenzivní zemědělské výrobě a zde tuto intenzitu zajistit. ... „ Zpracovatelé Strategie vidí jako hlavní problém nedostatečných výsledků zemědělských podniků spolu s kolísáním výnosů nedostatečný management kvality. Zavedením managementu kvality by bylo možné výrazně zvýšit úroveň naturálních ukazatelů zemědělské výroby. Ukazatele rostlinné výroby zpracovatelé nedoporučují zvyšovat vzhledem k negativním dopadům na životní prostředí. Je zřejmé, že některé aktivity spadající do této aktivity mohou být v rozporu se zájmy ochrany přírody a krajiny.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Strategii zemědělského hospodaření Jihočeského kraje lze z hlediska ochrany přírody a krajiny hodnotit celkově pozitivně. Přímou se problematikou ochrany přírody a krajiny zabývají následující oblasti:

vysoké zornění půdy v některých částech kraje
vodní eroze půdy
zásady správné zemědělské praxe
dotační politika
ekologické zemědělství

V těchto oblastech jsou zájmy ochrany přírody a krajiny ve shodě se Strategií zemědělského hospodaření Jihočeského kraje.

Strategie zemědělského hospodaření se nevěnuje problematice, která je pro ochranu přírody a krajiny riziková, a to pěstování nových nepůvodních druhů rostlin (plodin) a používání geneticky modifikovaných organismů (GMO).

Vedle pozitivního hodnocení Strategie zemědělského hospodaření Jihočeského kraje je třeba vzít v úvahu skutečnost, že zemědělství představuje činnost, která má z hlediska velikosti zasaženého území jednoznačně největší dopad na přírodu a krajinu. V minulosti byl tento dopad často velmi negativní (zcelování zemědělských pozemků a s tím spojená likvidace rozptýlené zeleně, chemizace zemědělství, intenzifikace živočišné produkce atd.). Po politických a společenských změnách v roce 1989 se negativní působení zemědělství na přírodu a krajinu snížilo, především v důsledku ekonomických problémů tohoto sektoru. V současné době ekonomického růstu a možnosti čerpání finanční podpory z fondů Evropské unie nabývají některá rizika opět na aktuálnosti. Jedná se především o rozšiřování orné půdy na pozemky cenné z hlediska ochrany přírody a krajiny, pěstování nepůvodních druhů, pěstování GMO a intenzifikace produkce používáním průmyslových hnojiv a pesticidů.

Cíle

1. Zvyšování ekologické stability zemědělské krajiny a přirozené biodiverzity
2. Snižování rizika eroze půdy

1. Zvyšování ekologické stability zemědělské krajiny a přirozené biodiverzity

Podporovat zvyšování ploch trvalých travních porostů (TTP) s vhodným druhovým složením trav, jetelovin a bylin regionálního původu, především v nivách vodních toků.
Podporovat pravidelné kosení travních porostů (tím bránit jejich degradaci a šíření invazních a expanzivních druhů rostlin), především v botanicky cenných lokalitách.
Podporovat (např. osvětovou činností) snížení aplikace chemických látek v zemědělství, přednostně při údržbě trvalých travních porostů.

Podporovat péči o zemědělsky nevyužívanou půdu, především o plochy s výskytem invazních a expanzivních druhů rostlin.
Podporovat údržbu, případně rozšiřování rozptýlené zeleně v zemědělské krajině (meze s porosty dřevin, remízky, cesty s doprovodným porostem dřevin atd.).
Podporovat možnost využívání informací v Registru produkčních bloků (RPB) pro potřeby ochrany přírody a krajiny.
Podporovat menší chovy dobytka s využitím pastvy po celé vegetační období.
Podporovat poradenství v oblasti péče o krajinu.
Podporovat výchovu k využívání šetrných výrobních postupů v zemědělství a k šetrnému obhospodařování krajiny.
Podporovat poradenství (šíření pravdivých a vyvážených informací) v oblasti pěstování energetických plodin a GMO.
Podporovat a prosazovat dodržování zásad správné zemědělské praxe.
Podporovat omezování výskytu nepůvodních druhů ryb a dalších vodních živočichů.

2. Snižování rizika eroze půdy

Podporovat trvalé zatravnění svažitéch pozemků (se sklonem nad 7-10°), v příkřejších svazích též zakládání zapojených linií stromů a keřů.
Podporovat zalesňování vhodných pozemků (zemědělsky nevyužívaných, erozně ohrožených, s nízkou hodnotou pro ochranu přírody a krajiny) především v méně lesnatých částech kraje.
Podporovat (např. osvětovou činností) pěstování vhodných plodin a používání odpovídajících agrotechnických postupů na svažitéch pozemcích.

C.3. Vodní hospodářství

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Komplexním koncepčním materiálem v oblasti vodního hospodářství jsou příslušné Plány oblasti povodí. V případě Jihočeského kraje se jedná o Plány oblasti povodí Horní Vltavy, Dolní Vltavy a Dyje. Předkladatelem Plánů oblastí povodí je vždy příslušný podnik povodí, zpracování probíhá v součinnosti s Krajským úřadem. Podkladem pro zpracování plánů povodí je Plán hlavních povodí České republiky, závazné části tohoto plánu byly stanoveny v nařízení vlády č. 262/2007 Sb. Plány povodí na území Jihočeského kraje se v současné době (květen 2008) zpracovávají.

Jihočeský kraj má v oblasti vodního hospodářství dále zpracován Plán rozvoje vodovodů a kanalizací na území Jihočeského kraje (2004). V současné době (květen 2008) se zpracovávají Změna č. 1 a změna č. 2 tohoto koncepčního materiálu.

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací na území Jihočeského kraje je dokument, který si klade za cíl určit další směr rozvoje infrastruktury vodovodů a kanalizací v posuzovaném územním celku. Plán je zpracován s výhledem do roku 2015 a pro toto období řeší komplexně jak otázku rozvoje a rekonstrukce systému zásobení pitnou

vodou, tak i odvedení a likvidaci odpadních vod. Plán uvádí významné zdroje pitné vody v Jihočeském kraji, rozebírá kvalitu jak podzemních tak povrchových vod, popisuje nakládání s odpadními vodami v Jihočeském kraji.

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací zasahuje do zájmů ochrany přírody a krajiny pouze v některých svých částech. Společným zájmem vodního hospodářství a ochrany přírody a krajiny je snižování znečištění povrchových (a podzemních) vod realizací nových čistíren odpadních vod (ČOV), případně rekonstrukcí stávajících ČOV. Rovněž deklarovaná snaha šetřit vodní zdroje je v souladu se zájmy ochrany přírody a krajiny.

Do konfliktu s ochranou přírody a krajiny by se mohlo dostat zprovoznění nových zdrojů podzemní vody v pánevních oblastech kraje. Především se to týká plánovaného zdroje pro náhradní zásobení Jihočeské vodárenské soustavy v oblasti Mažic v severní části Třeboňské pánve. Odběry podzemních vod v této oblasti řeší „Změna č. 1 Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací na území Jihočeského kraje – oblast Třeboňská pánev – sever“. Ochrana přírody a krajiny je zajištěna hodnocením SEA a hodnocením vlivů na lokality soustavy Natura 2000.

Dalším zdrojem konfliktů může být výstavba nových ČOV, případně kanalizací. Tyto stavby jsou prakticky vždy lokalizovány do blízkosti vodních toků, neboť tyto toky jsou recipientem vyčištěných odpadních vod. Vodní toky a jejich nivy jsou velmi často cenné biotopy, které požívají nadstandardní legislativní ochranu (viz níže). Tato ochrana musí být při přípravě a realizaci nových ČOV, případně kanalizací, zajištěna v příslušných správních řízeních (především v územním řízení), případně v procesech EIA dle zákona č. 100/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Dalším koncepčním materiálem v oblasti vodního hospodářství je Koncepce protipovodňové ochrany na území Jihočeského kraje. Realizace některých protipovodňových opatření může být v rozporu se zájmy ochrany přírody a krajiny. Jedná se především o zásahy do koryt vodních toků (např. zkapacitňování koryt, výstavba ochranných hrází, zpevňování břehů) a o zásahy do dřevin rostoucích na březích vodních toků (především kácení). Doporučujeme proto realizovat uvedená opatření pouze v odůvodněných případech ochrany staveb, ve volné krajině doporučujeme protipovodňovou ochranu řešit s využitím přírodě blízkých prvků, jako jsou suché poldry, průlehy a rybníky, případně ochranné hráze v okrajové části niv atd.

Pro Jihočeský kraj jsou typické rybníky. Většina rybníků je využívána pro chov ryb, některé rybníky plní protipovodňové funkce, některé jsou využívány rekreačně. Problematika využívání rybníků je proto řešena ve více koncepcích, a to především v Plánech oblastí povodí a v Koncepci protipovodňové ochrany, částečně též ve Strategii zemědělského hospodaření Jihočeského kraje (viz kapitola C.2 *Zemědělství*) a ve Strategii rozvoje cestovního ruchu v Jihočeském kraji (viz kapitola C.4. *Turistika a rekreace*). Je zřejmé, že některé z výše uvedených způsobů využívání rybníků mohou být v rozporu se zájmy ochrany přírody a krajiny. Jedná se především o nevhodné úpravy a údržbu rybníků (např. likvidace litorální zóny při odbahňování), intenzifikaci chovu ryb v přírodě blízkých rybnících a o výstavbu infrastruktury cestovního ruchu na březích rybníků.

Jediné přirozené jezero na území Jihočeského kraje je Plešné jezero. Toto jezero ledovcového původu se nachází na území NP Šumava. Ekosystém jezera byl v minulém století významně ovlivněn acidifikací. Ta byla způsobena jednak změnou druhového složení lesa v povodí jezera a jednak dálkovým přenosem znečišťujících látek (oxidů síry a dusíku). Ochrana Plešného jezera je zajištěna v rámci ochranných podmínek NP Šumava.

Vodní ekosystémy (vodní toky, rybníky a malé vodní nádrže obecně) jsou pozitivním prvkem v krajině a jsou předmětem obecné i zvláštní ochrany dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Vodní toky a jejich nivy, jezera a rybníky jsou klasifikovány jako významný krajinný prvek. Vodní toky jsou běžně vymezovány jako biokoridory ÚSES, rybníky a cenné části niv mohou být vymezeny jako biocentra ÚSES. Velmi cenné rybníky a úseky niv vodních toků mohou být součástí zvláště chráněných území).

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Vodní ekosystémy, ač plošně zaujímají pouze 4 % území Jihočeského kraje, mají pro ochranu přírody a krajiny zásadní význam. Spolu s mokřadními ekosystémy představují většinou nejcennější segmenty krajiny s vysokou biodiverzitou rostlinných a živočišných společenstev. Ochrana těchto ekosystémů je věnována samostatná kapitola návrhové části Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje *B.1.5. Významné mokřady a vodní režim krajiny*.

Značná část vodních toků byla v minulosti poznamenána nevhodnými úpravami koryt (především napřímení vodních toků, zatrubnění nebo zakrytí úseků vodních toků, zpevnění říčního břehu, úprava příčného profilu koryta atd.). Morfologické úpravy koryt vodních toků byly realizovány z následujících důvodů: plavba, protipovodňová ochrana, výroba el. energie, urbanizace území, dodávky vody, zemědělství.

Dalším významným zásahem do morfologie koryt vodních toků jsou příčné překážky v korytě toku - hráze a jezy. Ovlivňují především možnost migrace vodních organismů v podélném profilu toků. V oblasti povodí Horní Vltavy se nachází 428 příčných překážek o výšce přesahující 1 metr. S hrázemi a jezy v některých případech souvisí odvádění části průtoku z koryta toku, především za účelem výroby el. energie.

Jakost povrchových vod je negativně ovlivňována vypouštěním odpadních vod z bodových zdrojů (vyčištěné odpadní vody z ČOV se zbytkovým znečištěním, případně nečištěné odpadní vody) a především plošnými zdroji (zejména zemědělské užívání ploch v povodích vodních toků).

Společenstva vodních organismů jsou negativně ovlivňována zavlečenými druhy a v posledních letech intenzivním sportovním rybolovem.

Hlavní riziko pro vodní ekosystémy představují: realizace nevhodných protipovodňových opatření, výstavba hrází pro malé vodní elektrárny, intenzifikace zemědělství v povodí vodních toků a intenzifikace chovu ryb v rybnících. Dalším rizikem jsou staré ekologické zátěže na území kraje. Nejvýznamnější udává následující tabulka.

Nejvýznamnější ekologické zátěže v JČK

Lokalita	Nabyvatel	Status firmy	Sanace	Okres
MAPE Mydlovary, chemická úprava uranové rudy, kalojemy	DIAMO, Stráž pod Ralskem	s.p.	ano	ČB
Soběslav, OVJ	Jihoč.dřevařské závody	a.s.	ano	TA
Mydlovary-Triangl, odkaliště	Jihočeská energetika	a.s.	ne	ČB
Milevsko, obalovna	FNM ČR	a.s.	ne	PI
Velešín	Jihostroj	a.s.	ano	ČK
Dynín	Agropodnik Dynín	a.s.	ne	ČB
Blatná	Město Blatná		ano	ST
Suchdol nad Lužnicí, skládka	Jihoč.dřevařské závody	a.s.	ne	JH

V případě nevhodných zásahů do morfologie koryt vodních toků lze očekávat opačný trend než v minulosti, tj. postupnou revitalizaci vybraných (k revitalizaci vhodných) vodních toků.

Cíle

1. Zachování, případně obnovení přirozeného rázu vodních toků zejména ve volné krajině
2. Zlepšování jakosti (čistoty) povrchových vod
3. Zlepšování podmínek pro život vodní fauny
4. Vyvážené využívání rybníků s ohledem na všechny složky vodního a pobřežního ekosystému
5. Trvale udržitelné využívání zdrojů podzemních vod

Opatření k naplnění cílů

1. Zachování, případně obnovení přirozeného rázu vodních toků zejména ve volné krajině

Podporovat pravidelnou údržbu koryt vodních toků, při které bude zachován přirozený ráz koryta.
Podporovat revitalizaci nevhodně regulovaných toků.
Podporovat péči o pozemky podél vodních toků a o břehové porosty dřevin, při které bude prováděno pravidelné kosení travních porostů, kácení dřevin pouze v nezbytném rozsahu, výsadba domácích, stanovištně vhodných druhů dřevin.

Podporovat realizaci protipovodňových opatření ve volné krajině s využitím přírodě blízkých prvků (např. suché poldry, průlehy a rybníky, případně ochranné hráze v okrajové části niv atd.). Protipovodňová opatření (technické prvky) omezit v odůvodněných případech jen na ochranu zastavěných a zastavitelných území a samostatných staveb v krajině (komunikace, železnice, mosty...).

2. Zlepšování jakosti povrchových vod

Podporovat výstavbu čistíren odpadních vod (ČOV), v odůvodněných případech včetně terciálního čištění (odstraňování N a P).

Podporovat odstraňování starých ekologických zátěží ohrožujících jakost povrchových (a podzemních) vod.

Podporovat opatření ke snižování plošného (difúzního) znečištění povrchových vod v povodí (optimalizace hnojení zemědělských pozemků, zakládání trvalých travních porostů v nivách vodních toků, zatravňování svažitých pozemků atd.).

3. Zlepšování podmínek pro život vodní fauny

Podporovat výstavbu rybích přechodů.

Podporovat úpravy toků zlepšující podmínky pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů.

Při přípravě a realizaci vodních staveb a zásahů do vodních toků a rybníků (nádrží) podporovat taková technická a organizační řešení, která minimalizují ovlivnění populací a biotopů zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů.

4. Vyvážené využívání rybníků s ohledem na všechny složky vodního a pobřežního ekosystému

Podporovat pravidelnou údržbu rybníků, při které bude zachována alespoň část pobřežního (litorálního) pásma, nebo budou zajištěny podmínky pro vytvoření litorálního pásma.

U rybníků významných z hlediska ochrany přírody a krajiny (rybníky ve zvláště chráněných územích a ptačích oblastech, prvky ÚSES, významné mokřady, lokality výskytu zvláště chráněných druhů rostlin nebo živočichů) podporovat účelové hospodaření přizpůsobené potřebám ochrany přírody a krajiny a údržbu a rekonstrukci rybníků prováděnou s ohledem na zachování přírodního prostředí v pobřežním (litorálním) pásmu.

Podporovat výstavbu nových a obnovu zaniklých či nefunkčních vodních nádrží vhodné velikosti, polopřirozeného až přirozeného charakteru, nekolidujících se stávajícími přírodními a krajinnými hodnotami.

5. Trvale udržitelné využívání zdrojů podzemních vod

Zajistit odpovídající ochranu cenných ekosystémů při povolování odběru podzemní vody především v Třeboňské pánvi jih, sever a v Budějovické pánvi.

Zajistit odpovídající monitorování vlivu odběru podzemních vod na úroveň hladiny podzemních vod, na průtoky ve vodních tocích a na cenné ekosystémy.

C.4. Turistika a rekreace

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Jihočeský kraj má zpracované následující koncepční materiály, které souvisí s problematikou turistiky a rekreace: Strategie rozvoje cestovního ruchu v Jihočeském kraji (2002), Koncepce rozvoje tělovýchovy a sportu (2003), Koncepce rozvoje cyklistické dopravy (2006) a Koncepce rozvoje lázeňství a wellness v Jihočeském kraji (2006).

Strategie rozvoje cestovního ruchu v Jihočeském kraji dělí území Jihočeského kraje na dva marketingové regiony Šumavu a Jižní Čechy. Mezi hlavní územní rekreační celky v regionu jižní Čechy patří Novohradsko, Třeboňsko, Vltava a Lužnice, města Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Tábor, Písek, Prachatice, České Budějovice, Třeboň, Slavonie a Orlická přehrada.

Mezi oblasti s méně intenzivním cestovním ruchem, které jsou vhodné zejména pro rozvoj aktivních forem cestovního ruchu (cykloturistika, venkovská turistika apod.) pak patří většina území Jihočeského kraje – zejména následující oblasti (mikroregiony) okresů:

- Tábor – Jistebnicko (Čertovo břemeno), Mladovožicko, Bechyňsko, Borkovická blata
- Písek – Milevsko, Písecké hory, Blanicko-otavský region (Ražice, Protivín)
- Strakonice – Blatensko, Blanicko-otavský region (Vodňany), Volyňsko
- Prachatice – Staroprachaticko, Vlachovobřezsko, Vimpersko
- Český Krumlov – Blanský les, Pomalší (Kaplicko)
- České Budějovice – Pomalší, Vltavotýnsko
- Jindřichův Hradec – Česká Kanada, Jindřichohradecko, Dačicko apod.

Výsledky průzkumů návštěvnosti jednoznačně potvrdily, v čem spočívá atraktivita jižních Čech pro návštěvníky. Turisty láká především nabídka přírodního bohatství jižních Čech, která v kombinaci s kulturní nabídkou skýtá četné možnosti pro aktivní, poznávací i odpočinkové formy CR.

Ze Strategie rozvoje cestovního ruchu vyplývá, že hlavní turistickou „devizou“ Jihočeského kraje je jeho přírodní bohatství. Je proto nezbytné koordinovat rozvoj cestovního ruchu s požadavky ochrany přírody a krajiny a to i v zájmu zachování cestovního ruchu.

Koncepce rozvoje tělovýchovy a sportu charakterizuje podmínky pro rekreační i výkonnostní tělovýchovu a sport v Jihočeském kraji.

Za pozitivní vidíme podporu pravidelné údržby turistického značení pěších, lyžařských a cyklistických tras. Jako problematické se z pohledu ochrany přírody a krajiny jeví podpora velkých masových sportovních akcí.

Koncepce rozvoje cyklistické dopravy

Koncepce rozvoje cyklistické dopravy na cyklistickou dopravu nahlíží ze dvou základních směrů:

- cyklistika jakou součást dopravního systému šetrná k životnímu prostředí,
- cyklistika jako nedílná součást cestovního ruchu.

Síť cyklotras, která v Jihočeském kraji čítá více než 4 000 km, je v celorepublikovém srovnání nadstandardního rozsahu.

Podpora a rozvoj cyklistické dopravy na úkor ostatních druhů je z hlediska ochrany přírody a krajiny pozitivní.

Koncepce rozvoje lázeňství a wellness v Jihočeském kraji

Jihočeský kraj je tradičním lázeňským regionem ČR. V současné době jsou v Jihočeském kraji celkem 3 lázeňská místa (Třeboň, Bechyně a Vráž u Písku) a 5 lázeňských zařízení (Lázně Aurora s.r.o., Třeboň; Bertiny lázně Třeboň s.r.o.; Rehabilitační lázeňské sanatorium, Vráž u Písku; Lázně Bechyně s.r.o.; Lázeňské a léčebné domy Jupiter, Bechyně). Všechna jihočeská lázeňská zařízení jsou využívána pro léčbu dospělých pacientů. V Jihočeském kraji tedy nejsou lázeňská zařízení, která by se zabývala poskytováním lázeňské péče pro děti a dorost.

Zpracovatelé konstatují, že v Jihočeském kraji není lázeňské infrastruktury dostatek a je potřeba ji dále rozšiřovat a především zkvalitňovat, zejména v menších lázeňských centrech, jako je Vráž u Písku.

Konflikty s ochranou přírody a krajiny nastávají při realizaci nové infrastruktury lázeňství a wellness. Jedná se o střety opakující se prakticky u každé nové výstavby – zábory půdy, koncentrace lidí na jedno místo způsobuje navýšení dopravy v místě a s tím navýšení hluku a emisí, apod. Specifikou lázeňství je využívání přírodního zdroje – slatiny pro balneoprovozy. Zde je potřeba přistupovat k využití přírodního zdroje uvážlivě a použitou slatinu vracet zpět.

Význam cestovního ruchu pro Jihočeský kraj je patrný i z územně plánovací dokumentace, konkrétně z konceptu územního plánu velkého územního celku (ÚP VÚC) Jihočeského kraje a ze zásad územního rozvoje (ZÚR) Jihočeského kraje (viz kapitola C.9. *Územní plánování*). Hlavním cílem kraje je prodloužení turistické sezóny a dále posílení (vybudování) infrastruktury cestovního ruchu, především v marginálních oblastech tak, aby bylo dosaženo rovnoměrnějšího rekreačního zatížení území.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Výstavba infrastruktury cestovního ruchu má přímé negativní dopady na přírodu a krajinu. I když i pro tyto objekty platí zásada přednostního situování v návaznosti na zastavěná území obcí, lze v odůvodněných případech (ekonomické faktory, zaměstnanost) akceptovat výstavbu ve volné krajině (pro některé stavby cestovního ruchu jiná lokalizace než ve volné krajině není možná). Při výstavbě objektů dochází k záborům půdy a ke zničení biotopů na místě záboru. Je proto nezbytné minimalizovat tyto negativní vlivy na přijatelnou míru především výběrem vhodných lokalit pro výstavbu a realizací opatření k minimalizaci těchto negativních vlivů. Odpovídající ochrana složek přírody a krajiny bude v konkrétních případech zajištěna v příslušných správních řízeních, případně v procesech hodnocení vlivů na životní prostředí (EIA).

Zvýšený tlak na turistické využívání přírodovědně cenných území patří mezi základní rizika pro přírodu a krajinu. V turisticky exponovaných lokalitách dochází k ovlivňování vývoje živé přírody, především zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, nadměrným hlukem, eutrofizací prostředí, případně záměrným poškozováním. S narůstajícím počtem návštěvníků dochází k poškozování vegetace a to jak z příčin špatné schůdnosti, neukázněností návštěvníků, případně přetížením tras. S touto problematikou úzce souvisí a je provázána problematika erozní činnosti. Eroze je důsledkem více faktorů jako např. přívalové deště, jarní tání, nedostatečná údržba cest a jejich odvodnění, spolu s přetížením.

Specifickým rizikem je využívání přírodního zdroje – slatiny pro balneoprovozy. Zde je potřeba přistupovat k využití přírodního zdroje uvážlivě a použitou slatinu vracet zpět.

Z pohledu ochrany přírody a krajiny je jednoznačně preferovaná „měkká“ forma cestovního ruchu před „tvrdou“ formou cestovního ruchu. „Měkká“ forma cestovního ruchu představuje aktivity cestovního ruchu, které příliš nezatěžují přírodu a krajinu a nevyvolávají enormní nároky na infrastrukturu. Jde zejména o pěší turistiku („trekking“), v územích méně zranitelných i o cykloturistiku, lyžařskou turistiku (běh na lyžích), popř. vodáctví. Dále sem lze zahrnout pobytovou turistiku v menších ubytovacích zařízeních se skromnějším zázemím, s orientací zejména na nenáročné a nedestruktivní „outdoorové“ aktivity. Naopak pod „tvrdými“ formami turistiky se rozumí obvykle hromadné formy rekreace s velkými dopady na přírodu a značnými požadavky na infrastrukturu – proto se v této souvislosti někdy hovoří o „turistickém průmyslu“. Typickými případy jsou lyžařské areály a rekreační letoviska poskytující vysoký standard ubytování pro velký počet osob, obvykle s nabídkou návazných aktivit, jako jsou různá sportovní zařízení, aquaparky, zábavní centra, golfová hřiště atd. Jedním z rysů „tvrdé turistiky“ je vysoká frekvence individuální automobilové dopravy, vyžadující budování rozsáhlých parkovacích kapacit. „Tvrdou“ formu turistiky doporučujeme podporovat pouze ve výjimečných odůvodněných případech (významné pozitivní ekonomické vlivy, zaměstnanost).

Cíle

1. Zajištění odpovídající ochrany přírody a krajiny při přípravě a realizaci záměrů pro rozvoj cestovního ruchu, především záměrů lokalizovaných do volné krajiny (mimo zastavěná území obcí)
2. Podpora ekologicky šetrných forem cestovního ruchu a ekoturismu
3. Snižování negativních vlivů cestovního ruchu na přírodu a krajinu

Opatření k naplnění cílů

- 1. Zajištění odpovídající ochrany přírody a krajiny při přípravě a realizaci záměrů pro rozvoj cestovního ruchu, především u záměrů lokalizovaných ve volné krajině**

Podporovat realizaci nových staveb cestovního ruchu přednostně v návaznosti na zastavěná a zastavitelná území obcí, ve výjimečných případech při lokalizaci nových staveb cestovního ruchu ve volné krajině minimalizovat střety s cennými částmi krajiny, tyto stavby lokalizovat v dostatečné vzdálenosti od maloplošných zvláště chráněných území, registrovaných VKP, segmentů ÚSES.

- 2. Podpora ekologicky šetrných forem cestovního ruchu a ekoturismu**

Podporovat udržitelné formy cestovního ruchu zejména ekoturistiku a ekoagroturistiku.

- 3. Snižování negativních vlivů cestovního ruchu na přírodu a krajinu**

Podporovat ekologicky šetrnou dopravu v turisticky atraktivních územích.

Podporovat zpřístupňování krajiny budováním polních cest, cyklostezek, pěších turistických tras, naučných a tematických stezek.

Podporovat zavádění environmentálních systémů řízení a hodnocení v cestovním ruchu.

Nepodporovat hromadné sportovní a kulturní akce v území přírodně cenných a zranitelných či v jejich blízkosti.

Podporovat šetrné využívání přírodních zdrojů (nejčastěji slatina) pro lázeňství s návratem použité slatiny zpět.

Podporovat spolupráci subjektů v oblasti ochrany přírody a cestovního ruchu za účelem vytvoření nabídky ekologicky šetrných produktů cestovního ruchu.

Podporovat ekologickou výchovu veřejnosti v oblasti cestovního ruchu.

Podporovat rozvoj šetrných forem cestovního ruchu mimo tradičně navštěvované lokality.

C.5. Doprava

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Jihočeský kraj má v oblasti dopravy zpracován Program investiční a neinvestiční výstavby a oprav na silnicích II. a III. třídy na území Jihočeského kraje, Koncepci rozvoje dopravní infrastruktury, Projekt rozvoje kolejové dopravy a elektrické trakce v Jihočeském kraji a Koncepci rozvoje cyklistické dopravy.

Program investiční a neinvestiční výstavby a oprav na silnicích II. a III. třídy na území Jihočeského kraje obsahuje seznam komunikací II. a III. třídy, které bude potřeba rekonstruovat. Ochrana přírody a krajiny není v Programu zohledněna.

Koncepce rozvoje dopravní infrastruktury na území Jihočeského kraje obsahuje důkladný rozbor všech typů dopravy (silniční, železniční, cyklodoprava, vodní a letecká). U každé dopravy je nejprve popsán stávající stav, následují rozvojové záměry a závěrečné shrnutí, hodnocení a doporučení. V závěrečné části koncepce v kapitole 8. *Závěrečné shrnutí a základní teze návrhu* je u železniční dopravy uvedeno následující doporučení, které plně odpovídá požadavkům ochrany přírody a krajiny a bylo zařazeno do předkládané návrhové části Koncepce ochrany přírody a krajiny: „*V maximální míře doporučujeme podporovat a upřednostňovat dopravu šetřící životní prostředí tj. zejména hromadnou dopravu a integrované dopravní systémy před dopravou individuální*“.

Projekt rozvoje kolejové dopravy a elektrické trakce v Jihočeském kraji je rozdělen na dvě části. První obsahuje návrh a postup rozvoje systému šumavských elektrických drah (ŠED). Druhá část popisuje plánovaný rozvoj kolejové dopravy na ostatním území Jihočeského kraje. Projekt se věnuje především technickým a ekonomickým podmínkám a fungováním celého systému jako celku, rekapituluje chystané změny v kolejové dopravě (IV.TŽK, nové zastávky, posuny zastávek, nové tratě...). Řeší a podporuje IDS jednotlivých měst a doporučuje vytvoření celokrajského IDS. Ochrana přírody a krajiny není v koncepci přímo zmíněna, podpora kolejové elektrické dopravy je však pozitivní. U realizace ŠED dojde ke střetům s ochranou přírody a krajiny v NP a CHKO Šumava.

Cíle ochrany přírody a krajiny nejsou v Koncepci rozvoje cyklistické dopravy přímo zohledněny. Podpora a rozvoj cyklistické dopravy na úkor ostatních druhů dopravy tj. požadavek na rozvoj cyklistické dopravy jako rovnocenného prostředku dopravní obsluhy v Jihočeském kraji (prioritní osa 1) je však z hlediska ochrany přírody a krajiny pozitivní.

Řešení dopravní situace na území Jihočeského kraje je jednou z priorit Programu rozvoje Jihočeského kraje. V prioritní ose 3. Dostupnost jsou navrženy následující aktivity, které znamenají realizaci velkých dopravních staveb s významným vlivem na životní prostředí:

- *Dostavba dálnice D3, výstavba rychlostních silnic R3 a R4 (I/4);*
- *Dokončení modernizace IV. tranzitního železničního koridoru v úseku Praha – České Budějovice a příprava výstavby nové tratě v úseku České Budějovice – Horní Dvořiště, státní hranice (- Linec);*
- *Rekonstrukce a modernizace letiště České Budějovice a dále jeho otevření pro veřejný mezinárodní letecký provoz;*
- *Výstavba, rekonstrukce a modernizace silnic II a III.třídy, zejména obchvatů měst a obcí*
- *Dokončení Vltavské vodní cesty dle zákona č. 141/1995 Sb. o vnitrozemské plavbě v úseku Třebeň – /příp. Orlík, horní voda/ – České Budějovice (Jiráskův jez);*

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Výstavba nových dopravních staveb je vždy v konfliktu se zájmy ochrany přírody a krajiny. Nové dopravní stavby představují další zábor volné krajiny, fragmentují krajinu, jsou novou migrační bariérou pro živočichy (a člověka), narušují krajinný ráz. Největší riziko pro přírodu a krajinu představuje výstavba kapacitních čtyřpruhových komunikací (dálnic a rychlostních silnic) a dvoukolejných železničních tratí (koridorů). V případě Jihočeského kraje se jedná o výstavbu dálnice D3 a rychlostních silnic R3 a R4 a o výstavbu IV. tranzitního železničního koridoru.

Při přípravě a realizaci nových dopravních staveb je odpovídající ochrana přírody a krajiny zajištěna v příslušných správních řízeních (územní řízení, stavební řízení), případně v procesech EIA. Všechny úseky dálnice D3 a rychlostních silnic R3 a R4 již prošly procesem EIA a mají vydané kladné stanovisko, pro některé úseky bylo vydáno územní rozhodnutí. Totéž platí pro IV. železniční koridor s výjimkou úseku Ševětín – České Budějovice, kde v současné době probíhá proces EIA. Je třeba zajistit především minimalizaci konfliktů s cennými částmi krajiny, průchodnost tělesa dopravní stavby pro živočichy a dostatečné výsadby doprovodných dřevin.

V případě rekonstrukce stávajících dopravních staveb by bylo žádoucí napravit případné stávající nepříznivé charakteristiky silnic, případně železnic, především přerušení migračních koridorů živočichů a nevhodné doprovodné dřeviny.

V případě využití letiště Planá u Českých Budějovic je třeba vycházet ze skutečnosti, že se jedná o využití stávající dopravní infrastruktury. Lze proto očekávat minimální konflikty se zájmy ochrany přírody a krajiny.

U vodní dopravy je navrhováno splavnění Vltavy od hranic Jihočeského kraje do Českých Budějovic pro rekreační plavbu. Splavnění Vltavy na území Jihočeského kraje představuje realizaci plavebních komor na stávajících vodních stupních a prohrábky koryta Vltavy. Dle dostupných informací by neměly být stavěny nové stupně (jezy, přehradní hráze) a nemělo by docházet ke zvyšování hladiny a k zaplavování pozemků okolo řeky. Při výstavbě plavebních komor dojde k omezeným zásahům do terestrických ekosystémů. Po realizaci prohrábek koryta se dotčené vodní i terestrické ekosystémy po určité době obnoví. Odpovídající ochrana přírody a krajiny by měla být zajištěna v příslušných správních řízeních (územní

řízení, stavební řízení), případně v procesech EIA (pro splavnění Vltavy v úseku mezi Českými Budějovicemi a VD Hněvkovice byla ukončena zjišťovací řízení se závěry, že hodnocení EIA není nutné).

Z hlediska provozu jsou nejproblematictějšími dopravními stavbami silnice. Provoz na silnicích ovlivňuje okolí hlukem a škodlivými emisemi z motorů dopravních prostředků. Dešťové vody odnášejí látky z povrchu vozovky do okolního terénu, tyto látky se dostávají do půdy a do podzemních a povrchových vod. Jedná se především o posypové sole používané během zimní údržby silnic. Je nezbytné optimalizovat dávky posypových solí, případně zajistit odvádění splachových vod z vozovky mimo cenné biotopy.

Není potřeba diskutovat o pozitivěch cyklo dopravy a to především při jejím napojení na veřejnou hromadnou dopravu. Nicméně i při realizaci cyklotras a cyklostezek je nezbytné zajistit odpovídající ochranu přírody a krajiny (vedení těchto dopravních staveb mimo cenné biotopy, zajištění přehledného značení, vhodné prezentování turistických a ekologických informací).

Cíle

1. Zajištění odpovídající ochrany přírody a krajiny při přípravě a realizaci dopravních staveb
2. Odstraňování závad z hlediska přírody a krajiny na stávající silniční a železniční síti Jihočeského kraje
3. Podpora ekologicky šetrných forem dopravy

Opatření k naplnění cílů

1. Zajištění odpovídající ochrany přírody a krajiny při přípravě a realizaci dopravních staveb

Minimalizovat střeby nových dopravních staveb s cennými částmi krajiny, preferovat taková technická řešení dopravních staveb, která budou ohleduplná k okolní krajině.
--

Zajistit odpovídající průchodnost tělesa dopravní stavby pro živočichy.

Realizovat dostatečné výsadby doprovodných dřevin odpovídající místním poměrům.

Zajistit ochranu cenných biotopů před splachovými vodami z vozovky.

2. Odstraňování závad z hlediska přírody a krajiny na stávající silniční a železniční síti Jihočeského kraje

Na vybraných úsecích komunikací navrhnout a realizovat opatření pro minimalizaci střetů vozidel s živočichy (oplocení exponovaných úseků, budování migračních pruhů).

Provádět pravidelnou údržbu dřevin podél dopravních staveb, za uhynulé jedince průběžně doplňovat nové.

Optimalizovat technologie zimní údržby (především dávky posypových solí), v odůvodněných případech vyloučit používání posypových solí nebo odvádět splachové vody z vozovky mimo cenné biotopy.

Zajišťovat včasný a pravidelný úklid inertních posypových materiálů po zimní sezóně.
--

3. Podpora ekologicky šetrných forem dopravy

Podporovat cyklistickou dopravu včetně dalšího rozvoje vhodně situovaných cyklostezek (za podmínky odpovídající ochrany cenných biotopů).

Podporovat a upřednostňovat dopravu šetřící životní prostředí tj. zejména hromadnou dopravu a integrované dopravní systémy před dopravou individuální.

C.6. Ochrana nerostného bohatství a těžba nerostných surovin

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Ministerstvo průmyslu a obchodu České Republiky nechalo zpracovat Regionální surovinovou politiku Jihočeského kraje. Regionální surovinová politika Jihočeského kraje byla zpracována Českou geologickou službou, Praha a ČGS – Geofondem, Praha v listopadu 2003.

Regionální surovinová politika Jihočeského kraje

V Jihočeském kraji je stanoveno celkem 79 dobývacích prostorů (DP) o celkové ploše 25,23 km², z nichž je v současné době 46 v těžbě (povolena hornická činnost). Celková rozloha dobývacích prostorů, v nichž probíhá těžba je 17,61 km². Podíl všech DP na celkové rozloze kraje činí pouze 0,2%. Většina DP je menší rozlohy než 1 km². Pouze 5 DP tuto rozlohu překračuje, přičemž největší rozlohou je DP štěrkopísku Tušť I na území CHKO Třeboňsko (2,4 km²). Dobývací prostory jsou stanoveny pro 8 druhů nerostných surovin (KA, SK, SP, CS, JL, ZS, GT a PD). Nejvíce dobývacích prostorů je stanoveno pro těžbu stavebního kamene a štěrkopísku.

V Jihočeském kraji bylo k 1.1. 2003 evidováno 47 nevýhradních ložisek nerostných surovin, v roce 2002 využíváno 22 (z toho 11 SP, 6 SK, 4 KA a 1 CS), u nichž bylo vydáno povolení k provádění těžby (činnost prováděná hornickým způsobem).

K 1.1.2003 se na území Jihočeského kraje nacházelo 126 výhradních ložisek nerostných surovin. V počtu výhradních ložisek byl nejvíce zastoupen stavební kámen (29 ložisek), štěrkopísek (18 ložisek) a dekorační kámen (22 ložisek). Dále se na území Jihočeského kraje nachází 14 ložisek cihlářské suroviny, 12 ložisek jílu, 6 ložisek grafitů, 5 ložisek vltavínů, 3 ložiska živcových surovin, 2 ložiska zlatých rud, 3 ložiska karbonátů, dvě ložiska abraziv a lignitu a po jednom ložisku zlato-wolframových rud, diatomitu, jedno ložisko zlato-štěrkopísku, jedno ložisko živcové suroviny-štěrkopísku a jedno ložisko železné rudy. V roce 2002 bylo využíváno celkem 44 výhradních ložisek. Největší podíl tvořila ložiska stavebního kamene (19 ložisek), následovaná ložiska štěrkopísku (5 ložisek). Dekorační kámen byl těžen na 6 ložiskách, cihlářské suroviny na 4 ložiska, jíly vltavíny a grafit na dvou ložiskách, dále bylo využíváno jedno ložisko diatomitu a jedno ložisko živcové suroviny-štěrkopísku.

Regionální surovinová politika identifikuje střety mezi zájmem na využití ložiska, popř. prognózního zdroje a ochranou MCHÚ. Konstatuje, že ke střetům dochází v Jihočeském kraji u 12 výhradních ložisek (z toho jsou v současnosti 4 ložiska využívána), a u 4 prognózních zdrojů kategorie P a 4 prognózních zdrojů kategorie Q. (uvažovány pouze prognózní zdroje kategorie P,Q a R určené v rámci úkolu MŽP Přehodnocení prognózních zdrojů nerostných surovin v ČR, který proběhl v letech 1998-2002).

Uvedené údaje jsou pro celé území Jihočeského kraje včetně velkoplošných zvláště chráněných území. Především na území CHKO Třeboňsko se nachází množství vyhlášených (tj. stanovených) DP a roztěžených ložisek nerostných surovin (štěrkopísky a navazující živcové suroviny).

Zpracovatelé Regionální surovinové politiky identifikovali v obecné rovině střety se zájmy ochrany přírody a krajiny. V navržených hlavních úkolech a doporučeních však řešení těchto střetů uvedeno není.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Střety se zájmy ochrany přírody a krajiny mohou nastat především při snahách o využití dosud netěžených ložisek, případně při rozšiřování těžby v současnosti těžených ložisek. Bylo by proto vhodné provést revizi všech ložisek na území Jihočeského kraje, identifikovat možné střety se zájmy ochrany přírody a krajiny a navrhnout řešení (tento přístup byl použit na území CHKO Třeboňsko, výsledkem bylo provedení rebilance ložisek a převody zásob mezi zásoby vázané).

Na území Jihočeského kraje je zastoupena i těžba rašeliny. Ta není horním zákonem klasifikována jako nerost a proto není zahrnuta do Regionální surovinové politiky. Z hlediska ochrany přírody je však účelné sledovat ji společně s nerostnými surovinami. Je proto žádoucí doplnit obdobné údaje jako pro nerosty i pro rašelinu.

Problémem může být rekultivace opuštěných těžeben. V minulosti byla většinou navrhována rekultivace do původního stavu na ZPF nebo PUPFL. Je třeba si uvědomit, že řada opuštěných těžeben získala v důsledku postupující sukcese novou přírodní kvalitu a stala se útočišti zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Doporučujeme v každém konkrétním případě prověřit opodstatněnost takové rekultivace. V případě vyvinutí cenných biotopů v opuštěném těžebním prostoru doporučujeme přednostně provést rekultivaci s využitím sukcesních procesů na přírodě blízké ekosystémy (např. pozemky v kategorii ostatní plocha nebo vodní plocha). Nejcenější takové lokality byly v minulosti vyhlášeny jako zvláště chráněná území – např. přírodní památka Pískovna u Dračice, přírodní památka Muckovské vápencové lomy. V řadě případů se jedná i o vymezené skladebné prvky ÚSES.

Samostatným problémem je další využití opuštěných těžeben pro ukládání odpadů (výstavba skládek). Při hodnocení vhodnosti opuštěných těžeben pro tyto účely doporučujeme kromě inženýrsko-geologického a hydrogeologického posouzení zohlednit i hledisko ochrany přírody a krajiny.

Specifickým problémem Jihočeského kraje v oblasti surovinové politiky je Chemická úpravna uranové rudy MAPE Mydlovary. Chemická úpravna uranové rudy MAPE Mydlovary patří mezi nejvýznamnější staré ekologické zátěže Jihočeského kraje. Je řešena v kapitole C.7. *Odpadové hospodářství* předkládané Návrhové části Koncepce ochrany přírody a krajiny

Cíle

1. Zajištění rovnováhy mezi potřebami a těžbou nerostných surovin v Jihočeském kraji
2. Zajištění odpovídající ochrany přírody a krajiny při těžbě nerostných surovin
3. Zajištění odpovídající rekultivace těžeben po ukončení těžby

Opatření k naplnění cílů

1. Zajištění rovnováhy mezi potřebami a těžbou nerostných surovin v Jihočeském kraji

Zpracovat prognózu potřeby nerostných surovin v Jihočeském kraji.
Zpracovat návrh pokrytí potřeby nerostných surovin v Jihočeském kraji ze stávajících zdrojů, z budoucích zdrojů, případně z dovozu, v návrhu zohlednit zájmy ochrany přírody a krajiny.
Zpracovat revizi ložisek nerostných surovin na území Jihočeského kraje, identifikovat možné střety se zájmy ochrany přírody a krajiny a navrhnout řešení (rebalance ložisek a převody zásob mezi zásoby vázané).
Do výše uvedených materiálů zařadit i problematiku rašeliny, která není dle horního zákona klasifikována jako nerost.

2. Zajištění odpovídající ochrany přírody a krajiny při těžbě nerostných surovin

Nepodporovat navrhování nových dobývacích prostorů a rozšiřování stávajících do území cenných z hlediska ochrany přírody a krajiny
Podporovat způsoby těžby s pozitivními vlivy na vybrané druhy, které jsou vázané na prostředí těžeben.

3. Zajištění odpovídající rekultivace těžeben po ukončení těžby

Zpracovat přehled těžeben na území Jihočeského kraje, přepokládaných způsobů jejich rekultivace po ukončení těžby a současného stavu bioty (fauny a flóry). V případě existence cenných biotopů nebo výskytu zvláště chráněných druhů navrhnout a prosazovat takový způsob rekultivace, který umožní zachování těchto biotopů (revitalizace území s využitím přírodních procesů), před standardní zemědělskou nebo lesnickou rekultivací.

C.7. Odpadové hospodářství

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Jihočeský kraj má zpracován Plán odpadového hospodářství (analytická část - 2003, návrhová část - 2004).

V analytické části Plánu odpadového hospodářství jsou zpracovány údaje za r. 1999, 2000 a 2001. Celkově se za rok 2001 v Jihočeském kraji vyprodukovalo přibližně 1,8 mil. tun odpadů, z toho 333 tis. tun nebezpečných odpadů, z nichž téměř 200 tis. tun představuje odpad ze sanačních prací kat. číslo 17 05 00. Odpadů komunálních a jim podobných je za stejné období evidováno na 210 tis. tun, z toho 1,2 tis. tun v kategorii nebezpečný odpad. Převládajícím způsobem nakládání s komunálním odpadem je skládkování (77% odpadů), recykluje se pouze 1% komunálních odpadů. Průmyslové a jiné odpady se především upravují a využívají biologickými metodami (32%) a recyklují a využívají jako druhotná surovina (31%).

Strategické směry a cíle POH Jihočeského kraje jsou v souladu s ochranou přírody a krajiny. Obsahují především požadavky na snížení množství odpadů, snížení množství odpadů ukládaných na skládkách, navýšení jejich opětovného využití a omezování nebezpečných vlastností odpadů.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Z hlediska ochrany přírody a krajiny může být konfliktní výstavba nových skládek, případně dalších zařízení pro nakládání s odpady. Pozitivní je, že POH předpokládá snižování množství produkovaného odpadu, což snižuje potřebu nových skládkových kapacit. Pozornost je potřeba věnovat výběru lokalit vhodných pro realizaci skládek komunálního odpadu. Jedná se o zejména o vyloučení umístění skládky do údolní nivy a míst s hodnotnými přírodními biotopy, prameniště atd. Odpovídající ochrana složek přírody a krajiny bude v konkrétních případech zajištěna v příslušných správních řízeních, případně v procesech hodnocení vlivů na životní prostředí (EIA).

Dostatečná pozornost není dle našeho názoru v POH věnována problematice černých skládek na území Jihočeského kraje.

Cíle

1. Trvale udržitelné nakládání s odpady na území Jihočeského kraje preferující snižování produkce odpadů, třídění, recyklaci, využívání odpadů jako druhotných surovin a s minimálními nároky na zábor ploch ve volné krajině (výstavba nových skládek)

Opatření k naplnění cílů

1. Trvale udržitelné nakládání s odpady na území Jihočeského kraje preferující snižování produkce odpadů, třídění, recyklaci a využívání odpadů jako druhotných surovin, s minimálními nároky na zábor ploch ve volné krajině (výstavba nových skládek)

Podporovat třídění, recyklaci, využívání odpadů jako druhotných surovin, energetické využívání odpadů a používání vratných obalů.
Podporovat aktivity (výrobní procesy, chování obyvatel atd.) preferující snižování produkce odpadů
Nepodporovat výstavbu nových skládek nad rámec nezbytné potřeby Jihočeského kraje.
Podporovat zahušťování sítě sběrných míst odpadů a rozšiřování mobilního sběru odpadů.
Podporovat zavedení odděleného sběru a zpracování organicky rozložitelných odpadů.
Předcházet nelegálnímu nakládání s odpady a vzniku „černých skládek“.
Podporovat informovanost o problematice nakládání s odpady.

C.8. Energetika a ochrana ovzduší

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Jihočeský kraj má zpracovanou Územní energetickou koncepci (2003), Program snižování emisí Jihočeského kraje (2004) a Program ke zlepšování kvality ovzduší Jihočeského kraje (2004).

Územní energetická koncepce

Koncepce preferuje využívání úspor a obnovitelných zdrojů energie (varianta minimálního využití úspor a obnovitelných zdrojů energie – scénář cíleného vývoje mini a varianta maximálního využití úspor a obnovitelných zdrojů energie – scénář cíleného vývoje maxi) před variantou zachování současného stavu a variantou bez zasahování do vývoje energetického systému. Zpracovatelé dále doporučují usilovat o realizaci varianty s maximálním využitím úspor a obnovitelných zdrojů.

Mezi slabé stránky Jihočeského kraje z hlediska energetiky řadí zpracovatelé Územní energetické koncepce: vysoký podíl uhlí na energetické bilanci kraje, nízké využití dřevní hmoty a nízké využívání obnovitelných zdrojů energie. Mezi příležitosti řadí využití části plochy zemědělské půdy a lesních pozemků pro produkci biomasy pro energetické potřeby a posouzení možností:

- využití JE Temelín pro zásobování okolních sídel teplem,
- propojení plynárenského systému Jihočeského kraje s integrovanou evropskou sítí,
- využití střech cca 96 tisíc rodinných domků pro výrobu tepla (teplé vody),

- využití větrného potenciálu pro výrobu elektřiny v místech, kde „větrná mapa“ upozorňuje na takové možnosti.

Uváděné příležitosti lze v obecné rovině hodnotit jako pozitivní pro životní prostředí. Nicméně v některých konkrétních případech nelze vyloučit určitá rizika pro přírodu a krajinu. Tato rizika byla identifikována ve SWOT analýze analytické části Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje a jsou souhrnně uvedena v odstavci *Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny*.

Program snižování emisí Jihočeského kraje

Významným zdrojem emisí je na území Jihočeského kraje doprava. Nejproblematictější skupinou znečišťujících látek produkovaných dopravními prostředky jsou oxidy dusíku, a organické látky a tuhé znečišťující látky (PM₁₀). Doprava patří do skupiny zdrojů s minimálními možnostmi regulace. Hlavním cílem prioritních nástrojů je snížit přímé dopady automobilové dopravy na imisní zatížení hustě obydlených území a především podpora rozvoje hromadné dopravy s cílem převzít část individuální automobilové dopravy hromadnou dopravou osob, resp. zmírnit trend nárůstu individuální dopravy.

U stacionárních zdrojů byl nejvýznamnější potenciál omezování emisí znečišťujících látek identifikován pro oxid siřičitý (SO₂), tuhé znečišťující látky (TZL) a oxidy dusíku (NO_x).

Mezi cíle Programu ke snižování emisí patří omezování emisí příslušných látek udržení nebo zlepšení stávající kvality ovzduší na území regionu a zamezení rizika překračování platných emisních limitů.

Program ke zlepšování kvality ovzduší Jihočeského kraje

Program ke zlepšování kvality ovzduší Jihočeského kraje přímo navazuje na Program snižování emisí Jihočeského kraje.

Hlavní cíle Programu ke zlepšení a udržení kvality ovzduší Jihočeského kraje obsahují:

- udržet nízkou úroveň imisního zatížení území Jihočeského kraje,
- udržet kvalitu ovzduší v oblastech, pro něž je uplatňován imisní limit na ochranu ekosystémů a vegetace,
- omezit k roku 2010 výměru oblastí, na kterých jsou překračovány cílové imisní limity pro ozón.

Program ke zlepšování kvality ovzduší Jihočeského kraje byl aktualizován v r. 2006. Aktualizace programu ke zlepšení kvality ovzduší Jihočeského kraje obsahuje podrobnější návod jak naplnit výše uvedené hlavní cíle. Zahrnuje také opatření 1.1. *Odklonění tranzitní dopravy mimo oblastí obytné zástavby (obchvaty apod.)*, které bude mít pozitivní vliv především na obyvatelstvo, vlivy na okolní přírodu a krajinu

však budou negativní (zábory půdy, fragmentace krajiny, narušení migračních cest živočichů apod.).

Jihočeský kraj patří mezi regiony s vysokou kvalitou ovzduší. Na jeho území byly na základě dat z roku 2006 vymezeny MŽP oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší pro PM₁₀ (denní imisní limit): České Budějovice, Hluboká nad Vltavou, Písek, Prachovice, Tábor, Sezimovo Ústí, Soběslav a Vodňany. Vedle přízemního ozónu, jehož koncentrace překračují cílové imisní limity prakticky na celém území republiky, včetně Jihočeského kraje (95,34% plochy kraje), je další problematickou znečišťující látkou benzo(a)pyren, jehož koncentrace překračují cílové imisní limity na 2,3 % plochy kraje.

Celkově lze konstatovat, že vytýčené cíle Programu snižování emisí Jihočeského kraje a Programu ke zlepšování kvality ovzduší Jihočeského kraje nemají přímý dopad na přírodu a krajinu, s výjimkou výstavby obchvatů sídel. Odpovídající ochrana složek přírody a krajiny bude v konkrétních případech zajištěna v příslušných správních řízeních, případně v procesech hodnocení vlivů na životní prostředí (EIA). Podrobněji se této problematice věnujeme v kapitole C.5 *Doprava*. Předpokládané snižování emisí znečišťujících látek a zlepšování kvality ovzduší bude mít pozitivní vliv na přírodu a krajinu Jihočeského kraje, především na lesní ekosystémy.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Vytýčené cíle všech zpracovaných koncepčních materiálů jsou v souladu s koncepcí ochrany přírody a krajiny. Dílčí konkrétní opatření a projekty však mohou znamenat určitá rizika pro ochranu přírody a krajiny. Tato rizika byla identifikována ve SWOT analýze analytické části Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje.

Využití části zemědělské půdy pro produkci biomasy pro energetické potřeby přináší následující rizika:

- Zalesňování pozemků cenných pro ochranu přírody a krajiny
- Rozšiřování rozlohy orné půdy na pozemky cenné pro ochranu přírody a krajiny
- Nevhodné způsoby hospodaření, agrotechnické zásahy, plodiny
- Pěstování nových nepůvodních druhů rostlin (plodin)
- Používání geneticky modifikovaných organismů (GMO)
- Nárůst objemu použitých průmyslových hnojiv a pesticidů a jejich plošné užívání

Negativní vlivy na přírodu a krajinu se mohou projevit výrazně především při nevhodně nastavené dotační politice.

Riziko pro krajinný ráz představuje výstavba větrných elektráren a velkoplošných fotovoltaických systémů. Negativní zásah do krajinného rázu představuje i budování nových energetických sítí (nadzemní vedení VVN).

Riziko pro ekosystém vodního toku může být výstavba a provoz malé vodní elektrárny.

Cíle

1. Zajištění odpovídající ochrany přírody a krajiny při přípravě a realizaci energetických staveb
2. Zajištění odpovídající ochrany přírody a krajiny při produkci biomasy pro energetické potřeby
3. Zlepšení a udržení kvality ovzduší v Jihočeském kraji

Opatření k naplnění cílů

1. Zajištění odpovídající ochrany přírody a krajiny při přípravě, realizaci a provozu energetických staveb

Nepodporovat výstavbu větrných elektráren a velkoplošných fotovoltaických systémů v územích klasifikovaných jako nevhodná z hlediska krajinného rázu (viz kapitola B.1.1. Krajina a krajinný ráz).

V územích s vysokou hodnotou krajinného rázu (viz kapitola B.1.1. Krajina a krajinný ráz) podporovat při realizaci nových a rekonstrukci stávajících vedení VVN a VN sdužování vedení na společné stožáry, v případě VN podporovat podzemní kabelová vedení.

U nových a při rekonstrukci stávajících vzdušných elektrických vedení VN a VVN podporovat instalaci stožárů, u nichž je minimalizováno riziko usmrcení ptáků elektrickým výbojem.

Nepodporovat výstavbu malých vodních elektráren v cenných úsecích vodních toků.

2. Zajištění odpovídající ochrany přírody a krajiny při produkci biomasy pro energetické potřeby

Podporovat poradenství (šíření pravdivých a vyvážených informací) v oblasti pěstování energetických plodin (případně GMO).

3. Zlepšení a udržení kvality ovzduší v Jihočeském kraji

Podporovat aktivity, které přispívají ke snižování imisních koncentrací SO₂, NO_x, a troposférického ozónu.

C.9. Územní plánování

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Jihočeský kraj má zpracovány následující územní plány velkých územních celků:

Českobudějovická sídelní regionální aglomerace, + změna č. 1 + změna č. 2 (návrh)
Táborsko, + změna č. 1 + změna č. 2
Českokrumlovsko I
Českokrumlovsko II (koncept – pořizování bylo zastaveno)
Písecko-Strakonicko, + změna č. 1 + změna č. 2
Orlická nádrž
Šumava
Blanský les
Novohradské hory
Javořická vrchovina
Jihočeský kraj (koncept)
Jindřichohradecko
Prachaticko (koncept – pořizování bylo zastaveno)
Pravý břeh Lipna (návrh – pořizování bylo zastaveno)

Jednotlivé územní plány dílčích území (většinou okresů nebo velkoplošných zvláště chráněných území) byly pořizovány a zpracovávány v různých časových obdobích a tudíž i v různých podmínkách poplatných době jejich pořízení. Zpracování jednotlivých územních plánů je vzhledem ke specifickým vlastnostem řešených území často odlišné a navzájem nevyvážené. Obsahové, časové a legislativní sjednocení schválených a rozpracovaných ÚP VÚC bylo důvodem pro pořízení ÚP VÚC Jihočeského kraje, který by řešil územní rozvoj celého kraje. ÚP VÚC Jihočeského byl zpracováván v letech 2004 – 2006, zpracování bylo ukončeno ve fázi projednávání konceptu.

ÚP VÚC Jihočeského kraje vychází z hlavních strategických cílů rozvoje kraje, které byly stanoveny v Programu rozvoje územního obvodu Jihočeského kraje (PRK). Jednou z hlavních priorit kraje je orientace na rozvoj turistiky a cestovního ruchu.

ÚP VÚC Jihočeského kraje řeší některé strategické cíle, zejména v oblasti rozvoje cestovního ruchu, sportovně rekreačních aktivit, s hlavním cílem prodloužení turistické sezóny, kde se předpokládají střety s přírodními hodnotami v území. Dále navrhuje koridory sítě dopravní a technické infrastruktury nadmístního významu tak, aby co nejméně kolidovaly s prvky územního systému ekologické stability a nemovitými kulturními památkami. Rozvojové plochy nadmístního významu navrhuje nejen při významných dopravních tazích a v oblastech s velkou kumulací obyvatelstva, ale i v marginálních oblastech, tak aby byl zajištěn vyvážený rozvoj civilizačních hodnot v území a proklamovaný strategický rozvoj turistického a cestovního ruchu.

Požizování ÚP VÚC Jihočeského kraje přešlo 1.1.2007, po fázi projednávání konceptu, do fáze pořizování návrhu zásad územního rozvoje (ZÚR) Jihočeského kraje podle nového stavebního zákona č. 183/2006 Sb. Po svém schválení budou ZÚR Jihočeského kraje představovat jeden ze základních koncepčních materiálů určujících rozvoj území kraje.

Z hlediska ochrany přírody a krajiny je významné, že v ZÚR (případně do 31.12.2006 v ÚP VÚC) dochází k vymezení a schválení prvků územního systému ekologické stability (ÚSES) regionální a nadregionální úrovně.

Na lokální úrovni řeší rozvoj území územní plány obcí a měst (dříve sídelních útvarů). Územní plány obcí a měst by měly respektovat nadřazenou územně plánovací dokumentaci (politiku územního rozvoje, zásady územního rozvoje kraje, případně do vydání zásad územního rozvoje musí respektovat platné územní plány velkých územních celků) včetně zájmů ochrany přírody a krajiny. V územních plánech obcí a měst dochází k vymezení a schválení prvků ÚSES lokální úrovně.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Je zřejmé, že realizace některých rozvojových aktivit (záměrů) navrhovaných v ZÚR, případně v územních plánech měst a obcí, může být v konfliktu se zájmy ochrany přírody a krajiny. Nevýznamnější konflikty by měly být identifikovány v procesu hodnocení vlivů koncepce na životní prostředí (SEA) dle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Aktivity s nepřijatelnými vlivy na přírodu a krajinu by na základě hodnocení SEA měly být z koncepčních materiálů vyřazeny, aktivity (záměry) s potenciálními negativními vlivy by měly být identifikovány a měla by jim být věnována odpovídající pozornost v další přípravě (v územních plánech měst a obcí, v územním a stavebním řízení). V přípravě potenciálně rizikových aktivit by měly být v odpovídající míře využívány procesy hodnocení vlivů na životní prostředí (EIA) dle zákona č. 100/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů a procesů biologického hodnocení a hodnocení vlivů na lokality soustavy Natura 2000 dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Dle Přílohy č. 1 k vyhlášce č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti, patří mezi územně analytické podklady (ÚAP) také informace o přírodě a krajině (např. ÚSES, VKP registrovaný, ZCHÚ, lokality Natura 2000, lokality výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s národním významem, rozdělení lesů na lesy ochranné, lesy zvláštního určení, lesy hospodářské apod.). Je proto nezbytné v současné fázi vytváření databáze územně analytických podkladů a vrstev (databáze) ochrany přírody a krajiny v informačním systému Jihočeského kraje (zejména v GIS) zajistit jejich vzájemnou kompatibilitu a pravidelnou aktualizaci dat.

Specifickým problémem územních plánů je ÚSES (viz rovněž kapitola *B.1.2. Územní systém ekologické stability*). Prvky regionální a nadregionální úrovně (biocentra a biokoridory) by měly být vymezeny a schváleny v příslušném ÚP VÚC nebo ZÚR. Podkladem pro vymezení biocenter a biokoridorů je ÚTP Nadregionální a regionální

ÚSES ČR, Bínová 1996. V tomto ÚTP jsou navrženy plochy, ve kterých budou konkrétní biocentra a biokoridory jednoznačně vymezeny. Problémem je, že do některých ÚP VÚC na území Jihočeského kraje byly převzaty původní plochy z ÚTP bez konkrétního vymezení biocenter a biokoridorů. Plochy těchto prvků jsou v těchto ÚP VÚC několikanásobně větší, než by měly být. Tento problém by měl být vyřešen v ZÚR Jihočeského kraje. Do ZÚR by mělo být převzato vymezení biocenter a biokoridorů regionální a nadregionální úrovně z Krajského generelu regionálních a nadregionálních ÚSES pro území Jihočeského kraje (zpracovatel Ing. Aleš Friedrich, Netolice, 2006).

O stavu zpracování ÚSES v územních plánech obcí a měst Jihočeského kraje není dostupná odpovídající komplexní informace. Je žádoucí, aby kraj aktuální informace o těchto ÚSES postupně získal.

Cíle

1. Zajištění vzájemné kompatibility a pravidelné aktualizace vrstev (databáze) ochrany přírody a krajiny v geografickém informačním systému Jihočeského kraje (GIS JČK) a v územně analytických podkladech (ÚAP)
2. Zajištění odpovídající ochrany přírody a krajiny v zásadách územního rozvoje (ZÚR) Jihočeského kraje a v územních plánech obcí

Opatření k naplnění cílů

1. Zajištění vzájemné kompatibility a pravidelné aktualizace vrstev (databáze) ochrany přírody a krajiny v geografickém informačním systému Jihočeského kraje (GIS JČK) a v územně analytických podkladech (ÚAP)

Použít generel nadregionálního a regionálního ÚSES Jihočeského kraje při zpracování zásad územního rozvoje (ZÚR) kraje a ÚPD obcí.

Podporovat zpracování chybějících generelů ÚSES (zejména lokální úroveň) a následné zapracování generelů ÚSES do územních plánů obcí a měst (přednostně tam, kde územní plán chybí nebo kde ÚSES není v územním plánu kvalitně vymezen).

Zajistit vzájemnou kompatibilitu a pravidelnou aktualizaci vrstev (databáze) ochrany přírody a krajiny v GIS JČK a územně analytických podkladech (ÚAP), ZÚR a ÚPD měst a obcí.

2. Zajištění odpovídající ochrany přírody a krajiny v územně plánovacích podkladech a územních plánovacích dokumentacích

Prosazovat zájmy ochrany přírody a krajiny v rozboru udržitelného rozvoje území územně analytických podkladů (RURÚ ÚAP), v zásadách územního rozvoje (ZÚR) Jihočeského kraje, v územních plánech obcí a v pořizovaných územních studiích.

V ZÚR Jihočeského kraje a v ÚPD obcí nové plochy pro výstavbu přednostně situovat v návaznosti na zastavěná území obcí a regulovat a omezovat výstavbu ve volné krajině s výjimkou staveb veřejné dopravní a technické infrastruktury.

C.10. Informační nástroje

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

Informační nástroje a jejich efektivní využívání jsou v dnešní době základním předpokladem úspěchu ve všech oblastech života. Platí to i pro oblast ochrany přírody a krajiny. Zpracování analytické části Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje ukázalo, že stav informací o jednotlivých složkách přírody a krajiny není uspokojivý. Chybí jednotný systém sběru, třídění, uchovávání a předávání informací na všech úrovních veřejné správy, včetně celostátní úrovně. Pro některé složky přírody a krajiny existuje více informačních zdrojů, výstupy z těchto zdrojů se navzájem liší.

Často opomíjenou součástí ochrany přírody a krajiny jsou informační nástroje, které mají za úkol přispívat k environmentálnímu povědomí veřejnosti. Pro shromažďování a následné poskytování informací o životním prostředí se používají tzv. informační nástroje ochrany životního prostředí. Informační nástroje jsou tedy takové nástroje, které poskytují informace o životním prostředí úřadům, podnikům, školám i široké veřejnosti. Základní informace o celé ČR shromažďuje a zveřejňuje MŽP. Mezi hlavní informační nástroje o životním prostředí České Republiky patří například webové stránky Ministerstva životního prostředí, metainformační systém a mapový server.

V oblasti informování veřejnosti o stavu životního prostředí jsou povinnosti kraje upraveny zákonem č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, který vymezuje pojmy do této oblasti spadající. Jsou to především informace o stavu životního prostředí a jeho složkách, o připravovaných činnostech, které by mohly vést ke změně stavu životního prostředí, o správních řízeních, o ekonomických a finančních analýzách použitých v rozhodování, o mezinárodních závazcích atd. Tento zákon plně vychází ze směrnice EU - Směrnice č. 90/313/EHS, o volném přístupu k informacím o životním prostředí, která ukládá zajistit veřejnosti volný přístup k informacím o životním prostředí v institucích placených z veřejných prostředků. Informace o životním prostředí mají být k dispozici veřejnosti na požádání v určitém termínu. Tato směrnice je dále rozpracována v tzv. Aarhuské úmluvě, jež je základním mezinárodním dokumentem, který se zabývá přístupem k informacím o životním prostředí.

Jihočeský kraj má zpracován System podpory environmentální výchovy, vzdělání, osvěty a informování veřejnosti o stavu životního prostředí Jihočeského kraje (2002). Konceptní materiál vyhodnocuje současný stav EVVO (environmentální výchova, vzdělání a osvěta) v Jihočeském kraji, navrhuje systém EVVO, stanovuje hlavní zásady EVVO a dílčí cíle s opatřeními pro oblasti systém EVVO, školství, veřejná správa a podnikatelská sféra. Podpora zvyšování environmentálního povědomí je také jedním z důležitých cílů ochrany přírody a krajiny.

Na území Jihočeského kraje působí řada nevládních organizací (NGO) provozujících aktivity v ochraně životního prostředí, včetně ochrany přírody a krajiny. Součástí těchto aktivit je i osvěta a šíření informací z oblasti ochrany přírody a krajiny,

především formou vydávání naučných tiskovin, realizací naučných stezek či pořádáním tematicky zaměřených setkání a přednášek.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Jak bylo uvedeno výše, v Jihočeském kraji chybí na všech stupních veřejné správy spolehlivý, funkční informační systém, který by umožňoval efektivní výkon veřejné správy, usnadňoval by činnost podnikatelským subjektům a byl by zdrojem informací pro veřejnost. Kolektiv zpracovatelů Koncepce ochrany přírody a krajiny je přesvědčen, že vytvoření jednotného celokrajského informačního systému, který bude založen na bázi geografického informačního systému (GIS) a který bude obsahovat informace ze všech oblastí života kraje, je nezbytným předpokladem dalšího fungování Jihočeského kraje a obcí na jeho území. Pro tento systém používáme pracovní název „geografický informační systém Jihočeského kraje“ a zkratku „GIS JČK“. Nedílnou součástí tohoto systému budou informace (vrstvy) z oblasti ochrany přírody a krajiny. V době zpracování Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje byly zahájeny, případně již probíhaly, práce na zmiňovaném informačním systému kraje. Informace (vrstvy) ochrany přírody a krajiny řešené v Koncepci ochrany přírody a krajiny jsou připravovány ve spolupráci s pracovníky odboru informatiky tak, aby mohly být přímo do tohoto systému zařazeny.

Z používání informačních nástrojů nevyplývají žádná rizika pro ochranu přírody a krajiny. Naopak neexistence nebo špatné využívání informačních nástrojů představuje potenciální riziko pro tuto oblast (např. nedůsledná ochrana některých částí krajiny).

Cíle

1. Vytvoření a provozování geografický informačního systému Jihočeského kraje (GIS JČK), jehož součástí budou informace (vrstvy) z oblasti ochrany přírody a krajiny
2. Zvyšování environmentálního povědomí obyvatel

Opatření k naplnění cílů

- 1. Vytvoření a provozování geografického informačního systému Jihočeského kraje (GIS JČK) jehož součástí budou informace (vrstvy) z oblasti ochrany přírody a krajiny**

Vytvořit GIS JČK. Stanovit odbory (a v nich konkrétní pracoviště) krajského úřadu odpovědné za aktualizace informačního systému, stanovit způsob a časový interval aktualizací jednotlivých informací v informačním systému a stanovit okruhy oprávněných osob s přístupem k informacím.
--

Do GIS JČK vložit vybrané informace (vrstvy) z oblasti ochrany přírody a krajiny. Umožnit beze švů kombinovat prostorová data z různých zdrojů, dosáhnout toho, aby data byla sbírána a vytvářena jen jednou (nebyla duplována) a primárně spravována na takové úrovni, kde se tomu tak děje nejefektivněji (MŽP, KÚ, ORP, AOPK ČR, Správy příslušných NP a CHKO) a aby je bylo možné strukturovaně poskytovat dále (licencování, oddělení úrovní dat podle jejich citlivosti).

Zajišťovat průběžnou aktualizaci vlastních údajů a průběžný převod aktualizovaných údajů z jiných informačních systémů (informační systémy Ministerstva životního prostředí, AOPK ČR, příslušných NP a CHKO) do GIS JČK.

Umožnit a zajistit strukturovaný přístup k jednotlivým vrstvám GIS JČK (vysoká úroveň přístupu - KÚ, střední - veřejná správa na obcích, ÚSO, AOPK, příslušné Správy NP a CHKO, běžná - soukromý sektor, veřejnost, univerzity, NGO) zejména prostřednictvím mapových služeb (WMS) za podmínek, které nebudou omezovat jejich rozsáhlé využití.

Uspadnit práci s GIS JČK (vyhledávání dostupných prostorových dat, vyhodnocení vhodnosti jejich využití pro daný účel a zpřístupnění informace za jakých podmínek je možné tato data využít) prostřednictvím zpracování relevantních metadat ke každé vkládané datové vrstvě.

Postupně upravovat strukturu celého GIS JČK tak, aby naplňoval Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2007/2/ES o zřízení Infrastruktury pro prostorové informace v Evropském společenství (INSPIRE) a jejích témat.

Podporovat aktivity prezentující GIS JČK a tím přispívat k jeho využívání a prohloubení znalostí veřejnosti o přírodě a krajině na území kraje.

2. Zvýšení environmentálního povědomí obyvatel

Podporovat realizaci a informovanost o dobrovolných nástrojích ochrany životního prostředí v podnicích (systém environmentálního řízení – EMS, produkty s ekoznačkou ČR, environmentálně šetné technologie, nejlepší dostupné techniky – BAT apod.).

Podporovat vzdělávací nebo zábavně-informační programy, exkurze, praktická cvičení a pod. ve školách, zařízeních předškolní výchovy a v zařízeních mimoškolní výchovy (ekocentra, zájmové kroužky a pod.).

Podporovat zřizování a údržbu naučných stezek, informačních panelů a pod. seznamujících veřejnost vhodnou formou s přírodními hodnotami významných lokalit na území kraje.

Podporovat vydávání informačních materiálů, přístupnou formou psaných odborných studií či pořádání přednášek o přírodních hodnotách kraje.

Podporovat vytváření obecních a městských webových stránek věnovaných problematice ochrany přírody a krajiny.

C.11. Ekonomické nástroje

C.11.1. Finanční nároky na realizaci Koncepce ochrany přírody a krajiny JČK

Vyčíslení finančních prostředků (výdajů) potřebných k naplnění jednotlivých cílů ochrany přírody a krajiny, tj. prostředků k realizaci opatření navržených v kapitole *B. Cíle a Opatření v ochraně přírody a krajiny*, je provedeno v Příloze č. 1. Tyto výdaje je možné rozdělit do čtyř skupin:

- A. Výdaje na opatření, jejichž realizace vyplývá z platných právních předpisů tj. **výdaje ze zákona**. Tyto výdaje jsou stanoveny kompetencemi Jihočeského kraje v samostatné působnosti nebo Krajského úřadu - Jihočeský kraj v přenesené působnosti. Již v současné době jsou součástí rozpočtu kraje.

- V případě nepokrytí výdajů ze zákona a nerealizování některých opatření dojde k nenaplnění, resp. porušení některých ustanovení zákona a prováděcích předpisů s různými možnými důsledky a jejich řešením (nečinnost správního orgánu apod.)

- B. Výdaje na vyhlášení soustavy Natura 2000 (závazek ČR v rámci EU, tj. **výdaje spojené s přípravou a vyhlášením sítě Natura 2000**). Jako zdroj prostředků na realizaci těchto výdajů existuje dotační nástroj, tj. Operační program Životní prostředí (OPŽP). Radou Jihočeského kraje byl schválen záměr podání žádosti Jihočeského kraje. Předpoklad podání žádosti do podzimní výzvy 2008 (pravděpodobnost uzávěrky 31.10.2008). Rozsah financování, tj. podíl hrazený z prostředků kraje může mít tři různé scénáře:

1. 90% nákladů pokryto z OPŽP a 10% z MŽP (optimistický scénář), tento scénář vychází z ústního příslibu MŽP, odboru mezinárodní ochrany biodiverzity); tento scénář nevyklučuje potřebu alokace 10% prostředků v matici projektů JČK pro potřeby získání dotace (prokázání vlastního podílu JČK, který by mohl být posléze průběžně hrazen z prostředků MŽP);
2. 90% nákladů pokryto z OPŽP a 10% z prostředků kraje (realistický scénář); tento scénář vyžaduje nezbytně alokovat prostředky ve výši 10% v matici projektů JČK;
3. financování z rozpočtu Jihočeského kraje (pesimistický scénář); realizace vyhlášení soustavy Natura 2000 prostřednictvím OPŽP v sobě obsahuje určité riziko nesplnění podmínek poskytovatele podpory, neuznání části nebo všech vynaložených nákladů a z toho vyplývající až 100%-ní krytí nákladů z prostředků kraje;

Pravděpodobnost pesimistické varianty nelze předpovědět, neboť nejsou známa pravidla pro přidělování podpory z OPŽP v příslušné výzvě a nejsou zkušenosti z jiných krajů, protože doposud nebyly čerpány a vyúčtovány žádné prostředky pro tento účel v rámci celé ČR. Rozhodně však není zanedbatelná, přinejmenším riziko nesplnění časových limitů může být relativně vysoké (majitelé dotčených pozemků se mohou bránit vyhlášení EVL za zvláště chráněná území a proces zdržovat). V Příloze č. 1 je uveden odhad, zjištěný exaktní metodou kalkulace dílčích nákladů, které budou nezbytné k vyhlášení soustavy Natura 2000.

- V případě nepokrytí výdajů, resp. nerealizace vyhlášení soustavy Natura 2000 dojde k porušení závazků ČR v rámci EU, následným sankcím EU vůči ČR. Příčinou nesplnění by bylo neplnění kompetencí kraje, svěřené mu v přenesené působnosti zákonem. Je otázkou, co by to znamenalo a jak se zachová stát vůči kraji.

- V případě nedodržení podmínek poskytovatele podpory z OPŽP může až 100% výdajů na Naturu 2000 nést kraj.

C. Ostatní výdaje nezbytné pro naplnění hlavních cílů ochrany přírody a krajiny tj. **ostatní výdaje s vyšší prioritou.**

- V případě nepokrytí těchto výdajů dojde ke konzervaci stávajícího stavu, v některých oblastech nelze vyloučit prohloubení až zhoršení stávajících problémů.

D. Ostatní výdaje nezbytné pro naplnění ostatních cílů ochrany přírody a krajiny tj. **ostatní výdaje s nižší prioritou.**

- V případě nepokrytí těchto výdajů nebudou naplněny všechny stanovené cíle, ale nedojde ke zhoršení stavu.

Souhrnné vyčíslení jednotlivých druhů výdajů je uvedeno v následující tabulce. Detailní informace o finančních nárocích jednotlivých cílů a opatření uvedených v návrhové části KOP JČK lze najít v Příloze č. 1.

TYP VÝDAJE	OBJEM VÝDAJE (mil. Kč) – prům./rok	OBJEM VÝDAJE (mil. Kč) – celkem
A. Výdaje ze zákona	20,02	100,10
B. Výdaje na Naturu 2000	24,00	120,00
C. Ostatní výdaje s vyšší prioritou	2,29	11,45
D. Ostatní výdaje s nižší prioritou	0,65	3,25
CELKEM	46,96	234,80

Platný rozpočet Jihočeského kraje 2008 alokuje v příslušných rozpočtových seskupeních a položkách pro oblast ochrany přírody a krajiny cca 24 mil. Kč (ORJ 7). Jedná se především o výdaje kategorie A, tj. výdaje ze zákona. Dále se jedná o výdaje kategorie C, tj. ostatní výdaje s vyšší prioritou. Nejsou zastoupeny výdaje kategorie B, tj. výdaje na Naturu 2000 a kategorie D, tj. výdaje s nižší prioritou. Část opatření je kryta prostřednictvím grantového systému Jihočeského kraje. Objem grantově předělených prostředků v roce 2008 je 7 mil. Kč. V dalších letech do roku 2013 se předpokládá každoroční nárůst o 2 mil. Kč.

Průměrné roční výdaje v oblasti ochrany přírody a krajiny na roky 2009-2013 jsou předpokládány ve výši 22,96 mil. Kč (bez výdajů na zavedení soustavy Natura 2000). Dalších 24 mil. Kč ročně bude zapotřebí na zavedení soustavy Natura 2000. Předpokládá se financování z OPŽP - prioritní osa 6, podporovaná oblast 6.1. *Implementace a péče o území soustavy Natura 2 000*. Jak je uvedeno výše, podíl Jihočeského kraje se může pohybovat od 0 do 100%. Dle výše uvedených scénářů může být podíl Jihočeského kraje následující:

Scénář	Náklady hrazené Jihočeským krajem za rok	
	Podíl (%)	mil. Kč
Optimistický	0	0
Realistický	10	2,4
Pesimistický	10 - 100	2,4 - 24

Na území Jihočeského kraje se jedná (mimo velkoplošná zvláště chráněná území) o 50 evropsky významných lokalit (EVL), které budou vyhlášeny jako maloplošná zvláště chráněná území (ZCHÚ) v kategorii přírodní památka, případně přírodní rezervace. Proces vyhlášení EVL za maloplošná ZCHÚ zahrnuje jednorázové činnosti, které se nebudou v budoucnosti opakovat (zaměření, vytýčení v terénu atd.) a činnosti, které budou po vyhlášení pravidelně opakovány a stanou se tak průběžným výdajem kraje (zpracování inventarizačních průzkumů, plánů péče, realizace managementu). Tyto průběžné výdaje jsou v rámci vyhlášení vyšší než u stávajících ZCHÚ, postupně dojde k jejich vyrovnání. Důvodem je skutečnost, že stávající ZCHÚ jsou již sledovány dlouhodobě, pro EVL musíme všechny potřebné informace získat.

Finanční rámec návrhové části KOP JČK je zpracován s výhledem do roku 2013. V Příloze č. 1 specifikujeme finanční nároky na jednotlivá navržená opatření. Jsou rozlišena opatření, která vyžadují jednorázový finanční příspěvek buď v krátkodobém (K – do 2 let), střednědobém (S - od 2 do 5 let) či dlouhodobém (D - nad 5 let) horizontu. Velké množství opatření vyžaduje každoroční tj. průběžné (P) financování. V tabulce uvádíme potřebné částky, u průběžných výdajů se jedná o sumární hodnoty za 5 let tj. do r. 2013. Některá opatření jsou bez nároků na finance, některá opatření budou financována z grantového schématu Jihočeského kraje. U těchto opatření nelze přesně specifikovat jakou částkou budou podpořeny (v tabulce je uveden symbol 0). Finanční prostředky z grantů kraje budou rozdělovány dle konkrétní potřeby žadatelů a dle aktuálních požadavků ochrany přírody a krajiny. V roce 2008 bude rozděleno 7 mil. Kč, každý další rok se tato částka bude navyšovat o 2 mil.Kč. Podrobněji o grantovém schématu viz dále.

C.11.2. Možné zdroje finančních prostředků

Hlavním zdrojem finančních prostředků je rozpočet Jihočeského kraje pro příslušný kalendářní rok, který musí pokrýt především výdaje kategorie A (výdaje ze zákona) a příslušný podíl výdajů kategorie B (výdaje na Naturu 2000). Dalšími finančními zdroji je státní rozpočet a fondy Evropské unie. Uvažujeme i s možností využití soukromých zdrojů. Jejich přehled je uveden následujícím textu.

- Zdroj – rozpočet Jihočeského kraje

Platný rozpočet Jihočeského kraje 2008 alokuje v příslušných rozpočtových seskupeních a položkách pro oblast ochrany přírody a krajiny cca 24 mil. Kč. Řádově stejné množství se předpokládá i pro následující roky. Další financování je možné z grantového systému kraje. V roce 2008 bude rozděleno 7 mil. Kč.

- Státní zdroje

Za nejvýznamnějšího poskytovatele finančních podpor na realizaci projektů je Státní fond životního prostředí ČR. Dále lze získat finanční prostředky ze státního rozpočtu (MŽP, Mze, MMR ...).

- Zdroje EU

Od vstupu do EU může Česká republika čerpat stejně jako ostatní členské státy finanční prostředky ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti (Kohezní fond). Investice v České republice budou zaměřeny především do oblastí ochrany vod, nakládání s odpady, kvality ovzduší a odstraňování starých ekologických zátěží.

- Soukromé zdroje

C.11.2.1. Zdroje z regionálních rozpočtů

Rozpočet Jihočeského kraje

A) prostředky alokované v rámci rozpočtu Jihočeského kraje na ORJ 7 (příslušná rozpočtová seskupení a položky).

Jedná se o přímé výdaje z rozpočtu JČK, kterými jsou financovány povinnosti vyplývající ze zákona (výdaje typu A, popř. typu B) a další opatření a aktivity související s naplňováním zákona a rozvojovými záměry ochrany přírody. Jedná se nezbytnou součástí rozpočtu, která umožňuje vykonávat příslušnost orgánu ochrany přírody v přenesené i samostatné působnosti.

B) GP Tvorba krajiny a podpora biodiverzity.

Od roku 2004 funguje v rámci grantové politiky JČK také GP *Tvorba krajiny a podpora biodiverzity*, jehož předmět podpory se postupně rozšiřoval stejně tak jako objem finančních prostředků v něm alokovaných. Pro rok 2008 platí následující oblasti podpory (v dalších letech mohou být operativně rozšířeny a upraveny dle jednotlivých opatření schválených v koncepci ochrany přírody JČK):

1. zpracování projektů - „projektů“ v širším slova smyslu, tzn. projektové a inženýrské činnosti a dalších podkladů včetně zpracování žádostí o přidělení dotací, nezbytných pro realizaci konkrétních záměrů a opatření pro tvorbu krajiny a podporu biodiverzity a získání dotací na jejich realizaci, podporovaných externími dotačními programy, zaměřenými na ochranu přírody, podporu biodiverzity a tvorbu krajiny (MŽP – program péče o krajinu, Program revitalizace říčních systémů, Program péče o zeleň v urbanizovaném prostředí, ERDF – SFŽP, OPŽP – prioritní osa 6, oblast podpory 6.2. až 6.5 a případně dalšími dotačními programy, které by umožňovaly realizovat opatření vedoucích ke stejnému cíli); projekty musejí být lokalizovány ve správním obvodu Jihočeského kraje;
2. zpracování generelů, plánů a projektů lokálních územních systémů ekologické stability krajiny (ÚSES) včetně zpracování regionálních a nadregionálních prvků, pokud nejsou součástí souběžně pořizovaných územních plánů obcí; preferovány budou projekty obcí s pověřenými úřady s rozšířenou působností, které pořizují lokální ÚSES jako územně analytický podklad (ÚAP) pro svůj

správní obvod; dokumentace musí funkčně navazovat na regionální a nadregionální prvky ÚSES, pořizovaných Jihočeským krajem; záměry musí být lokalizovány ve správním obvodu Jihočeského kraje a zároveň mimo území CHKO a Národní park Šumava

3. zpracování studií a plánů obnovy krajiny, investičních záměrů, studií proveditelnosti, vyhledávacích studií, studií efektivnosti a úspěšnosti realizovaných krajinotvorných opatření, koncepčních záměrů či neinvestičních projektů pro přímou ochranu druhů apod.; všechny takové předkládané projekty musejí přímo souviset s přípravou konkrétních záměrů pro tvorbu krajiny a podporu biodiverzity a musí být lokalizovány ve správním obvodu Jihočeského kraje a zároveň mimo území CHKO a Národní park Šumava;
4. realizace konkrétních neinvestičních a investičních opatření pro ochranu přírody, pokud a jsou lokalizovány ve zvláště chráněných územích v kategorii přírodní památka a přírodní rezervace nebo evropsky významných lokalitách a jsou v souladu s platnými plány péče či jejich návrhy, a to ve správním obvodu Jihočeského kraje mimo území CHKO a Národního parku Šumava;
5. kofinancování projektů s mimořádným přínosem pro ochranu přírody, podporu biodiverzity a tvorbu krajiny, realizovaných z OPŽP – prioritní osa 6, oblast podpory 6.2. až 6.5 do maximální výše 10% celkových uznatelných nákladů, kde žadatel bude veřejný subjekt nebo soukromý subjekt a projekt není ekonomickou aktivitou (viz příloha č. 1 k č.j. 2232/M/08, 31738/ENV/08 – Směrnice MŽP č. 5/2008 pro předkládání žádostí a o poskytování finančních prostředků pro projekty z Operačního programu životní prostředí)

Koncepčním cílem je zachování fungování této podpory s tím, že bude reagováno vždy na změnu možností externího financování a dalších významných okolností, které by si vyžádali doplnění či změny v programových cílech. V Příloze č. 1, je u vybraných opatření uvedena možnost financování z výše popsaného grantového schématu. Není uvedena konkrétní částka. Pro konkrétní období bude schválena směrnice, ve které bude reagováno na poptávku žadatelů a aktuální potřeby ochrany přírody a krajiny.

C.11.2.2. Státní zdroje

Státní fond životního prostředí

Státní fond životního prostředí České republiky (dále jen Fond) je specificky zaměřenou institucí, která je významným finančním zdrojem pro podporu realizace opatření k ochraně a zlepšování stavu životního prostředí v jeho jednotlivých složkách. Je jedním ze základních ekonomických nástrojů k plnění závazků vyplývajících z mezinárodních úmluv o ochraně životního prostředí, členství v Evropské unie a k uskutečňování Státní politiky životního prostředí.

Příjmy Fondu jsou tvořeny především z plateb za znečišťování nebo poškozování jednotlivých složek životního prostředí, ze splátek poskytnutých půjček a jejich úroků a výnosů z uložených disponibilních prostředků na termínovaných vkladech. O použití finančních prostředků z Fondu rozhoduje ze zákona ministr životního

prostředí na základě doporučení poradního orgánu - Rady Fondu. Tyto příjmy tvoří součást státního rozpočtu České republiky.

MŽP - Program péče o krajinu

Program předpokládá postupné naplňování a realizaci opatření, která povedou k udržení a systematickému zvyšování biologické rozmanitosti, a takovému uspořádání funkčního využití území, které zajišťuje ochranu přírodních i kulturních hodnot krajiny. Program se člení na dva podprogramy:

- a) Podprogram péče o krajinu - na realizaci opatření ve volné krajině (mimo zvláště chráněná území, jejich ochranná pásma a území vojenských újezdů) -
- b) Podprogram péče o zvláště chráněné části přírody a ptačí oblasti - na realizaci opatření ve zvláště chráněných územích, jejich ochranných pásmech a ptačích oblastech, na jejichž území se nachází národní park, chráněná krajinná oblast, národní přírodní rezervace nebo národní přírodní památka.

V současné době funguje, ale zájem rapidně klesá, zejména s ohledem na podmínky (relativně vysoké procentní krytí, ale velmi nízká úroveň uznaných nákladů).

MŽP - Program péče o urbanizované prostředí

Předmětem programu je péče o zeleň v urbanizovaném prostředí. Finanční prostředky lze poskytnout na pořízení studie proveditelnosti (dále jen "studie") opatření zaměřených na veřejnou zeleň či revitalizaci ploch typu brownfields.

MŽP - Program revitalizace říčních systémů

Cílem je vytvořit podmínky pro obnovu přírodního prostředí i zdrojů užívaných člověkem. Program revitalizace předpokládá postupné naplňování a realizaci opatření, která povedou k udržení a systematickému zvyšování biologické rozmanitosti, příznivému uspořádání vodních poměrů a takovému uspořádání funkčního využití území, které zajišťuje ochranu přírodních i kulturních hodnot krajiny. Program má následující podprogramy:

- Revitalizace přirozené funkce vodních toků
- Zakládání a revitalizace prvků systému ekologické stability vázaných na vodní režim
- Odstraňování příčných překážek na vodních tocích a podpora takových technických řešení, která je neobsahují (doplňování a stavba rybích přechodů)
- Revitalizace retenční schopnosti krajiny
- Výstavba a obnova ČOV a kanalizace vč. zakládání umělých mokřadů
- Revitalizace přirozené funkce vodních toků s revitalizací retenční schopnosti krajiny

V současné době je program v útlumu, zájem se přesunul do OPŽP.

MŽP - Příspěvek zoologickým zahradám

Cílem programu je přispět k naplňování poslání zoologických zahrad, kterou je, v souladu se směrnicí Rady č. 99/22/ES, o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách, snaha přispět k zachování biologické rozmanitosti volně žijících živočichů jejich chovem v lidské péči se zvláštním zřetelem na záchranu ohrožených druhů, jakož i výchova veřejnosti k ochraně přírody.

MŽP - Podpory nestátním neziskovým organizacím

Jedná se o dotace ze státního rozpočtu České republiky, z kapitoly Ministerstva životního prostředí, jsou poskytovány těm nestátním a neziskovým organizacím (NNO), které se podílí na realizaci úkolu státu v oblasti „ochrana životního prostředí a udržitelný rozvoj“ a přispívají k naplňování cílu Státní politiky životního prostředí.

Mze - Program rozvoje venkova

Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013 (PRV) je programový dokument připravený Ministerstvem zemědělství ČR ve spolupráci s partnerskými subjekty pro poskytování dotací na zemědělství a rozvoj venkova v letech 2007 – 2013. Dotace z PRV jsou spolufinancovány z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a ze státního rozpočtu. Cílem Programu rozvoje venkova je rozvoj venkovského prostoru formou trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření, zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, lesnictví a potravinářství. Pro ochranu přírody a krajiny mohou být využita především opatření z OSY II. – Zlepšování životního prostředí a krajiny.

C.11.2.3. Zdroje EU

Strukturální fondy jsou nástrojem k dosahování ekonomické a sociální soudržnosti Evropské unie. Strukturální fondy představují jednu z finančních možností, které se nabízejí pro ČR.

Česká může ke zlepšení životní úrovně svých obyvatel v období 2007-2013 čerpat z fondů EU přibližně 26,7 miliard €, což je zhruba 752,7 miliard Kč. Pro srovnání: výše rozpočtu ČR pro rok 2007 je 1 040,8 miliard Kč. Podpora z fondů EU, kterou může Česká republika v období 2007-2013 čerpat, tak odpovídá 74 % státního rozpočtu ČR roku 2007.

Existují dva strukturální fondy:

Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF): podporovány jsou investiční (infrastrukturní) projekty, jako např. výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, budování stokových systémů, výstavby poldrů a úpravy koryt řek, podpora inovačního potenciálu podnikatelů, podpora začínajícím podnikatelům, rozvoj a obnova sportovních areálů využitelných pro cestovní ruch, rekonstrukce kulturních památek, využívání obnovitelných zdrojů energie, výsadba regenerační zeleně, ekologické a energeticky efektivní sanace bytových domů, výstavba či oprava infrastruktury pro poskytování zdravotní péče, investice do dopravní a technické infrastruktury průmyslových zón, zavádění služeb elektronické veřejné správy, posilování spolupráce podnikatelů v příhraničních regionech, modernizace systému krizového managementu apod.

Evropský sociální fond (ESF): podporovány jsou neinvestiční (neinfrastrukturní) projekty, jako např. rekvalifikace nezaměstnaných, speciální programy pro osoby se zdravotním postižením, děti, mládež etnické menšiny a další znevýhodněné skupiny obyvatel, tvorba inovativních vzdělávacích programů pro zaměstnance, podpora začínajícím OSVČ, rozvoj institucí služeb zaměstnanosti, rozvoj vzdělávacích

programů včetně distančních forem vzdělávání, zlepšování podmínek pro využívání ICT pro žáky i učitele, zvyšování kompetencí řídicích pracovníků škol a školských zařízení v oblasti řízení a personální politiky, zavádění a modernizace kombinované a distanční formy studia, stáže studentů, pedagogů a vědeckých pracovníků v soukromém a veřejném sektoru apod.

Fond soudržnosti (FS) je na rozdíl od strukturálních fondů určený na podporu rozvoje chudších států, nikoli regionů. Podobně jako u ERDF jsou z něj podporovány investiční (infrastrukturní) projekty, avšak jen se zaměřením na dopravní infrastrukturu většího rozsahu (dálnice a silnice I. třídy, železnice, vodní doprava, řízení silniční, železniční, říční, námořní a letecké dopravy) a ochranu životního prostředí.

Detailní popis cílů a podmínky čerpání podpory z fondů EU na jejich dosažení v jednotlivých oblastech jsou specifikovány v operačních programech. Operační programy jsou průběžně posuzovány Evropskou komisí. OP ŽP je čerstvě schválen.

Operační program Životní prostředí je zaměřený na zlepšování kvality životního prostředí a tím i zdraví obyvatelstva. Přispívá ke zlepšování stavu ovzduší, vody i půdy, řeší problematiku odpadů a průmyslového znečištění, podporuje péči o krajinu a využívání obnovitelných zdrojů energie a budování infrastruktury pro environmentální osvětu. Prioritní osy OP Životní prostředí dle implementačního dokumentu z 26.10.2007 jsou následující:

1. Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní

Na prioritní osu 1 je z fondů EU vyčleněno 1,99 mld. €, tj. 40,4 % OPŽP

Např. výstavba, rekonstrukce či intenzifikace čistíren odpadních vod a stokových systémů, úpraven vody, rozvodných sítí pitné vody, budování systémů komplexního sledování, zjišťování a hodnocení stavu jakosti a množství povrchových a podzemních vod, výstavba poldrů, úpravy koryt řek apod.

2. Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí

Na prioritní osu 2 je z fondů EU vyčleněno 0,63 mld. €, tj. 12,9 % OPŽP

Např. rekonstrukce a pořízení spalovacích zdrojů pro snížení spotřeby a omezení emisí, pořízení spalovacích zařízení se značkou ekologicky šetrný výrobek, výsadba a regenerace izolační zeleně oddělující obytnou zástavbu od průmyslových staveb či komerčních areálů nebo frekventovaných dopravních koridorů, snižování tepelných ztrát rodinných a bytových domů, opatření na zdrojích vedoucích k odstranění či snížení emisí těkavých organických látek do ovzduší formou přechodu na vodou ředitelné barvy, instalace katalytických či termooxidačních jednotek apod.

3. Udržitelné využívání zdrojů energie

Na prioritní osu 3 je z fondů EU vyčleněno 0,67 mld. €, tj. 13,7 % OPŽP

Např. instalace větrných elektráren, aplikace technologií na využití odpadního tepla, zateplovací systémy budov, výstavba a rekonstrukce centrálních a blokových kotelen, instalace obnovitelných zdrojů energie zejména pro vytápění a přípravu teplé vody typu solární systémy, kotle na biomasu, tepelná čerpadla apod.

4. Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží

Na prioritní osu 4 je z fondů EU vyčleněno 0,78 mld. €, tj. 15,8 % OPŽP

Např. budování systémů odděleného sběru odpadů, budování zařízení na využívání odpadů, zejména na třídění, úpravu a recyklaci odpadů, rekultivace starých skládek, sanace vážně kontaminovaných lokalit apod.

5. Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik

Na prioritní osu 5 je z fondů EU vyčleněno 0,06 mld. €, tj. 1,2 % OPŽP

Např. zpřístupňování informací o životním prostředí uživatelům Internetu, infrastruktura pro program REACH, budování infrastruktury pro institucionálního zázemí výzkumu BAT (nejlepších dostupných technik) apod.

6. Zlepšování stavu přírody a krajiny

Na prioritní osu 6 je z fondů EU vyčleněno 0,60 mld. €, tj. 12,2 % OPŽP

Např. opatření k uchování a zvyšování početnosti druhů, obnova a výstavba návštěvnické infrastruktury ve zvláště chráněných územích, ptačích oblastech, evropsky významných lokalitách, přírodních parcích a geoparcích, opatření spojená s implementací soustavy Natura 2000, výsadba a obnova remízů, alejí, soliterních stromů, větrolamů, zvyšování retenční schopnosti krajiny, zakládání a revitalizace významné sídelní zeleně, stabilizace nebo sanace sesuvů a skalních masivů apod.

Směrnice MŽP 7/2007 obsahuje prioritní osu 6 - Zlepšování stavu přírody a krajiny, která by měla plnit hlavní úlohu v podpoře projektů určených hlavně pro ochranu přírody a krajiny. Prioritní osa 6 obsahuje následující oblasti podpory:

Oblast podpory 6.1 – Implementace a péče o území soustavy Natura 2000

Oblast podpory 6.2 – Podpora biodiverzity

Oblast podpory 6.3 – Obnova krajinných struktur

Oblast podpory 6.4 – Optimalizace vodního režimu krajiny

Oblast podpory 6.5 – Podpora regenerace urbanizované krajiny

Oblast podpory 6.6 – Prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně zdrojů podzemních vod

7. Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu

Na prioritní osu 7 je z fondů EU vyčleněno 0,04 mld. €, tj. 0,9 % OPŽP

Např. nákup, rekonstrukce, výstavba a technické vybavení objektů za účelem vzniku nových center a poraden, tvorba environmentálních osvětových, informačních a odborných materiálů a vzdělávacích a metodických pomůcek apod.

8. Technická pomoc

Na prioritní osu 8 je z fondů EU vyčleněno 0,14 mld. €, tj. 2,9 % OPŽP

Financování aktivit spojených s řízením programu, např. platy pracovníků zapojených do řízení OPŽP, výběr projektů, monitoring projektů a programu, zpracování studií a analýz, publicita programu, podpora schopnosti potenciálních příjemců čerpat finanční prostředky z programu apod.

Evropský rybářský fond (EFF) podporuje projekty na základě Operačního programu Rybářství 2007-2013. Celková výše finančních prostředků určených pro Českou republiku z EFF představuje 27 106 675 EUR v běžných cenách na celé programovací období. Veřejné finanční prostředky tj. příspěvek z EFF a z národních zdrojů jsou navrženy v poměru 75 % ku 25 %. Příspěvek z národních veřejných zdrojů činí 9 035 559 EUR na celé programovací období. Podpořeny mohou být např. akce týkající se výstavby, modernizace a odbahňování rybníků, výstavby míst pro tréní (do 1mil Kč.)

Oproti období 2000-2006 již pod strukturální fondy nespadá podpora konkurenceschopnosti zemědělství, lesnictví a rozvoje venkova. Tyto oblasti jsou financovány prostřednictvím Programu rozvoje venkova financovaného z ***Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD)***.

Cílem Programu rozvoje venkova je rozvoj venkovského prostoru formou trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření, zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, lesnictví a potravinářství. Program bude také podporovat rozšiřování a diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem rozvíjet podnikání, vytvářet nová pracovní místa, snížit míru nezaměstnanosti a posílit sounáležitost obyvatel na venkově.

Od roku 2007 jsou ES připraveny v oblasti životního prostředí dva finanční programy:

Program LIFE + (2007-2013) je významnou iniciativou Evropské unie, která je určena k financování projektů přispívajících k ochraně a péči o životní prostředí. Obecným cílem programu LIFE + je přispět k implementaci, zdokonalení, rozvoji politiky a legislativy v oblasti životního prostředí, obzvláště s ohledem na integraci otázek životního prostředí do jiných politik a dosažení trvale udržitelného rozvoje. Skládá se ze tří základních tematických oddílů: LIFE + Nature&Biodiversity, LIFE + Environment Policy&Governance, LIFE + Information&Communication. Část programu nazvaná LIFE + Nature&Biodiversity je zvláště významnou iniciativou z pohledu ochrany přírody a krajiny. Výhodnou finanční pomoc přináší zejména pro navrhovaná území soustavy NATURA 2000.

The Civil Protection Financial Instrument je finanční program, který je věnován především ochraně lidí a jejich vlastnictví (např. kulturní dědictví). Prostředky lze využít také na ochranu před přírodními katastrofami.

Operační programy evropské územní spolupráce:

OP Meziregionální spolupráce

OP Nadnárodní spolupráce

V programovém období 2007-2013 je realizováno pět bilaterálních Operačních programů přeshraniční spolupráce (ČR – Bavorsko, ČR - Polsko, ČR - Rakousko ČR – Sasko, ČR - Slovensko). Cílem programů je podpora hospodářské a sociální integrace příhraničních území prostřednictvím odstraňování přetrvávajících bariér a posilování jejich rozvojového potenciálu. Jsou posilovány vzájemné hospodářské, společenské a kulturní vztahy, společná péče o přírodní bohatství, rozvoj cestovního ruchu a budování flexibilního trhu práce.

Pro operační programy přeshraniční a Nadnárodní spolupráce je pro Českou republiku z fondů EU vyčleněno 389 miliard € (cca 11 mld. Kč).

Regionální operační program (ROP) představuje dokument strategického a programového charakteru, který bude realizován pro Cíl Konvergence dle nařízení Evropských společenství (dále ES) o Evropském fondu regionálního rozvoje (dále ERDF). Hlavní programový dokument určuje priority pro čerpání strukturálních fondů v programovém období 2007 - 2013 pro uvedený region soudržnosti Jihozápad tvořený Jihočeským a Plzeňským krajem. V rámci prioritní oblasti 2.1. *Revitalizace částí měst a obcí* lze financovat projekty týkající se ochrany přírody a krajiny.

Mezinárodní finanční spolupráce

International Finance Corporation (IFC) Program Ceef (Commercialising Energy Efficiency Finance) – Podpora financování energeticky úsporných projektů. Program je připraven ve spolupráci IFC (dceřinné společnosti Světové banky) a GEF. Cílem programu je poskytnout zájemcům jednoduchý přístup k financování projektu, které přinášejí úspory energie a/nebo emisí skleníkových plynů.

C.11.2.4. Soukromé zdroje

Jedná se o jednu z možností financování programů a projektů ochrany přírody a krajiny, která zatím není příliš rozšířena, ale pozvolna její význam stoupá. Přínosné je především financování založené na tzv. principu PPP (Public Private Partnerships), který představuje spolupráci veřejného a soukromého sektoru.

C.12. Veřejná správa do úrovně kraje

Stručný popis a stav v Jihočeském kraji

V rámci kraje působí v ochraně přírody a krajiny následující subjekty:

- příslušné správní úřady: krajský úřad, obecní (městské) úřady obcí s rozšířenou působností (ORP, tzv. obce III. stupně), obecní (městské) úřady obcí s pověřeným obecním úřadem (POÚ, tzv. obce II. stupně), obecní (městské) úřady, Újezdni úřad vojenského újezdu Boletice
- speciálních správní úřady: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR), Správy národního parku (NP) a chráněných krajinných oblastí (CHKO), Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP)
- samospráva Jihočeského kraje a samosprávy obcí a měst
- podpůrné prvky samosprávného systému (výbory, komise apod.)
- rozpočtové, příspěvkové a ostatní organizace státu a obcí, jejichž aktivity mají přímý dopad na problematiku ochrany přírody a krajiny (podniky Povodí s.p., Státní meliorační správa, lesní správy)
- nevládní organizace (NGO)

Kompetencím jednotlivých složek státní správy Jihočeského kraje a legislativnímu rámci je věnována pozornost v analytické části Koncepce ochrany přírody a krajiny.

Nedostatky a případná rizika pro ochranu přírody a krajiny

Za nedostatek v oblasti veřejné správy na území Jihočeského kraje považujeme především nedostatečnou komunikaci, přenos informací a spolupráci mezi jednotlivými stupni veřejné správy (viz rovněž kapitola C.10. Informační nástroje). Je žádoucí, aby kraj ve větším rozsahu působil jako odborné, metodické pracoviště pro nižší články veřejné správy, případně pro veřejnost.

Specifickým problémem je komplikovaný, případně neexistující přenos informací mezi jednotlivými stupni veřejné správy. Negativní působení tohoto problému se projeví, pokud nebude odstraněn, v budoucnosti při vytváření, udržování a využívání Informačního systému Jihočeského kraje, GIS JČK (viz kapitola C.10. Informační nástroje). Je proto nezbytné nastolit efektivní systém vzájemné spolupráce jednotlivých stupňů veřejné správy, který umožní vytvoření a odpovídající fungování informačního systému Jihočeského kraje. Dále je nezbytné zapojit do této spolupráce v co nejširší možné míře veřejnost.

Cíle

1. Vzájemná spolupráce, koordinace a informování v ochraně přírody a krajiny
2. Využívání GIS JČK
3. Podpora nevládních organizací

Opatření k naplnění cílů

1. Vzájemná spolupráce, koordinace a informování v ochraně přírody a krajiny

Zpracovávat potřebné metodické pokyny v jednotlivých oblastech ochrany přírody a krajiny pro potřeby nižších stupňů veřejné správy a pro potřeby veřejnosti. Zajistit dostatečnou informovanost o zpracovaných metodikách.
--

Organizovat semináře k vybraným problematikám v ochraně přírody a krajiny pro nižší stupně veřejné správy a pro veřejnost.
--

2. Využívání GIS JČK

Zajišťovat možnost využívání GIS JČK v oblasti ochrany přírody a krajiny nižším stupňům veřejné správy a dalším subjektům.
--

Zajišťovat průběžnou výměnu informací mezi GIS JČK a jinými informačními systémy dle kapitoly C.10. Informační nástroje.
--

3. Podpora nevládních organizací

Podporovat činnost organizací, které se zabývají problematikou ochrany přírody a krajiny.

D. PRIORITNÍ ÚKOLY V OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY

V následujícím výčtu jsou uvedena opatření, kterým je přiřazena zvláštní důležitost a která považujeme za prioritní v ochraně přírody a krajiny Jihočeského kraje. Úkoly jsou vybrány z předcházejících kapitol *B. Cíle a opatření v ochraně přírody a krajiny* a *C. Cíle a opatření k naplnění cílů ochrany přírody a krajiny ve vybraných sektorech*.

1. Vytvořit funkční geografický informační systém Jihočeského kraje (GIS JČK). Jeho součástí budou informace (vrstvy) z oblasti ochrany přírody a krajiny.
2. Umožnit a zajistit strukturovaný přístup k jednotlivým vrstvám GIS JČK.
3. Zajišťovat průběžnou aktualizaci údajů v GIS JČK.
4. Zajišťovat odpovídající ochranu jednotlivých složek přírody a krajiny ve všech relevantních procesech a činnostech (územní plánování, územní řízení, zemědělství, lesní a vodní hospodářství, těžba surovin, turistický ruch atd.)
5. Důsledně prosazovat zájmy ochrany přírody a krajiny v rozboru udržitelného rozvoje území v rámci územně analytických podkladů a v zásadách územního rozvoje (ZÚR) Jihočeského kraje
6. Zajistit vzájemnou kompatibilitu a pravidelnou aktualizaci vrstev (databáze) ochrany přírody a krajiny v GIS JČK a územně analytických podkladů (ÚAP), ZÚR a ÚPD měst a obcí.
7. Provést revizi stávajících maloplošných ZCHÚ a přírodních parků, v případě potřeby aktualizovat vymezení ZCHÚ nebo předmět ochrany, realizovat geodetické zaměření maloplošných ZCHÚ.
8. Zpracovat generel krajinného rázu a územní studii Jihočeského kraje (hodnocení krajinného rázu) z hlediska vhodnosti umístování staveb s možným negativním vlivem na krajinný ráz (větrné elektrárny, neúměrně velké stavební objekty – haly, velkoplošné fotovoltaické systémy atd.)
9. Podporovat aktivity přispívající k environmentálnímu povědomí obyvatel a k prohloubení znalostí o živé přírodě na území kraje a k jejich prezentaci veřejnosti.

E. ZÁVĚR

Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje analyzovala současný stav ochrany přírody a krajiny (analytická část), formulovala vizi kraje v ochraně přírody a krajiny a navrhla systém cílů a opatření pro ochranu a vytváření ekologicky stabilní a esteticky vyvážené krajiny s reprezentativní sítí chráněných území při současné harmonizaci s ostatními zájmy v obhospodařování a využívání krajiny (návrhová část). Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje bude sloužit Krajskému úřadu Jihočeského kraje a nižším stupňům veřejné správy jako podklad pro výkon státní správy v ochraně přírody a krajiny. Dále bude koncepce využívána Jihočeským krajem a dalšími subjekty při naplňování vize kraje v ochraně přírody a krajiny a při realizaci konkrétních programů a projektů

Nedílnou a možná nejdůležitější částí Koncepce ochrany přírody a krajiny je vytvoření geografického informačního systému ochrany přírody a krajiny, který se stane součástí Informačního systému Jihočeského kraje (GIS JČK). Prostřednictvím GIS JČK budou vybrané informace (vrstvy) z oblasti ochrany přírody a krajiny přístupné nižším stupňům veřejné správy a veřejnosti.